

MAGNA CHARTA EVROPE

Zgodovina evropskih držav je gotovo raznolika, in pestra. Že od srednjega veka sem so se z ustanovitvijo nacionalnih držav začele tudi razprave o politični ureditvi, državni obliki, osnovnih zakonih (kasnejših ustav) itd. Vse to je sicer že v marsičem prisotno v grško-rimski antiki, pa tudi v politični misli takratnih filozofov (Platon, Aristotel).

Za sedanji položaj pa je posebno pomemben srednji vek, ko imamo že nekatere večje državne tvorbe (sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti, Anglijo, Francijo itd.). V tem smislu je posebno važno leto 1215, ko je prav v Angliji nastala "Magna Charta libertatum", velika listina svoboščin in nekaka osnova vseh kasnejših ustav evropskih držav. Ta listina je še danes (skupno z nekaterimi kasnejšimi dokumenti) temelj angleške demokracije, ki svoje pisane ustave pravzaprav nima. In vendar je prav Anglija srednjega veka osnova vseh evropskih ustavnih listin skupno z načeli, ki so jih še kasnejša stoletja izoblikovali znani filozofi. Tedaj si je Anglija že postavila osnove parlamentarne demokracije; tako imamo poleg kraljeve oblasti še lordsko in spodnjo zbornico.

Že v zadnji številki smo pisali o načrtih za nekako osnovno listino o evropskih državljanih oz. njih pravicah, in to zlasti v zvezi s praktičnimi političnimi problemi Evropske unije. Po znanem sestanku v Biarritzu bo nato EU ta dokument uradno sprejela na zaključnem decembrskem zasedanju v Nici. Zato tu ne bomo podrobno obravnavali vseh šestih poglavij tega dokumenta, ampak se bomo zaustavili le ob značilnejših potezah te važne listine. Predvsem pa si še oglejmo nekaj politično-filozofski okvir nekaterih načel, ki jih sama listina poudarja.

Načela osebne svobode in zasebne lastnine gotovo sodijo - skupna s še nekaterimi drugimi - v osnove modernega liberalizma. In spet so tu v središču nekateri veliki politični filozofi, ki so ta načela tudi teoretsko opredelili. Ti so zlasti v 17. in 18. stoletju Angleža John Locke in David Hume ter Francoz Jean Jacques Rousseau, malo prej pa še nizozemski Žid Baruch Spinoza, v sodobni politični filozofiji pa zagovarja nekatere temeljne principe (solidarnost) Francoz Jacques Maritain.

Poglejmo samo nekaj značilnejših postavk v teh 52 členih predložene listine. Nekateri govore o pravicah, drugi o svoboščinah, pa spet o državljanstvu, varnosti, družini, raziskovanju, enakosti med spoloma, zaščiti otrok, lastninski pravici, zdravstvu, pravici do azila. Seveda sodijo sem tudi vse klasične deklaracije o svobodi izražanja, vesti, vere, združevanja itd. Res pa je, da npr. ni specifično omenjenih manjšinskih pravic evropskih narodnih skupnosti, kar bi sem še kako spadalo. Upajmo, da do tega še pride. Res je v členu 21 govor o enakopravnosti in proti diskriminaciji na etničnem, jezikovnem in verskem področju, in da so vsa razlikovanja, ki izvirajo iz narodnosti, prepovedana. **STRAN 2**

ANDREJ BRATUŽ

Rad bi videl, da bi bila danes Log in Visco izhodišče civilnega poguma in odgovornosti, da se spomnimo diskriminacije, ki so jo utrpeli italijanski državljani slovenskega in hrvaškega jezika; da se spomnimo Slovencev in Hrvatov, iztrganih iz družin in domov ter odpeljanih v koncentracijska taborišča, ki jih je dal zgraditi - kakih 200 -, fašistični režim v Italiji; da se spomnimo nacistične okupacije, tržaške Rižarne, deportirancev in pometanih v kraška brezna v Sloveniji, v Istri, na tržaškem Krasu; da se spomnimo teže poraza druge svetovne vojne, ki je prizadela predvsem žene in može tega mejnega območja.

LUCIANO VIOLANTE V POSLANICI SPRAVNEMU SREČANJU V LOGU IN VISCO V SOBOTO, 21. OKTOBRA 2000

NA ZASEDANJU OLJKE V MILANU

ZAKAJ IN ČEMU RUTELLI?

DRAGO LEGIŠA

Na izbiro kandidata leve sredine za predsednika vlade, ki bo sestavljena po pomladanskih državnozborskih volitvah, je gotovo odločilno vplivalo splošno prepričanje, da bo na bližnji volilni preizkušnji zmagal Berlusconi. Takošno prepričanje ni le posledica nastopaškega obnašanja vseh vodilnih predstavnikov desne sredine, temveč tudi dejstvo, da takšen volilni izid napovedujejo domala vse javnomnenjske raziskave. Izbira je zato padla na rimskega župana Francesca Rutellija, v čigar prid govori tudi njegova dvojna zaporedna zmaga na občinskih volitvah v več milijonski italijanski prestolnici.

Desna sredina ima po zadnjih raziskavah baje od 15 do 18 točk prednosti pred Levo sredino, medtem ko naj bi bilo kar 30% volivcev neodločenih. Poleg tega je treba upoštevati čedalje večje število volilnih upravičencev, ki se iz najrazličnejših razlogov odločajo za abstinenco. Da to ustreza resnici, potrjujejo tudi izidi zadnjih upravnih volitev.

Na velikem "meetingu", ki je bil konec prejšnjega tedna v Milanu, je "štafetno palico" Rutelliju predal sam sedanji ministerski predsednik Amato. Ta je bil še pred kratkim Rutellijev tekmeč, a se je iz tekme umaknil, čeprav mu je zagotovil vso pomoč in tesno sodelovanje tako v volilnem boju kot pri opravljanju vladnih nalog in dolžnosti.

Poznavalci italijanskih razmer pa menijo, da bo leva sredina na bližnjih volitvah zmagala le, če bo znala prepričati milijone in milijone volivcev, ki so politiki obrnili hrbet. "Od vas sem prejel najpomembnejši in najbolj dragocen mandat, zato pred vami prisegam, da se bom ves predal Italiji,

tako da bomo lahko skupaj premagali desnico. Prisegam, da se bom skupno z vami prizadeval za dobrobit domovine, za kar bom zastavil vso svojo čast in ljubezen." S temi naravnost patetičnimi besedami se je Rutelli obrnil na poslušalce in tudi z nadaljnjimi izjavami jasno dokazal, da bo med volilno kampanjo dajal odločno prednost jeziku sloganov, ki ga imajo radi televizijski gledalci in je tudi vseh uporabnikom drugih elektronskih medijev. Njegov neposredni tekmeč Berlusconi je prav s takšno govorico tako rekoč iz niča v zelo kratkem času najprej ustanovil in organiziral svojo politično stranko (Forza Italia) in nato s Finijem, Bossijem ter z nekaterimi bivšimi krščanskimi demokrati leta 1994 zmagal na državnozborskih volitvah. Če pojde vse po sreči, bo volilna preizkušnja čez slabih šest mesecev, tako da bo kandidat leve sredine za predsednika vlade imel še veliko priložnosti, da bo pokazal, če je zares kos Berlusconiju, ki je na področju komuniciranja po splošnem priznanju star maček.

Na "meeting" v Milanu so bili kot gostje povabljeni tudi predstavniki slovenske manjšine v Italiji. Poleg deželnega tajnika Slovenske skupnosti dr. Andreja Berdona sta bila v veliki dvorani še predsednik SSO Sergij Pahor in članica vodstva SKGZ Jole Namor. Iz tega lahko upravičeno sklepamo, da namerava "nova oljka" upoštevati našo manjšinsko stvarnost. Ta pa bi po našem najno potrebovala, da bi se njen glas lahko slišal tudi v najpomembnejšem italijanskem zakonodajnem zboru, to je v rimskem parlamentu. Ni odveč, če v tej zvezi s poudarkom zabeležimo, da je bil predstavnik italijanske narodne manjšine v Sloveniji 15. oktobra letos izvoljen v slovenski parlament s 1.302 glasovoma! Duh "nove oljke" bi zahteval, da bi ta politična grupacija poskrbela, da bi bil v parlament izvoljen slovenski poslanec, ki bi ga prepoznava za svojega velika večina slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Prepričani smo, da se z dobro in pošteno voljo to lahko tudi uresniči.

PRED VSEMI SVETIMI

Na praznik Vseh svetih se kristjani spominjamo vseh rajnih in še posebno tistih, ki so v življenju dokazali svetniško držo; spet se bomo podali na naša pokopališča, te božje njive, na katerih počivajo naši sorodniki, prijatelji in znanci, in se med molitvijo za naše pokojne zamislili nad zadnjo skrivnostjo življenja, ki jo prinaša s seboj dokončen in zadnji dar življenja: smrt. Pred smrtjo umolkujemo vsi, smrt pa kristjana opozarja, da je začetek novega življenja, saj kristjani verujemo v posmrtno, večno življenje. Krščanstvo ne bi imelo smisla, če ne bi verjeli v vstajenje, v vstalega Kristusa, ki je smrt premagal.

Pa vendar se praznik Vseh svetih globlje dotika človeka naše družbe prav zaradi globoke sporočilnosti; v tej luči lahko razumemo tudi dejstvo, da neverujoči hodijo družno z nami, kristjani, na dan Vseh svetih na pokopališče, da se v tišini cipres in molku grobov svojih dragih poklonijo spominu umrlih in se obenem tudi zamislijo nad svojo usodo.

Eno od temeljnih vprašanj vsakega človeka je vprašanje smrti in življenja ali praznega niča po njem. Kristjani verujemo v vstajenje in nam mora zato biti na pokopališču lažje kot pa tistim, ki ne verujejo v Odrešenje. Seveda ni rečeno, da je tako, saj so vsaka smrt, vsak grob, vsak odhod za vedno, boleči, saj smo tudi - in morda predvsem - kristjani ljudje. Ko bomo na pokopališču poslušali duhovnika, ki bo kot ničkolikokrat doslej zaključil obred z besedami: "Gospod, daj jim večni mir in pokoj!", pomislimo nase in na lastno vraščenost v zahodno družbo, ki smrti noče priznati, ki jo odklanja, ji ne daje pravega mesta, ki ga smrt gotovo še kako ima. Ko se bomo spominjali naših rajnih, se spomnimo tudi na lastno usodo, tišino in mir, ki ju nenehno iščemo sredi vrveža vsakdanjika, tistega Miru in tiste Tišine, ki nas čakata, ko bomo s smrtjo vstopili v večno življenje!
JUP

02	Alojz Tul NEKAJ MISLI PO VOLITVAH V SLOVENIJI	10	Jožek Štucin PRVO LETOŠNJE SREČANJE Z GLASBO
02	Janez Povše HAIDERJEV DUH OKUŽIL TUDI ITALIJO?	12	Erika Jazbar ODPRTJE KOČE NA MATAJURJU
03	Jurij Paljk / intervju S. JUSTA DOLHAR	14	Damjan Hlede OPERATIVNA DEŽELNA PODPORA ZA DRUŽINE
06	Rossana Paliaga GM: Z NOVO SEZONO NOVA ZADOŠČENJA	14	Danijel Devetak / pogovor ALEŠ KOMJANC, VINOGRADNIK
09	Ivan Žerjal RAZSTAVA OB 20-LETNICI SKLADA MITJA ČUK	15	Igor Cotič / pogovor BENJAMIN ČERNIC O ŠZ SOČA

NEKAJ MISLI PO VOLITVAH V SLOVENIJI

ALOJZ TUL

Izidi nedavnih parlamentarnih volitev v Sloveniji (tretjih po demokratizaciji in osamosvojitvi) so še vedno predmet analiz in komentarjev. Njihova značilnost je namreč v tem, da so politično podobo Slovenije po eni strani dovolj jasno izoblikovale, po drugi pa jo tudi zapletle, zlasti kar zadeva lok t.i. pomladnih strank. Številni poznavalci razmer so v zadnjih letih napovedovali bolj racionalno in stvarno profiliranje političnih strank in njihovih programov in temu ustrezen odziv pri volivcih.

Nekaj časa je kazalo, da gre razvoj v to smer, kar so med drugim nakazovali poskusi povezovanja sorodnih političnih sil, predvsem na t.i. desno-konservativni strani. Veliko pričakovane je vzbujala zlasti združitev Slovenske ljudske stranke in Slovenskih krščanskih demokratov, kar je potencialno odprlo možnost, da na volitvah v državni zbor postane tako združena stranka ena večjih strank. Kot znano, se to niti približno ni zgodilo. Že sam združitevni proces in kongres sta pokazala, da do združitve ni prišlo iz trdne prepričanosti, da gre tako rekoč za obvezno izbiro, ki kot takšna od obeh partnerjev zahteva popolno lojalnost in temu ustrezno vse nadaljnje ravnanje. Druga okoliščina, ki je še

dodatno zahtevala kompaktno nastopanje, je bila sestava nove, Bajukove vlade sicer za kratko ali pomembno obdobje do volitev. Vsaka poteza vlade je bila zato na očeh tako tistih državljanov, ki so jo pozitivno sprejeli, kot opozicijskih sil in neopredeljenih volilnih sredin. Dogajalo pa se je ravno nasprotno: med samimi vladnimi partnerji je zavlado dokajšnje nezaupanje in vlečenje enostranskih oz. skupno nedogovorjenih potez. Ena takih, ki je očitno presenetila del volilnega zbora združene stranke SLS+SKD, je bila naglo izpeljana sprememba ustave glede volilnega sistema ob podpori tudi dveh največjih takrat opozicijskih strank. Ne gre za izpodbijanje legitimnosti ukrepa, temveč za ugotovitev, da so ga poslanci izpeljali mimo svoje vlade, in to tik pred volitvami, kar se je potem izkazalo za pravo politično mino za pomladne stranke. Prva posledica je bil politični razkol v vladi, čemur je sledila ustanovitev politične stranke Nove Slovenije s predsednikom vlade Bajukom na čelu, ki je dejansko odtrgala od pred kratkim združene stranke pristaše Krščanskih demokratov in nato samostojno nastopila na volitvah. Lahko si predstavljamo, kako nespodbudno so omenjeni dogodki vplivali na tradicionalne in morebitne nove potencialne volivce obeh o-

menjenih strank, ki temeljita, kot sami zatrjujeta, na krščanskem etosu.

Ta zbežnost volilnega zbora tik pred volitvami je verjetno, poleg razpršitve glasov med razklana dela združene stranke, vplivala tudi na neudeležbo na volitvah, kar je položaj še poslabšalo. Verodostojnost strankinih voditeljev je močno upadla, tako da so se volivci znašli v položaju, ki je dejansko razblinil vizijo možnosti za zmago konservativnodesnega bloka. S tega vidika je bilo že pred volitvami razpoznavno, da volilni izidi ne bodo takšni, kot so si jih prej pričakovali. V politiki se redkokdaj zgodijo čudeži, in to so jasno pokazali volilni izidi.

Bralcem, ki zadnje mesece niso morda dovolj pozorno sledili političnemu dogajanju v Sloveniji, smo skušali prikazati glavne vzroke za politično porazen izid parlamentarnih volitev za pomladno skupino strank, ki je prej imela znatne možnosti, da prodre in tako dejansko ustvari pogoje za alternativno izmenjavanje vladnih koalicij. Namesto tega se je ustvaril neki čuden "bipolarizem": na eni strani močna stranka, na drugi pa večje število strank, ki bi vsaj načeloma morale voditi učinkovito opozicijo vladi, a zaradi velikih razlik med njimi te vloge vse ne bodo mogle opravljati.

Po vrhu v Sharm El Sheiku, resoluciji Varnostnega sveta OZN in vrhu Arabske lige se položaj na Bližnjem vzhodu še naprej zaostrojuje in zapleta. Kljub vsem diplomatskim naporom je Arafat v nedeljo, na egiptovskem vrhu, že zagrozil, da celotno območje Bližnjega vzhoda tvega versko vojno z neslutnimi razsežnostmi in posledicami. Stabil-

PRVA SEJA ŠOLSKEGA FORUMA

Z ozirom na težko in nejasno situacijo, v kateri je slovensko šolstvo v Italiji, je začel delovati 19. t.m. s prvo, pripravljeno sejo Šolski forum v skladu s smernicami, ki so bile junija sprejete na skupnem svetu SSO in SKGZ na Opčinah. Šest predstavnikov obeh krovnih organizacij je na srečanju v Trstu opredelilo funkcije delovnega telesa in razmislilo o vključevanju v ta forum tistih dejavnikov, ki bi čimboljše zaobjeli problematiko slovenskega šolstva v Italiji, jo znali ustrezno preučiti in nakazati reševanje problemov. Forum naj bi štel 20 stalnih članov, ki so dejavno in strokovno povezani s problematiko slovenske šole v Italiji in z načrtovanjem njene prihodnosti. Predvideni so srečanja s predstavniki šolskih dejavnikov in javnih uprav ter posveti. Šolska avtonomija in financiranje slovenskih šol bosta izhodišče za prvo razpravo na tematski seji članov, ki je sklicana za drugi teden novembra.

EKSPLOZIVNO STANJE NA BLIŽNJEM VZHODU

BREZ MIRU

BREDA SUSIČ

nost območja in celo mednarodne skupnosti je torej odvisna od tega, ali bodo Palestinci lahko uživali osnovne človekove pravice.

Po vsem tem, kar se je zgodilo v zadnjem mesecu na zasedenih območjih, v Južnem Libanonu pa tudi v številnih arabskih državah (kjer so prirejali množične manifestacije v podporo Palestincem in odkrito pozivali k uporabi sile pri reševanju problemov), ni težko verjeti, da ima Arafat prav. Zato si je svet oddahnil, ko so se v Kairu arabski voditelji sicer odločili za nedvoumno obsodbo Izraela ter za denarno in drugačno podporo Palestincem, vendar niso izglasovali take izjave, ki bi preprečila nadaljevanje mirovnega procesa. Na arabskem vrhu so se izkristalizirala štiri različna stališča: ohranitev diplomatskih odnosov z Izraelom in sodelovanje pri prizadevanjih za doseg miru (Egipt in Jordanija), odpoklic arabskih diplomatov iz Izraela (Saudijska Arabija), prekinitve vsakega sodelovanja z Izraelom (Sirija in Palestina) ter Jihad, to je sveta vojna, kar pomeni vojaški poseg proti sovražni državi (Irak, Sudan, Libija). Prevladala je zmerna usmeritev, kar je marsikomu vilo zaupanja, da je izhod iz krize še možen. Tako je Barakov glasnik označil resolucijo arabskih voditeljev kot "zmago modrosti v arabskem svetu".

Kljub temu pa izraelski ministrijski predsednik ni preklinal zamrznitve mirovnih po-

gajanj. Nasprotno, nadaljeval je s pogajanjmi za sestavo nove vlade narodne enotnosti, ki jo bodo sestavljali tudi konservativci stranke Likud. Če se je v minulih dneh zdelo, da Barak z načrti o razširitvi vlade le izsiljuje konec Intifade, je sedaj skoraj gotovo, da s tem misli resno. Palestinci so večkrat jasno opozorili, da bi vključitev Likuda v vlado pomenila konec mirovnih pogajanj. Do tega ne bi privedlo samo zadržanje Palestincev, pač pa predvsem stališča Likuda, ki nasprotuje vsakršnemu "popušcanju" zahtevam Palestincev. Barakova odločitev bi torej pokopala mirovna pogajanja - v zameno pa bi za nekaj mesecev ohranila njegov politični položaj. Barak namreč ne uživa več podpore večine v parlamentu. Na predčasnih volitvah bi - kot zagotavljajo ankete javnega mnenja - doživel poraz na račun Sharona in Netanjahuja. Zmaga desne opcije pa bi vsekar zaustavila pogajanja s Palestinci. Vlada narodne enotnosti bi torej morda celo predstavljala manjše zlo. Edino, kar bi rešilo tako Baraka kot prizadevanja za doseg miru, pa bi bilo premirje in doseg zadovoljivega dogovora s Palestinci o statusu Jeruzalema. Toda ta rešitev se sedaj - po enem mesecu nemirov, več kot 130 mrtvih in 4 tisoč ranjenih, po zaostrovanju stališč in medsebojnih obtoževanjih - zdi tako daleč kot je malokdaj prej.

S T. STRANI

CHARTA

Iz vsega tega pa na splošno le izhaja neka politična volja po skupni načelni impostaciji EU. Tudi to naj bo v resnici nekaka Magna Charta Evropske unije, tudi kot vodilo za bodočnost.

Vse to politična Evropa danes potrebuje. To še zlasti ob skorajšnjem vstopu novih članic, držav srednje in vzhodne Evrope, ki tudi v njej vidijo tisto novo naddržavno skupnost, ki bo znala oblikovati boljšo prihodnost stare celine.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ALI JE HAIDERJEV DUH OKUŽIL TUDI ITALIJO?

Človek bi pričakoval, da bodo znamenja rasizma, ki so se zadnje čase prikazovala tudi v Italiji, izgubila tako hitro, kot so se pojavila. Žal temu ni tako. Vse bolj so deležni kritičnih oznak priseljenci muslimanske vere in nad smislom teh oznak se vsekakor velja zamisliti. Muslimani se nočejo asimilirati z našo kulturo, pri čemer osuplja že zahteva po asimilaciji. Živijo povsem zaprti v svoje skupnosti, kar naj bi zagotovo pomenilo, da lahko pripravljajo kaj slabega. Nekega dne se zato utegnejo agresivno organizirati, ker naj bi bila agresivnost bistvo muslimanske vere. Italijanska ustava sicer dovoljuje delovanje vseh ver ter opravljanje odgovarjajočih obredov, toda v primeru morebitne gradnje mošej se zdi takšna svoboda prevelika in čez vsako mero popustljiva. Slednjič, in to seveda ni nobeno presenečenje, je te in podobne misli pograbil Umberto Bossi ter pričel z njimi na novo mobilizirati svojo Severno ligo. Po njegovem mnenju smo priče veliki zaroti svetovnih finančnikov, to so Združene države Amerike, in domačih komunistov, ki uvažajo muslimane zato, da bi oslabili Italijo in celotno Evropo. Dejstvo je, da izjave, ki vsebujejo prepoznavne elemente rasizma, prihajajo celo iz vrst nekaterih verskih in kulturnih avtoritet, kar daje vsej stvari še dodatno težo. Ob tem preseneča dejstvo, da so ugovori zoper vso tovrstno nevarno filozofijo, ki uporablja neprimerno trše izraze kot Haider v Avstriji, odločno prethiti in skorajda prevedni. Predvsem ti ugovori niso množični, kot bi takšen pojav, kakor je ne-

varnost rasizma, gotovo zaslužil. Še toliko bolj preseneča molk najvišjih in najpomembnejših institucij, ki kot da le od strani spremljajo razvoj dogodka.

Vendar nekateri občutljivejši izvedenci opozarjajo, da bi morali biti dosti bolj pozorni, in to vsi skupaj že zato, ker se rasistične ideje želijo vgnéziti v politiko. In kot je znano, lahko politika besede spremeni v dejanja. Podcenjevati ne bi smeli niti pojavov na nogometnih igriščih, kjer del navijačev odkrito rasistično nastopa, sedaj se podobnega zmerjanja menda pričenejajo posluževati že nogometaši med tekmo. Skratka, vseh znamenj, dogodkov in izjav je toliko, da bi se morali močneje zavedati, kako nas obletava zelo velika nevarnost, ob kateri se ne bi smeli obnašati, kot da vse skupaj ni niti omembe vredno. Že res, da je v zadnjem času posebej Italija pod velikim pritiskom novih in novih priseljencev in da to še daleč ni majhen problem, kot je po drugi strani res, da bi morali na to nelahko vprašanje iskati drugačne odgovore, kot sta demoniziranje priseljencev in vse večji strah pred njimi. Nikakor torej ne bi smeli podleči Haiderjevemu duhu.

Razviti svet je prav gotovo lahko kos temu velikemu izzivu. Poglobiti mora dialog in oplenititi sobivanje s tistimi med nami, ki so zelo drugačni od nas. Razviti svet ima v sebi vrline, da vse to stori, seveda pa ne sme pozabiti, da je rasizem zares nevaren in se z njim ni mogoče dolgo časa brez škode poigravati.

SLOVENSKA SKUPNOST

vabi na

SLAVNOSTNO AKADEMIJO

ob 25-letnici svojega delovanja

Kulturni program bosta oblikovala MePZ Hrast iz Dobre doba in Komorni godalni orkester pod vodstvom prof. Hilarija Lavrenčiča.

GOSTA: poslanec Luciano Caveri in Janez Podobnik, predsednik državnega zbora republike Slovenije
NAGOVOR: deželni tajnik Andrej Berdon
Slovenska skupnost bo ob jubileju podelila odličja.

Petek, 3. novembra 2000, ob 20. uri v veliki dvorani
Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / S. JUSTA DOLHAR

KAKO SO BOŽJA POTA ČUDOVITA!

JURIJ PALJK

S. Justa, najprej iskrene čestitke v imenu vseh bralcev, Bog vas živi še sto let, kot se temu reče! Od kod izvira vaš rod in kje ste se rodili?

Mama in oče sta bila iz Gorenjske in smo zato po rodu Gorenjci, oba sta se rodila v majhnih vaseh pri Kranju; jaz pa sem se rodila v Trstu, kamor so prišli starši takoj po poroki. Vsi otroci smo se rodili pri Svetem Ivanu. Bilo nas je pet, najprej dva brata in potem sestra Anica, nakar sem prišla jaz na svet. Pet let za menoj se nam je pridružila še ena sestra, ki pa je bila hudo bolna. Takrat ni bilo ustreznih zdravil in je zato umrla.

Kakšne spomine imate na otroška leta in mladost?

Zelo lepe spomine imam, ker so nas otroke imeli vsi zelo radi. To je najvažnejše: imeti rad druge in biti ljubljen!

Kdaj pa ste v sebi zaslišali božji klic?

Zelo zgodaj je bilo in lahko vam tudi povem, kako je do tega prišlo. Doma sem ležala za skrlatinko in v roke sem dobila knjigo *Male Cvetke* Male Terezike, katere češčenje se je takrat zelo širilo med vernimi ljudmi. Imela sem njena leta, saj si je ona tudi v tistih letih izbirala poklic in je želela postati karmeličanka. Štirinajst let sem imela, ko sem pomislila, da bi Malo Tereziko lahko posnemala, v svoji majhnosti seveda. Bog mi je pomagal, da sem vztrajala. Želela sem se Bogu darovati in vztrajala sem kot Mala Cvetka. Najprej sem mislila stopiti h karmeličankam v Ljubljano, a so mi odgovorile, da imajo polno število in bi zato morala čakati, da bi katera od njih umrla. Dejstvo, da bi morala čakati, se mi je zdelo predolgo. Pri naših sestrah v Ljubljani sem imela teto in ona mi je pisala, da lahko stopim v njihovo družbo. Bila sem torej na razpotju: po eni strani sem hotela postati karmeličanka, po drugi pa se mi je odpirala možnost, da postanem bolniška sestra. Dve različni življenji torej in tudi tu je zmaga božja milost! Odločila sem se za Družbo Marijinih sester čudodelne svetinje. Sicer so mi ponujale možnost tudi karmeličanke, da bi stopila v njihov red v Nemčiji, a sem si rekla: "V Nemčijo pa ne

Sestra Justa Dolhar je pred dnevi slavila visok življenjski jubilej in smo se zato odločili, da se z njo pogovorimo. Ni ravno vsakdanja stvar, da kdo dopolni devetdeset let in je pri teh letih zdrav, čil in nasmejan, bistro razmišlja ter z vedrino gleda v prihodnost. Če pa je kdo večino svojega polnega življenja posvetil drugemu, je to že snov za lep pogovor. S. Justa je z božjo pomočjo prehodila zavidanja vredno življenjsko pot in še danes veliko dobrega postori v Gorici na Korzu Italija, kjer imajo Marijine sestre čudodelne svetinje svojo hišo.

grem, jaz sem Slovenka!" Sama misel na to, da bi morala mami pisati potem pisma v nemščini, ki je ni razumela, me je odvrčala. Te žrtve nisem hotela doprinesiti mami! Vedeti morate namreč, da so takrat v samostanih še brali napisana pisma; danes tega ni več. Oče je bil nasproten moji odločitvi, ker sem bila po njegovem mnenju še premlada. In vendar sem se čutila močno! Mama je šla k župniku po nasvet in on ji je rekel: "Brala je življenja svetnikov in se je tega naučila, mlada je še in bo to splanelo s časom!" Ko sem šla čez leto dni k njemu in sem se tudi od njega poslovila, je bil vesel. Pohvalil je mojo vztrajnost in me blagoslovil. V Ljubljano sem torej k sestram prišla še ne osemnajstletna.

Bili ste torej zavedni Slovenci.

Da, zelo smo bili zavedni, vsa družina je bila zavedna. Vedeli smo, da so naše korenine slovenske in tudi zato nisem hotela v Nemčijo, kot tudi nisem odšla k italijanskim sestram! Italijanske dominikanske sestre, ki so bile takrat v naši župniji, so me imele že kar v žepu! Ko sem se od njih poslovila, so bile presenečene in jim je bilo zelo žal. Odšla sem torej v Ljubljano.

Nam lahko predstavite red Marijinih sester čudodelne svetinje, kateremu pripadate?

Naša ustanoviteljica je bila vrhovna predstojnica usmiljenih sester v graški provinci s. Leopoldina Brandis. Nedavno sem obiskala njen grob in sem tega zelo vesela. Zakaj nas je ustanovila? Zato, ker takrat usmiljenke niso smele hoditi po hišah na obiske k bolnikom. Morale so biti po dve skupaj. Naš red je s. Leopoldina ustanovila leta 1875 zato, da bi me lahko hodile obiskovat bolnike in jim streč po hišah. Prvi dve sestri sta bili preoblečeni v Ljubljani in smo zato res slovenske sestre, smo pristna slovenska družba.

Zakaj pa naziv Marijine sestre čudodelne svetinje?

To ime pa smo dobile zaradi sestre Katarine Labourè, kateri sta se prikazali ta svetinja in sveta Mati Božja, ki ji je naročila, naj se da ta svetinja kovati. Sama Marija jo je naročila in svetinja torej ni človeško delo! Eden prvih častilcev te svetinje je bil takratni pariški škof, ki je čudodelnost svetinje sam ugotovil. Kasneje so sestre večkrat dale svetinjo pod blazino kakega težkega bolnika, večkrat so se dogajali pravi čudeži. Nekateri bolniki so se na smrtni postelji spreobrnil!

Razložite nam izraz preobleka!

Vsak verski red ima določen čas priprave; dobo, preden sestra nade ne redovniško obleko, imenujemo postulat, ki traja najmanj šest mesecev, celo dve leti in več, če sestra študira ali kaj podobnega. Potem nastopi noviciat, ki traja poldrugo leto, celo dve leti in šele po noviciatu pride prava redovna preoble-

ka. Sestra takrat dobi redovno obleko, ki jo nosi do smrti. Res pa se včasih zgodi, da gremo sestre ven tudi v civilnih oblekah, če prostor in čas tako zahtevata; v primeru nujne pomoči, recimo. Drugače pa smo vedno v redovniških oblekah.

Skrb vašega reda je torej prvenstveno strežba in pomoč bolnikom na domu.

Da, to je naša prvenstvena naloga še danes; ker smo v tej hiši imeli nekaj odvečnih prostorov, smo jih zato namenili starejšim gospe, bolnicam, ki so potrebne nege. Večina od teh bolnic nima nikogar na svetu, ki bi zanje skrbel, in zato zanje skrbimo sestre. Pri nas imamo štirinajst sobic, da je lahko bolnica sama v svoji sobi, kjer lahko tudi sama je, in to takrat, ko hoče.

Kot redovnice imate tudi skupne trenutke molitve.

Vstajamo zelo zgodaj, vsak dan ob petih. Takrat imamo polurno premišljevanje, molimo hvalnice in takoj nato imamo sveto mašo. Že več let jo pri nas daruje msgr. Oskar Simčič, pred njim je pri nas maševal msgr. Rudolf Klinec. Moram povedati, da je msgr. Simčič zelo točen in imamo tudi na tem področju red. Popoldan imamo od dveh do treh spet skupno molitev: najprej četrte ure duhovnega branja, potem gremo v kapelo na obisk k Najsvetejšemu, kjer je polurno premišljevanje. Zvečer molimo večernice, pred spanjem pa še večerne sklepnice.

Koliko vas je sedaj tukaj?

Danes nas je žal še samo osem, vse razen ene, ki je hrvaškega rodu, smo Slovenke.

Kam vas je vodila pot iz Ljubljane?

Leta 1929 sem začela redovniško pot v Ljubljani. Tam sem bila zakristanka in organistka ter vezilja cerkvenih paramentov, mašnih oblek. To me je veselilo že od mladega! Že v noviciatu sem veliko vezla. Moje prvo delo je bilo že v postulatu, ko so sestre ugotovile, da znam lepo vesti. Za kapelo v Šmartnem ob Savi sem takrat zvezla okrasek za

steno in tabernakelj; še se spominjam, da je bilo to Srce Jezusovo, ki sem ga okrasila z zlatimi žarki...

Leta 1938 pa ste odšli v Osijek.

Ja, takrat so bili hudi časi. Fašizem smo najbolj občutili v Trstu, to je bilo še takrat, ko sem bila doma, kjer smo kljub prepovedi vedno govorili slovensko! Tudi v samostanu je bilo tako. V Osijeku sem se seveda naučila hrvaško, pa čeprav smo bile v samostanu vse sestre slovenskega rodu in smo med seboj vedno govorile samo slovensko. V Osijeku nas je bilo dvajset. Tudi tam sem bila organistka in zakristanka in sem tudi stregla bolnikom. Med drugo svetovno vojno je prišla nekega dne v naš samostan, ki je bil v veliki in lepi hiši, nemška komanda. Nemci so zahtevali, naj odidemo v treh urah! Sestre pa smo imele v hiši veliko bolnic in smo to povedale, nakar so nam Nemci dali tri dni časa, da odidemo. Takrat sem nagovorila prednico, naj reče Nemcem, da bomo stregle bolnikom, vojakom, tudi ponoči in tako smo ohranile hišo, za kar so nam hrvaške sestre še danes hvaležne. Ta hiša tako ni bila podržavljena, niti po vojni ne.

Je bilo včasih hudo streči težkim bolnikom?

Takrat je bilo hudo predvsem zato, ker so nekateri imeli težke in nalezljive bolezni. Rabsajal je tudi tifus in tudi sama sem zbolela za pegavim tifusom. Stregla sem umirajočemu vojaku, ki je imel tifus; ženjen je bil in sem mu dajala piti... Ko sem mu dvignila glavo, sem opazila, da je poln uši in sem ga zato umila, očedila in razkužila. Takrat me je morala ujesti neka uš in tako sem sama hudo zbolela. Bila sem na smrt bolna. Imela sem srečo in spominjam se, da sem si srčno želela svetega obhajila. Župnik pa si ni upal priti, ker se je bal, da se bo sam nalezil tifusa in bo tako prenesel to nevarno bolezen k usmiljenkam, kjer je stanoval. Sestra prednica pa je le dobila mladega duhovnika, ki me je prišel obhajati. Bil je slovenski kaplan, ki je bil izgnan v Osijek. Imela sem več kot 40 stopinj Celzija vročine. Ko je zjutraj prišel duhovnik, da bi me obhajal, sem mu povedala, da sem ponoči pila vodo, da nisem tešča, kot se je takrat moralo biti pred svetim obhajilom. A mi je mladi duhovnik rekel: "Sestra Justa, saj vendar prihajam, da vam pomagam, in ne, da bi vas mučil!" In me je obhajal. Bila sem srečna. Kasneje sem se pozanimala, kako to, da sem lahko prešla obhajilo, čeprav nisem bila tešča, in so mi povedali, da zato, ker sem bila na smrt bolna. Potem sem ozdravela...

... in spet je nanoslo, da ste prišli v naše kraje.

Ja, tako je nanoslo, božji načrti so zares čudoviti! Leta 1948 je moja mama hudo zbolela, bila je na smrt bolna v Trstu; želela sem jo videti pred smrtjo. Tri mesece mi niso dali dovoljenja, da bi jo obiskala, ki je bil takrat pod zavezniško upravo. Mama ni mogla umreti, tudi ona me je želela videti. Takrat sem bila že v Ljubljani in partizani so govorili, da sem fanatična, ker sem nosila redovno obleko, in me zato niso pustili čez mejo. Takrat sem zelo veliko molila k Jezusu in mu celo poočitala, da me ne pusti na obisk k mami, ko pa jaz vse zanj naredim (s. Justa se prešerno nasmeje, op.p.).

Končno sem po posredovanju le lahko odšla v Trst k mami. Ko sem se sklonila nad njo na smrtni postelji, da bi jo poljubila, nama je zaradi sreče, hrepenenja in razburjenja ob snidenju obema pritekla kri iz nosu... Mama je, srečna, da me je videla, po tednu dni umrla.

Od takrat naprej ste ostali med nami. Kako ste prišli v Gorico?

V Ljubljani so mi pred odhodom naročili, naj se vrnem, a so mi to v Trstu vsi močno odsvetovali. Tako sem to sporočila v Ljubljano in prosila, če lahko ostanem. Dovolili so mi in tako sem ostala vse do danes (spet se nasmeje). Povabili so me v Gorico v Malo semenišče, kjer je bilo sto fantov, katerim sva s sestro Angelo stregli in zanje skrbeli tri leta. Zelo naporno je bilo to delo, ker sva bili sami.

Leta 1954 ste s pomočjo sorodnikov kupili prvo hišo za sestre?

Brat, ki je bil takrat na Trbižu, in sestra Anica sta mi posodila denar za nakup prve sestrskeske hiše v ulici Cantù. Ko sem posojeni lahko denar vrnila, sem to seveda storila. V Gorici so nas imeli ljudje takoj radi, dela je bilo še preveč, včasih smo morali ponoči hišo zakleniti, saj smo bile celo noč zunaj, med bolniki.

Kako pa ste kupili današnjo hišo na Korzu?

Joj, kako so božja pota čudovita! Gospe Francki Jakopičevi, ki je bila s starejšima sestrama lastnica te hiše, sem nekoč rekla, naj mi sporoči, če bodo kdaj prodajale to hišo. Kmalu je umrla in sestri, ki sta ostali, nista vedeli, kako naj uredita zadevo s hišo, ki je bila takrat v zelo slabem stanju, in sta zato nam ponudili odkup. Takrat nam je msgr. Rudolf Klinec veliko pomagal in sestri sta nama hišo tudi poceni prodali. Seveda nas je čakala velika obnova, a do hiše smo prišli!

Več let ste bili tudi prednica.

Ja, več let sem bila, a raje ne bi govorila o tem, a ne? Raje govorim o skupnem delu, skupnem življenju nas, Marijinih sester.

Kako pa ostane človek pri vaši "mladosti" tako vesel in srečen?

(Smeh) ...Kaj naj povem? Človek mora biti srečen v sebi ter zadovoljen v Bogu, da lahko z mirno vestjo živi. Srečna sem bila v poklicu in vesela, Bogu sem vedno zaupala, tudi vesela sem bila, kar ni isto kot biti veseljaški. Zaupno sem šla na pot in Bog mi je vedno pomagal. Tudi danes živim tako. Smrt kot taka me ne skrbi, ker vedno pravim Bogu, da sem mu na razpolago. Le za moč in pogum ga prosim in Bog mi ju sproti daje. Vedno sem imela zaupanje v božjo pomoč. Zato mladim svetujem, naj prosijo za trdno notranjo vero, ki jim bo pomagala. Brez vere ne gre in zdi se, da danes mladim manjka prav vera. Bogu sem vedno pripisovala vse in mu tudi danes vse pripisujem.

Za konec še sporočilo našim bralcem...

Veliko dobrega želim! Če lahko dam drobcen nasvet, bom rekla takole: Živeti je treba pošteno, gojiti vero, da ne opeša, človek mora biti poln zaupanja v božjo pomoč in potem lahko tudi mirno živi. Ne smemo pa pozabiti na naše slovenske korenine, iz katerih živimo!

NABIRKA ZA POPLAVLJENCE DOLINE AOSTA

Znano je, da so nedavne poplave hudo prizadele razna območja zlasti severno-zahodne Italije. Med temi je tudi Dolina Aosta. Zato naš list želi izraziti svojo solidarnost temu prebivalstvu ne samo v besedah, ampak tudi v dejanjih. Slovenci v Italiji želimo to posebej pokazati prebivalcem Doline Aoste, in to v duhu manjšinske solidarnosti, saj so prav parlamentarni predstavniki te dežele in njene francoske govoreče skupnosti odločilno prispevali k reševanju našega manjšinskega vprašanja. Pokažimo zato svojo velikodušnost in po svojih močeh pomagajmo tistim, ki so naše pomoči potrebni! Svoj dar lahko pošljete na upravo našega lista.

UREDNIŠTVO

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

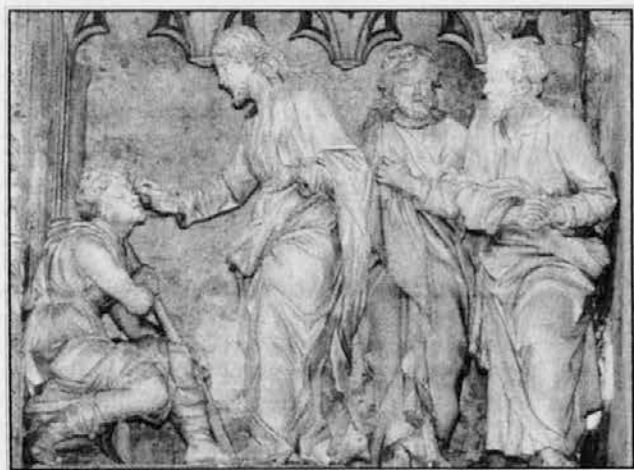
VILJEM ŽERJAL

30. NAVADNA NEDELJA

"Jaz sem namreč Izraelov oče." (Jer 31,7-9)
"Smo bili kakor tisti, ki sanjajo." (Ps 126,1)
"Tudi Kristus ni sam sebe povečal." (Hb 5,5)
"Jezus, Davidov Sin, usmili se me!" (Mr 10,47.48)

Še leti na račun Cerkve očitek, čas da je preveč zazrta samo v večnost ter da zaradi tega zanemara realno življenje; da ima preveč zapovedi in prepovedi: to pa rojeva strah pred Bogom, kar vse človeka hromi.

Ni dvoma, da tudi veren človek doživlja tesnobo in stiske. Celotno Kristus se je zviljal kakor črv zaradi strahu na Olski gori: bil je v objemu umiranja in smrti. Na veliki petek ga je davil občutek izgubljenosti in zapuščenosti celo s strani Očeta. Tudi mi se ne bomo nikoli popolnoma otresli npr. janzenizma in drugih negativnih drž. Vendar nas Božja beseda navdaja z vedrino, ki ji ni para. Z nami je vse dni, do konca, namreč tisti, ki nam je dokazal brezpogojno ljubezen z darovanjem življenja za druge (Jn 15, 13). Zato je Cerkve že od začetka skrbela za bolnike, lačne, trpeče in uboge. Spomnimo se na junakinjo ljubezni do človeka, na s.m. Terezijo iz Kalkute. Poleg nje obstaja še cela armada usmiljenk, usmiljenih bratov in drugih - danes je veliko prostovoljcev vseh stanov in poklicev -, ki izgorevajo v strežbi pomoči potrebnim. Sam Jezus je tolažil, ozdravil, opogumljal, dvigal človeka iz bede in smrti. Nas, grešne, je naučil zaupanja v Boga, ki naj ga imenujemo "naš Oče".

Današnje prvo berilo posreduje Gospodovo misel pregnancem v tuji deželi takole: "Vriskajte od veselja Jakobu, vzklikajte... Oznanjujte, hvalite in govornite: »Gospod, reši svoje ljudstvo!«... s tolažbami jih pospremim nazaj... Jaz sem namreč Izraelov oče" (Jer 31,7 nss). Prerok Ezekijel primerja rešitev iz sužnosti vstajenju iz grobov (Ezk 37,12-14). Božja beseda poživlja, ustvarja vse novo (Raz 21,5). Že na tem svetu se začenja odrešenje celega človeka, dopolnilo pa se bo šele v nebesih. Zaradi trpljenja vseh vrst, zlasti zaradi greha, človek obstami nad božjo ljubeznijo, ki se mu zazdi kakor sanje (Ps 126,1), nekaj neresničnega. Bog pa daje dejansko okusiti že zdaj srečo, ki je skrita v Kristusu. Pavel piše: "Kajti umrli ste in vaše življenje je skrito s Kristusom v Bogu" (Kol 3,3). Sredi umiranja naj bodo naša usta polna smeha in naš jezik vriskanja (Ps 126,2). Sv. Janez Bosko, sv. Filip Neri, vsi veliki svetniki so naravnost ukazovali mladim, in ne samo njim, smeh in dobro voljo. Starši in družine naj bi po domovih veliko prepevali, opogumljali otroke in drug drugega k veselju in samopremagovanju. Tudi če nas naše srce obsoja, ker je Bog večji od našega srca (gl. 1 Jn 3,20). Naj bomo realisti, ki si ne zakrivajo problemov in križa niti svojo nemoč, ker zaupamo v Boga.

Slepi berač Bartimaj v današnjem evangeliju kar dvakrat zavpije: "Jezus, Davidov Sin, usmili se me!" (Mr 10,47.48). Je živ zgled človeka, ki se zaveda svoje trde nesreče, saj nič ne vidi; pozabljen je od vseh, nikamor ne more, sedi otopen in vdan v usodo. Toda, ko sliši, da gre mimo Jezus, ga nihče ne more utišati. Zakriči in prosi za čudež vida, vere. Ko spregleda, gre za Jezusom proti Kalvariji. Tja se usmeri tudi naš pogled, ker tam visi veliki duhovnik po Melkizedekovem redu (Hb 5,5.6.10.20; 7,17) (po S. Fausti, Mr 10,46-52; 1989). Ni to človeški veliki duhovnik, ki je lahko zelo usmiljen, ostaja pa grešen in mora darovati tudi za lastne grehe in slabosti (Hb 5,2.3). Jezus pa je "svet, nedolžen, brez zla" (Hb 7,26). Opravlja svojo službo v nebesih, kamor je stopil s svojo "krvjo" (Hb 9,12). Je edini veliki duhovnik nove in popolne zaveze, ki vabi tudi naše fante v duhovništvo. Zato prosimo Očeta.

Današnja miza Božje besede je tako bogata, da nam lahko usmeri pogled v nebeški Jeruzalem, kjer so kot svatve v družbi vseh svetnikov gotovo tudi naši najdražji umrli. Spomni pa nas tudi na ogenj očiščenja v vicah ter na minljivost groba in pokopališča. Zato lahko povsem zaupno kličemo k velikemu duhovniku: "Davidov Sin, usmili se nas vseh! Naj Te gledamo že zdaj v veri!"

CONCORDIA ET PAX: LOG PRI VIPAVI IN VISCO

ZGODOVINSKI SPOMIN OB MEJI JE ŽIV

JURIJ PALJK

Združenje Concordia et pax (Sprava in mir), ki na Goriškem na obeh straneh meje deluje že več časa in si prizadeva za spravo med obema narodoma in tudi za preseganje nekdanjih zamer ter sovražstev, za pravičen in dostojanstven spomin na vse žrtve druge svetovne vojne, je v soboto, 21. t.m., priredilo spravo in spominsko svečanost na dveh krajih: v Logu pri Vipavi in v furlanski vasi Visco.

Concordia et pax je združenje kristjanov in ne samo njih, ki si od nastanka prizadeva, da bi predvsem v obmejnem pasu tako v Sloveniji kot v Furlaniji- Julijski krajini prišlo do resnične sprave, ki pa ne pomeni izgube zgodovinskega spomina. Zato združenje vedno govori o vezeh, ki so ostale med sosedskimi narodi žive tudi po grozotah, ki so se zgodile pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej v naših krajih; zavzema se za dostojen pokop vseh zamolčanih žrtv nasilja, in to ne glede na narodnost in versko pripadnost, saj ima vsak človek dostojanstvo, po smrti pa še posebej.

V Logu pri Vipavi smo se v soboto, 21. t.m., zbrali najprej v božjepotni cerkvi Matere Božje, ki "zna razumeti bolečino vsakega človeka, saj je sama izgubila edinega Sina", kot je dejal v lepem nagovoru solkanski dekan Vinko Paljk. Okrog oltarja se je v cerkvi v Logu zbralo veliko duhovnikov, bogoslužje božje besede pa je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih. Goriškega nadškofa Dina De Antonija sta zastopala generalni vikar goriške nadškofije msgr. Adelchi Cabassi in vikar za Slovenijo goriške nadškofije msgr. Oskar Simčič. V imenu združenja Concordia et pax je pred oltarjem spregovoril raziskovalec polpretekle zgodovine Jurij Rosa, ki je v svojem govoru podčrtal predvsem zavzemanje združenja Concordia et pax, da bi prišlo do pravičnega spomina tudi na nedolžne in doslej zamolčane žrtve, katerim je vipavska dekanija ob cerkvi v Logu postavila pred šestimi leti lep spomenik. Za spomenik ima največ zaslug vipavski dekan Franc Pivk, medtem ko je načrt zanj izdelal arh. Franc Kvaternik. Jurij Rosa je med govorom tudi povedal, da na Vipavskem poznajo že petdeset imen zamolčanih žrtv, vedo pa tudi za grobišča približno stotih pobitih ljudi in bi zato radi v prihodnje te žrtve dostojno pokopali. Podpredsednik goriške pokrajine Vittorio Brancati pa je v svojem nagovoru v Logu izrecno poudaril, da je pravična sprava edina možna podlaga za bratsko in prijateljsko sodelovanje med seboj živečimi ljudmi.

Msgr. Pirih je iz cerkve vodil spreved do spomenika, kjer smo se zbrali v molitvi; delegacija občine iz furlanskega kraja Visco pa je z županom na čelu pred spomenikom položila venec. Srečanja v Logu so se udeležili tudi vipavski župan Ivan Princes, ajdovski župan Marjan Poljšak in novogoriški podžupan Gojmir Mozetič.

Udeleženci spominskega in spravnega srečanja v Logu so se nato z avtomobili odpeljali v Visco v Furlanijo, kjer je bilo med drugo svetovno vojno italijansko koncentracijsko taborišče, v katerem so bili zaprti Slovenci in Hrvati, a je za njim zabrisana vsaka sled. Danes je na mestu nekdanjega taborišča, v katerem je umrlo 25 slovenskih ljudi, zapuščen vojašnica, občinska uprava pa je na pokopališču postavila spominsko obeležje za umrle. Združenje je na mesto nekdanjega taborišča, danes zabrisane cerkvice Kristusa Odrešenika postavilo venec v spomin žrtvam, nakar se je spreved udeležencev spravnega srečanja podal v krajevno cerkev, kjer je msgr. Pirih ob somaševanju velikega števila duhovnikov daroval mašo v italijanskem, latinskem in slovenskem jeziku.

Med pridigo v slovenskem in italijanskem jeziku je povedal, da je spominska in sprava svečanost v Logu in Viscu predvsem zato, da je tako "izraženo, da so bile napake in pomanjkljivosti na obeh straneh, pri različnih ideologijah, pri različnih narodih in pri članih različnih prepričanij. Ker smo ustvarjeni po podobi Boga, ki je sam v sebi popolna sloga in mir-concordia et pax, nosimo v sebi neuničljivo hrepenenje po teh dveh dobrinah. In če sloga in mir nista uresničena, doživljamo nemir in razprtije. Prava sloga in mir sta popolna, ko sta obojestranska. Pot do tako vzvišenih resničnosti, kot sta sloga in mir, je zelo strma in težavna. Če sta skaljeni ali celo uničeni, je nujno potrebna sprava. Do sprave pa pride prek iskrenega priznanja napak, njihovega obžalovanja, prošnje za odpuščanje in prek poravnave krivic. Vse to

samo s človeškimi močmi težko uresničimo. Navadno »je to pri ljudeh nemogoče, ne pa pri Bogu« (prim. Mr 10, 27). Zato so pomembna takšna srečanja, kot je današnje. Z molitvijo in še posebno z daritvijo svete maše poskušamo doseči tisto, česar kot ljudje ne zmoremo. Naša naloga delati za slogo in mir izvira tudi iz žalostnega dejstva, da so raznovrstno gorje povzročili tudi kristjani. Na eni in drugi strani so se borili in prizadejali krivice tisti, ki so bili kršeni in vključeni v družino božjih otrok. V zaslepljenem teženju po reševanju problemov so se zatekali k ideologijam, ki so kot sredstva za uresničevanje miru in edinosti na svetu uporabljale poniževanje slabotnejšega, nasilje in celo uničevanje nasprotnika." V nadaljevanju svoje pridige je msgr. Pirih poudaril, da je pot rešitve v prizadevanju za slogo in mir v molitvi, in izpostavil je tudi simboliko svetega leta 2000. Svojo pridigo je strnil tudi v italijanskem jeziku.

Ob koncu maše, ki se je udeležilo veliko furlanskih, italijanskih in slovenskih vernikov s predstavniki krajevnih oblasti, je poslanec v rimskem parlamentu Mario Prestamburgo prebral poslanico, ki jo je spravnih slovesnosti poslal predsednik italijanske poslanske zbornice Luciano Violante. Ta je v svoj pozdrav udeležencem spominske svečanosti v Logu in Viscu zapisal vrsto pomembnih misli, tudi to, da so bili zločini na obeh straneh meje med drugo svetovno vojno in po njej "dalj časa zakriti kolektivni zavezi, kakor da bi šlo za manjšo zgodovino, ki spravlja v zadregu vse politične strani in se je z njo težko spoprijeti v dobi bipolarizma. Vašega trpljenja ostala Italija ni delila z vami. Kakih petdeset let se je v naši državi brisal spomin..."

Precej let je bila zgodovinska spominska skupnost ob severno vzhodni meji zgodovinskega boleeč delitve ne le me skupnostjo in skupnostjo, marveč znotraj samih skupnosti. Le-ta se je hranila s politiko spomina, ki je določala zarez in izvirne dogodke, kakor je pač prijalo raznim et-

nično ideološkim pripadnostim, ki sta jih gojila hladna vojna in mednarodni bipolarizem... Pobuda, ki jo vaše združenje podaja, je važen prispevek, da se teh dogodkov spominjamo, o njih razmišljamo ter tako utrjujemo kulturo miru in civilnega sobivanja med skupnostmi ob meji. Obenem je tudi delež, ki ga nudi zgodovinska dejavnost, da ji bo pri srcu resnica, pripoznanje tako sedanjih spominov kakor spominov preteklih spopadov in razlikovanje vlog, ki so jih razni subjekti igrali. Zgodovinsko dojetje dogodkov zahteva, da odklanjamo bližničen poenostavljanje, da se zatekamo v kategorijo soglasja, simetrije in oblik nevtalnosti, kar prikriva mlačnost spričo občedoloveških vrednot. Današnje srečanje, ki se dogaja tako v Sloveniji kot v Italiji, je priložnost, da ponovno potrjdimo potrebo, da se odprejo občemu spoznanju vse strani te zgodovine; da se tako individualni kot kolektivni spomin iztrga iz mrtvila zagrenjenosti, ki jo hrani ideološko obravnavanje zgodovine ter, tako gradimo prihodnost. To srečanje nas opominja, da se moramo skupno in dan za dnem zavzemati, da se spet poudari prvobitno načelo nediskriminacije, neodpovedljive osnove evropske istovetnosti, ki se je porodila iz boja proti nacizmu in fašizmu."

Pred oltarjem v cerkvi v Viscu je spregovoril tudi slovenski general v pokoju Janez Šuc, ki se je poklonil žrtvam in poudaril, da sta sprava in pravični mir zagotovilo za nadaljnje skupno življenje, hkrati pa je tudi poudaril, da "ne smemo mladim in prihodnjim rodovom zapustiti nobene hipoteke iz preteklosti."

V cerkvi v Viscu so spregovorili tudi organizatorji srečanja, župan iz Visca, novogoriški podžupan Mozetič, predsednik deželne sveta F-Jk Antonio Martini, nakar so podelili spominski obeležji koprskemu škofu msgr. Pirihu in nekdanji taboriščni jetnici v Viscu, ki je prisostvovala maši.

SVETAL SPOMIN NA ŽRTVE

SLOVENSKI MUČENCI, PRIČE SVOJEGA ČASA

Letošnja jubilejna spominska slovesnost v Kočevskem Rogu pred množičnim grobiščem-jamo pod Krenom dne 18. junija je bila še posebno odmevna, ker so bili med mašo, ki jo je daroval ljubljanski nadškof Rode, javno razglašeni slovenski mučenci-pričevalci za vero.

Prebranih je bilo 217 imen laikov, bogoslovcev, duhovnikov, redovnikov in tudi nekaj redovnic, povečini pomorjenih med vojno in še po njej, največ pa v letih 1942 in 1945, ko je državljanska vojna strahotno divjala in je komunistična partija, zvesta svojemu nasilnemu in brezobzirnemu stremljenju po prevzemu oblasti in po Kardeljevem povelju, brez sodbe pobijala in večkrat nečloveško mučila zavedne katoliške ljudi in ideološko drugače misleče.

Skoraj vsa imena, ki jih je zbrala komisija za martirologij, ustanovljena pri Slovenski škofovski konferenci, je leta že septembra 1998 poslala pristojni vatikanski kongregaciji; 204 imena iz vseh treh slovenskih škofij (ljubljske, mariborske in koprške) so bila vključena v seznam z nad dvajset tisoč mučenci-pričevalci za vero 20. stoletja, katere je papež Janez Pavel II. letos 7. maja razglasil v Kološju pri posebnem ekumenskem bogoslužju.

Na seznamu, razglašenem v Kočevskem Rogu, niso samo žrtve komunistične re-

volucije na Slovenskem. V njem so tudi duhovniki, usmrčeni v ustaškem taborišču Jasenovac, in duhovniki, ki so jih usmrtili nacisti. Res pa je, da so večino oseb s seznama pomorili medvojni komunistični "likvidatorji".

Na seznamu v Rimu razglašenih pričevalcev za vero je tudi šest imen koroških Slovencev - žrtev nacizma, večina umrlih v taborišču Dachau - ki jih je uradno poslala Avstrijska škofovska konferenca (duhovniki Janez Hörnboeck, Anton Kutej, Jožef Pollak, Oton Schuster in Štefan Singer ter Jožef Sumper; pozneje je bil dodan še duhovnik Vinko Poljanec).

Iz Primorske in ožje Goriške so bili v Rogu razglašeni naslednji laiki: (v oklepajih letnice smrti) Ivo Bric iz Dornberka (2.6.1943), Vera Lestan iz Mirna (17.11.1943), družina Breclj iz Šturij (12.7.1944 oče Jože, sin Martin, hčeri Angela in Marica), Emil Kette s Planine (bogoslovec, november 1944), družina Lavrenčič iz Kobarida (24.9.1944 - oče Jožef, mati Gizela, sin

Albin). Pobiti duhovniki so: Ludvik Novak iz Dolnjih Vrem na Krasu (17. 11. 1943), Alojzij Obič iz Sv. Lenarta v Benečiji (5. 1. 1944), Lado Piščanc iz Trsta in Ludvik Sluga z Visokega (3. 2. 1944), Anton Pisk z Mosta na Soči (28. 10. 1944). Med imeni pričevalcev za vero sta tudi od Nemcev ustreljena duhovnika Alojzij Šatej iz Vrtočina (24. 9. 1943) in Franc Gabrejna z Unca (15. 11. 1943). Po vojni so bili ubiti duhovniki Viktor Perko iz Ilirske Bistrice (9. 5. 1945), Filip Terčelj iz Ajdovščine (7. 1. 1946), Izidor Zavadlav iz Vrtojbe (15. 9. 1946).

Med goriške rojake moremo iz seznama prišteti še študenta Jaroslava Kiklja (mati iz Sovodenj, oče z Bovškega, ubit v Ljubljani 18.3.1942) in pisatelja Narteja Velikonjo (rojen na Otlci, usmrčen v Ljubljani 25.6.1945). Žrtev komunistične revolucije je bil tudi duhovnik Janez Krstnik Dorbolò iz Dolnjega Barnasa v Benečiji (ubit 10.3.1945 v Samatorci).

Iz zamejstva iz goriške nadškofije je v seznam pričevalcev za vero vključen od italijanskih fašistov zastrupljen skladatelj in dirigent Lojze Bratuž (16.2.1937). Iz tržaške škofije pa so bili razglašeni duhovniki Placid Sancin (14. 3. 1943) iz Trsta, Mirko Vekjet (20. 2. 1944 v ta-

borišču Dachau) iz Trsta, Jakob Ukmar (pretepen v Laniščah 24.8.1947, umrl 1971) iz Trsta. Za dva pričevalca-mučenca se odvija postopek za beatifikacijo: za ljubljanskega nadškofa Antona Vovka se je začel 13. maja 1999, za mladega mučenca Lojzeta Grozdeta, člana dijaške KA, pa se je zaključil 31. avgusta 1999.

Slovenski mučenci-pričevalci so nam zgled, njihova smrt nam priča in sporoča, da je treba odpustiti. Za mnoge namreč vemo, da so molili za svoje morilce ali da so umirali z molitvijo na ustnicah. V njih ni bilo sovražstva, pač pa je bilo odpuščanje. Odpuščanje odpravlja sovražstvo in je korak do sprave. Sprava pa je seveda mogoča ob priznanju dejstev, ob priznanju resnice. Morda bo ta vseslovenska razglasitev mučencev-pričevalcev, njihov zgled odpuščanja, pripomogla in izprosila, da se bomo povezali in zedinili. Njihova smrt naj bo seme in poročilo za to.

Letošnje jubilejno sveto leto 2000 se bo končalo s slovenskim narodnim romanjem v Rim, kjer se prav z obiskom mučeniških grobov svetih apostolov Petra in Pavla povezujejo tudi slovenski mučenci.

MK

SVETNIK TEDNA

24. OKTOBER

SILVESTER ČUK

ANTON MARIJA CLARET, ŠKOF

"Kar me je najbolj ganilo in spodbujalo, je bilo branje Svete ga pisma, ki sem ga zmerom ljubil. Nekatera mesta so napravila name tako močan vtis, da se mi je zdelo, kot da mi je neznan glas hkrati govoril na uho vse tisto, kar sem ravnobral." V tej ljubezni do božje besede je treba iskati začetke svetniške poti moža, ki se ga danes Cerkev spominja v svojem svetniškem koledarju.

Anton Marija Claret je bil največja osebnost Cerkve v Španiji v 19. stoletju. Rodil se je 23. decembra leta 1807 v mestecu Sallento v španski pokrajini Kataloniji kot peti izmed enajstih otrok staršev, ki so imeli tkalsko obrt. Že zgodaj je molil za milost duhovniškega poklica: "Sicer ni nobenega upanja, a ti si vsemogočen!" je govoril Bogu. Skupaj z drugimi brati in sestrami je moral pomagati v očetovem podjetju, kjer se je tako izkazal, da so mu ponudili mesto tehničnega ravnatelja v velikem tkalskem podjetju, ki pa ga je odklonil, kajti sklenil je, da bo študiral bogoslovje. Zbolel je in mučile so ga hude skušnjave, katerih ga je rešila nebeška Mati Marija. "Ne čudite se, da s takim navdušenjem govorim o Mariji," je dejal kasneje, ko je postal priljubljen pridigar, "zakaj milosti, ki mi jih je naklonila, so velike."

Ko mu je bilo osemindvajset let, je bil posvečen v duhovnika. Nekaj časa je deloval v domačem kraju. Takrat je bilo v Španiji duhovnikov dovolj, zato je šel v Rim in se dal na razpolago Kongregaciji za širjenje vere kot misijonar. Vstopil je k jezuitom, ki pa so mu zaradi bolezni svetovali, naj se vrne v Španijo. Začel je hoditi okoli kot misijonski pridigar, veliko je spovedoval; njegovo delovanje je Bog potrdil z izrednimi dogodki. Izkazal se je tudi kot uspešen pisatelj. Ustanovil je versko književno družbo, ki je razširila milijone knjig med ljudstvom. Med njimi so bila številna njegova dela. Katalonijo je spet pokristjanil, podobne sadove je žel tudi na Kanarskih otokih, kamor ga je poslal njegov škof, ker Anton v Španiji ni bil več varen svojega življenja. Ko se je čez leto dni vrnil v Španijo, je v mestu Viho ustanovil semenišče za misijonsko družbo Sinov brezmadežnega Srca Marijinega. Ta družba naj bi po vsem svetu opravljala podobno apostolsko poslanstvo, kot ga je opravljal on.

Ko je mislil, da se bo lahko posvetil tej svoji redovni ustanovi, je prišlo iz Rima njegovo imenovanje za nadškofa v mestu Santiago de Cuba, ki je bilo že štirinajst let brez pastirja. V svoje škofovsko mesto je prišel februarja 1851 in se takoj lotil zdravljenja zares bednega verskega in moralnega stanja. Predvsem si je prizadeval vzgojiti dobre duhovnike. Tudi tam si je zaradi svoje premočrnosti in zavzetosti za resnico in pravico nakopal številne sovražnike, zlasti med bogataši. Hoteli so ga celo spraviti s poti. Ko jim to ni uspelo, so ga na najbolj prostaške načine obrekovali. Sredi teh gonj je marca 1857 dobil pismo kraljice Izabele II., naj nemudoma pride v Madrid, da bo njen duhovni voditelj in vzgojitelj njene hčerke. Papež Pij IX. mu je dovolil, vendar je Anton Marija Claret vodil nadškofijo na Kubi še tri leta, dokler niso imenovali naslednika.

Zadnjih deset let svojega življenja je bil Anton Marija Claret v službi na španskem dvoru. Ves čas se je popolnoma vzdržal vmešavanja v politiko. Skrbel je predvsem za to, da so bili za škofo imenovani duhovniki, ki so se odlikovali v krepostih, vnemi in znanju. V tem času je s posebno ljubeznijo skrbel tudi za svoj red, misijonsko družbo Sinov brezmadežnega Srca Marijinega, ki se po njem imenujejo klaretinci (danes jih je na svetu okoli 2500, nekaj časa je bil njihov vrhovni predstojnik Slovenec p. Anton Legiša). Ko je leta 1868 v Španiji izbruhnila revolucija, je s kraljevo družino zbežal v Francijo. Na smrt bolan se je moral zateči v cistercijanski samostan Fontfroide, kjer je 24. oktobra 1870 sklenil svoje bogato življenje. Papež Pij XII. ga je leta 1950 razglasil za svetnika.

OB PRAZNIKU VSEH SVETIH

POPOLNI ODPUSTEK ZA RAJNE

Cerkev nam kot dobra mati podeljuje enkratni popolni odpustek za rajne:

1) od 1. novembra popolne do 2. novembra popolno, če običajno cerkev ali javno kapelo, kjer zmolimo vsaj vero, očenaš ter po namenu sv. očeta; opravimo sv. spoved in prejmemo sv. obhajilo.

2) od 1. do 8. novembra (vsak dan), če običajno pokopališče, kjer molimo za (naše in druge) rajne, če smo opravili sv. spoved in prejmemo sv. obhajilo (lahko teden prej ali pozneje. K sv. spovedi gremo enkrat, sv. obhajilo pa

lahko prejmemo vsak dan). Cerkev črpa odpustek iz zaklada Kristusovega zasluženja in tudi iz zasluženja svetnikov, zlasti mučencev.

Z odpustom se nam in rajnim odpuščajo KAZNI za grehe. GREHI se nam odpuščajo po sv. krstu, po sv. spovedi, po sv. maziljenju, po kesanju, po ljubezni do Boga in bližnjega.

Kristjan zelo ceni odpustke kazni za greh. Odpustek lahko izročimo Božji Materi, da ona razpolaga z njim za najbolj potrebne v vicah.

DIAKONSKO POSVEČENJE V OGLEDU

NA POTI DUHOVNIŠTVA

MARTIN MARUSSI

V petek, 29. septembra, na praznik treh nadangelov, je bilo v Ogleju posvečenje treh diakonov. Slovesnost je vodil goriški nadškof msgr. Dino De Antoni. Posebnost tega posvečenja je bilo dejstvo, da sta dva izmed diakonov doma iz Romunije.

Ernest Roca Ilarion doma iz Vallamare, drugi Gabriel Cipoiesu iz Moldove, sta že štiri leta tukaj v Gorici pod okriljem škofijskega misijonskega urada. Naša goriška škofija je namreč pobratena z romunsko škofijo, in ker si novopečena diakona želita služiti Cerкви v misijonih, si je goriška škofija vzela odgovornost za pripravo na duhovniško življenje dveh bodočih duhovnikov. Oba diakona bosta ostala še nekaj let v Gorici, tako da se pripravita še eno leto na duhovniško posvečenje in nato bosta služila v potrebah goriški Cerкви, nakar bosta verjetno nadaljevala svoje služenje v misijonih. Posebnost enega diakona je to, da je v vseh štirih letih živel na pastoralni praksi v slovenski župniji sv. Andreja Apostola v Štandrežu. Ernest Roca, tako je ime diakonu, se je v teh letih dobro vživel v

slovensko vaško skupnost, tako da so ga ljudje kmalu vzljubili in on se je priljubil njim. Učil se je in še naprej nadaljuje z učenjem slovenščine.

Škof se je v homiliji dotaknil pomena posvetitve diakonov v povezavi s proslavljanjem praznika svetih nadangelov. Obred posvetitve z glavnim delom, ki sestoji v postavljanju rok nad glavo kandidata kot simbol prejetja Svetega Duha, sega v sam začetek krščanstva, ko je Jezus izbral dvanajst apostolov. Preden so apostoli prejeli Svetega Duha na Binkoštni dan, so morali "prehoditi" triletno šolo hoje za Jezusom. Tako tudi trije kandidati za diakonat so posve-

tili nekaj let v iskanju in pripravljanju na to izbiro. Škof je diakone opozoril, da ni dovolj izbrati Jezusa za svojega sopotnika, temveč se je treba truditi, da bi bili v zemeljskem življenju angeli službenja, saj pravo bistvo angelov je bilo oziroma je izpolnjevanje božje volje. Na koncu svete maše se je nadškof zahvalil vsem trem župnijskim občestvom (Jaannis, Moš, Štandrež) za spremljanje treh dikonov na poti duhovništva. Tudi liturgija je bila deležna slovenske besede in petja: poleg prebranega berila v slovenščini je pesmi prepeval tudi štandreški župnijski zbor.

TAIZEJSKO SREČANJE V ŠPANJI

Vsakoletno evropsko srečanje mladih, ki ga prireja taizejska skupnost, bo letos od 27. decembra do 2. januarja 2001 v Barceloni. Tudi tokrat se bo srečanja udeležila skupina mladih iz zamejstva (večinoma s Tržaškega), ki se bo v Barcelono podala v okviru Mavričnega mostu mladih iz Klanca pri Kozini (glavni organizator romanja je društvo SKAM - Skupnost katoliške mladine iz Ljubljane). V tem okviru se bodo udeležili dveh obveznih priprav, ki bosta 18. novembra in 9. decembra.

Čas vpisa je do 11. novembra oz. do zapolnitve mest, lahko pa se prijavijo vsi, ki so dopolnili 16 let. Udeleženci romanja bodo odpotovali 27. decembra zgodaj zjutraj, domov pa se bodo vrnili 2. januarja 2001 zvečer. Ker gre do mladi iz zamejstva v sklopu Mavričnega mostu mladih, naj posredujemo naslov: Rodik 46, tel. št. 00386 41 713664. Zanimirani naj se za informacije obrnejo na SKAM, Jurčičev trg 2, 1000 Ljubljana, od pon. do petka od 9. do 12. ure, ob torkih in četrkih tudi od 14. do 16. ure, tel. 00386 1 4263071, e-pošta drustvo.skam@siol.net.

5

ČETRTEK
26. OKTOBRA
2000

Z NOVO SEZONO NOVA ZADOŠČENJA

ROSSANA PALIAGA

Na tržaški Glasbeni matici se je šolsko leto začelo pod srečno zvezdo. Selitev na nov sedež in vrsta pomembnih dosežkov sta dali namreč praznični pečat otvoritvi letošnje dejavnosti zamejske ustanove, ki je v spodbudnem vzdušju novosti in konkretnih rezultatov postavila obetavne osnove za nadaljnje delo.

Sredi septembra je celotno osebje šole zapustilo svoj zgodovinski sedež v ulici Ruggero Manna št. 29. Redni pouk vseh instrumentov in stranskih predmetov se zdaj odvija v novih prostorih velikega poslopja bivše slovenske osnovne in srednje šole v ulici Montorsino št. 2 v Rojanu.

Poglavitne trenutke selitve je spremljala glasba, saj so na uradnih srečanjih z oblastmi in občinstvom nastopili gojenci iz najvišjih razredov. Poslovilni večer na starem sedežu, kjer je Glasbena matica delovala kar 50 let, je obogatil nastop violinista Mateja Santija. Recital pianista Stefana Artesija pa je popestril prihod v nove prostore, kjer so na uradni otvoritvi zazvenele izvedbe harmonikarjev Aleksandra Ipavca in Daria Savrona ter trobentača Andreja Petarosa. Skupina petih diplomantov, ki so v teh dneh dokončali svojo šolsko pot, je za šolo predstavljala najlepše voščilo sreče v novem obdobju njene dolgoletne zgodovine. Nevsakdanji pojav tako številnih diplomov in istem izpitnem roku je ustanovi v velik ponos, saj velja kot potrdilo njegovega kvalitativnega in plodovitega delovanja, ki ga lahko primerjamo le z dosežki državnega konservatorija.

Prvi je podal zaključni izpit na konservatoriju G. Tartini v Trstu violinist Matej SANTI iz razreda prof. Jagode KJUDER. Dvajsetletni izvajalec se je vedno odlikoval zaradi resnega pristop

pa do študija in je že pred diplomom dopolnjeval svoje znanje pod mentorstvom priznanih pedagogov in izvajalcev. Dosežek tega cilja predstavlja zanj le začetek nadaljnega izpopolnjevanja, ki bo mlademu glasbeniku osvetlilo izbiro koncertne ali pedagoške kariere. Koncertni odri pa mikajo devetnajstletnega pianista Stefana Artesija iz razreda prof. Mojce Šiškovič, ki je diplomiral nekaj dni kasneje. Stefano je že od otroštva zastopal šolo na državnih in mednarodnih tekmovanjih, kjer je prejel številna priznanja in nagrade, zdaj pa je zaključil svojo briljantno šolsko pot z odlično oceno.

Na tržaški šoli pa se vrsta praznovanja ob lepih dosežkih ni še končala. Oktobra so na konservatoriju Agostino Stefani v kraju Castelfranco Veneto diplomirali še trije gojenci Glasbene matice. Prof. Loredana Coceni je pripeljala do diplome kar dva harmonikarja, ki sta že znana široki publiki kot mnogostranska glasbenika. Aleksander Ipavec je harmonikar, kontrabasist, pedagog na šoli Glasbene matice v Špetru in se ukvarja tudi s prirejanjem koncertov. Diplomom je prejel iz osebnega zadoščenja, saj se je že učinkovito uveljavil na koncertnem področju kot sodelavec priznanih orkestrrov in član raznih skupin, med katerimi lahko omenimo instrumentalno skupino Evasion in skupino The Original Kletzmer Ensemble. V zadnjem letu je sodeloval pri realizaciji šestih laserskih plošč kot član različnih zasedb. Tudi Dario Savron je že pred diplomom iz harmonike stopil na številne odre, saj je pred nekaj leti diplomiral iz tolkal. Igral je z raznimi skupinami in orkestri, med katerimi sta orkestra videmskega in tržaškega gledališča ter orkester Concertgebouw iz Amsterdama. Večkrat je smenal za radio in televizijo. Od lani sledi izpopolnjevalnim

tečajem za tolkala na Nizozemskem.

Vrsto diplomantov je zaključil trobentač Andrej Petaros iz razreda prof. Franca Žuglja. Andrej je študiral trobento v Ljubljani, a je v teh letih ohranil stike z Glasbeno matico, kjer je tudi dokončal svoje študije, saj je njegov profesor začel sodelovati s tržaško ustanovo. Mladi trobentač se z veliko občutljivostjo zavzema za profesionalno uporabo tega težkega glasila in upa v bodoči nastanek primernejše trobilne šole v zamejstvu; sam pa z zanimanjem gleda na pedagoško kariero. Veliko truda in navdušenja vlaga tudi v sodelovanje s skupino Zamejski kvintet.

Poleg neobičajno bogate vrste diplom, se Glasbena matica iz Trsta lahko ponaša tudi z nekaterimi tekmovalnimi uspehi svojih gojencev. Enajstletna pianistka Jana Zupančič iz razreda prof. Tamare Ražem je sredi septembra osvojila prvo nagrado in prvo absolutno mesto na mednarodnem glasbenem tekmovanju v kraju Cortemilia pri Cuneu. Dva harmonikarja iz razreda prof. Claudia Furlana pa sta se odlikovala na dveh pomembnih tekmovanjih. Igor Zobin in Goran Ruzzier sta najprej prejela prvo in drugo nagrado na tekmovalni mednarodni harmonikarski reviji Gorni Kramer v kraju Poggio Rusco pri Mantovi, pred kratkim pa sta se udeležila mednarodnega harmonikarskega tekmovanja Città di Castelfidardo; tu se je Goran uvrstil na osmo mesto, Igor pa je prekosil konkurenco številnih italijanskih in predvsem tujih tekmovalcev in je prejel tretjo nagrado.

Nadarjenost in vztrajnost teh mladih glasbenikov sta označili začetek šolskega leta, v katerem še mnoga tekmovanja, revije in izpiti pričakujejo gojence Glasbene matice, ki se iz lekcije v lekcijo pripravljajo na nova zadoščenja.

SIMBOL NOVE EVROPE

JURIJ PALJK

V četrtek, 19. t.m., zvečer so v veliki dvorani Trgovinske in obrtne zbornice v Gorici predstavili več kot 600 strani debelo knjigo z naslovom Vizitacijski zapisniki goriškega, tolminskega in devinskega arhidiaconata goriške nadškofije prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela grofa Attemsa (1752-1774), ki je bil izjemen dušni pastir in pravi razsvetljenec, saj je v goriški nadškofiji govoril, molil, pisal in pridigal v štirih jezikih: v furlanskem, slovenskem, nemškem in tudi italijanskem, če seveda odmislimo uradni jezik Cerkve, ki je bila latinščina.

Tavanom, tudi zgodovinarjem, gotovo eden najbolj zaslužnih italijanskih strokovnjakov v Gorici, saj se je od vedno zavzemal za zблиžanje in sodelovanje med Slovenci in Italijani.

In prav nadškof Karel Mihael Attems je bil človek, ki je lahko simbol današnje nove Evrope, v kateri bi moral biti enakopraven prostor za vse narode, ki so od vedno živeli v nekdanji veliki goriški nadškofiji! To je bila vodilna misel sicer strokovnega srečanja zgodovinarjev ob predstavitvi pomembne knjige, iz katere je razvidno, kako je ta veliki goriški nadškof znal v svojem času nagovarjati tako ladinskega kmeta v Cortini d'Ampezzo, ki je takrat spadala pod gori-

FOTO BUMBACA

V četrtek so v Gorici predstavili že četrti del zapiskov tega imenitnega goriškega nadškofa in so tako doslej objavili že za več kot dva tisoč strani za razumevanje tedanje dobe in tudi današnje Goriške izjemno važnih dokumentov. V knjigi sta tokrat duhovnika in zgodovinarja prof. Franc Kralj in prof. Luigi Tavano zbrala in uredila vizitacijske zapiske goriškega nadškofa Karla Attemsa od leta 1762 do leta 1773. Knjigo je izdal goriški Inštitut za družbeno in versko zgodovino, ki ga vodita prof. Cesare Scalon in prof. Luigi Tavano, v njegovem ožjem odboru pa so tako furlanski, italijanski, avstrijski kot slovenski zgodovinarji.

Tudi zadnjo knjigo dokumentov nadškofa Attemsa je pripravil omenjeni inštitut, o knjigi in avtorju pa so spregovorili po pozdravih goriških oblasti univ. prof. zgodovine s padovske univerze Alba Lazzaretto, prof. Franc Kralj, ki je knjigo tudi pomagal urediti, univ. prof. Lojzka Bratuž z videmske univerze, ki je pred leti že izdala knjigo slovenskih pridig nadškofa Attemsa, ter prof. Luigi Tavano, ki je z bratom univ. prof. Sergiom

ško nadškofijo, kot slovenskega kmeta v Vipavski dolini ali na Tolminskem, obenem pa znal prislunhiti furlanskemu dninarskemu revežu-kolonu, nemškemu plemiču in italijanskemu trgovcu, ki je takrat šele prihajal v furlansko-slovensko mesto, kar je takrat bila Gorica.

Vsi strokovnjaki so se na lepem predstavitvenem večeru v Gorici strinjali, da lahko nadškofa Karla Attemsa vsi narodi, ki živijo in so živeli na območju goriške nadškofije, imajo za svojega, tudi zato, ker je pisal in govoril v vseh jezikih svojih kristjanov. Prav gotovo je bilo še posebej zanimivo predavanje prof. Lojzke Bratuž, ki je sicer velika poznavalka nadškofa Karla Mihaela Attemsa, saj je pred leti zbrala njegove slovenske pridige v knjigo, le-ta je izšla pri Založništvu tržaškega tiska. Prof. Bratuž pa se je tudi kasneje veliko posvečala nadškofu Attemsu, ki je lahko tudi danes vsem narodom ob meji za zgled. Gotovo pa je objava dokumentov in zapisov nadškofa Attemsa tudi izjemnega pomena za poznavanje takratne dobe v naših krajih.

PREDSTAVITEV UNIVERZITETNIH TEČAJEV

ŠLOVENISTIČNI STUDIJ NA TRŽAŠKI FILOZOFSKI FAKULTETI

Študij slovenskega jezika in slovstva je na tržaški Filozofski fakulteti doživljal v zadnjih letih precej sprememb, kar je po eni strani oteževalo delo študentov, po drugi pa ga tudi bogatilo. Žal na fakulteti ni nastavljen redni profesor za slovensko literaturo in jezik, trenutno pa zaseda to mesto, pogodbeno, prof. Miran Košuta, sicer predstojnik stolice za slovenski jezik in slovstvo na univerzi La Sapienza v Rimu. O tem in še o marsičem drugem je bil govor na srečanju, ki so ga priredili profesorji slovenistike na tržaški fakulteti v ponedeljek, 23. oktobra, v prostorih v ulici Lazzaretto vecchio. V uvodnem pozdravu je prof. Košuta poudaril pomemben trenutek prehoda v univerzitetno reformo in ob tem predstavil študij slovenskega jezika in slovstva, ki je razdeljen na dva monografska ciklusa predavanja: prvega vodi profesor sam, ki bo letos predaval o življenju in delu Vladimira Bartola. Drugi ciklus predavanja pa bo vodila prof. Majda Kaučič Baša, redna profesorica za slovenski jezik na Pedagoški fakulteti v Ljubljani in pogodbena profesorica na tržaški Filozofski fakulteti za slovenski jezik.

Prof. Kavčičeva pa se bo letos posvečala jezikoslovju, s posebnim poudarkom na besedoslovju, in sociolingvisti z raziskavami o slovenskem jeziku v Italiji. Prestižni del njenega tečaja predstavlja 15-urni ciklus predavanj o zgodovini slovenskega jezika, ki ga bo vodila prof. Zinka Zorko, redni docent jezikoslovja na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Ob rednih predavanjih opravlja še zelo pomembno in kvalitetno delo oba lektorja: prof. Milica Cvetek-Russi in prof. Zoltan Jan, ki vodi ta lektorat, razdeljen po skupinah glede na letnik in znanje slovenščine. Organizirani so tako tečaji za popolne začetnike, nadaljevalce in izpopolnjevalce kot tudi za študente, katerih materni jezik je slovenščina in ki izpopolnjujejo svoje znanje tudi s praktičnimi vajami.

Ponudba slovenistike na Filozofski fakulteti v Trstu je torej zelo pestra in raznolika, njej pa lahko sledijo tudi študentje z drugih fakultet, ki bi želeli poglobiti svoje znanje slovenščine.

JC

"MUSICA NOSTER AMOR"

ANTOLOGIJA SLOVENSKE LJUDSKE GLASBE

Musica noster amor je naslov antologije slovenske glasbe, ki sta jo pred kratkim izdala založba Obzorja iz Maribora in glasbeno založništvo Helidon v sodelovanju z znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Antologija je zajeten kulturni zalogaj in bo gotovo razveselil glasbene navdušence, saj obsega 16 CD-jev, na katerih je posnetih 155 skladb več kot sedemdesetih slovenskih skladateljev in prirejevalcev. Poleg zbirke CD-jev bo kupec prejel še knjižico z naslovom *Musica noster amor* avtorja dr. Ivana Klemenčiča, ki vodi Muzikološki inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra pri SAZU-ju. Poznavalci trdijo, da je izdaja antologije slovenske glasbe *Musica noster amor* narodnega pomena, saj gre za eliten izbor vse slovenske umetne glasbe od srednjega veka do danes. V antologiji je imenitni izbor umetniških in tudi razvojnih dosežkov na glasbenem področju na Slovenskem. Izbor pa dopolnjujejo tudi slovenske ljudske pesmi v različnih priredbah. V antologiji so pesmi - umetne, priredbe in dela neznanih skladateljev - razvrščene kronološko, medtem ko so zastopani vsi pomembni slovenski skladatelji in okrog 20 glasbenikov, ki so prirejali slovenske ljudske pesmi.

SLOVENSKI VODNIK PO RIMU

Založba Tangram v Ljubljani je izdala *Vodnik po Rimu* v slovenskem jeziku. Gre za pomemben pripomoček potnikom in turistom iz Slovenije, ki pogosto obiskujejo italijansko glavno mesto, posebej letos, ko kataličani praznujemo Sveto leto 2000. Avtor vodnika je Milan Selan, ki je soprogo zaposlen v slovenskem veleposlaništvu v Italiji in je v Rimu živel štiri leta. Selan je zbral podatke in opisal največje in najpomembnejše kulturne spomenike od antičnega obdobja pa do sedanjega modernege, bleščečega in po sodobnih merilih razvitega mesta. Predstavil je pomembne rimske osebnosti ter zbral podatke o gledališčih, operah, hotelih in restavracijah. Vodnik je bogato ilustriran s fotografijami, načrti in skicami, njegova posebnost pa je tudi podrobno opisana pot, ki so jo srednjeveški romarji opravljali po sedmih bazilikah.

ZMAGO JERAJ V NOVI GORICI

V Hitovem paviljonu v Novi Gorici bodo 26. t.m. ob 20. uri odprli likovno razstavo slovenskega umetnika Zmaga Jeraja. Ta se je rodil leta 1937 v Ljubljani, kjer je diplomiral na slovenski akademiji za likovno umetnost, katero je študiral tudi v Beogradu. Po diplomi je opravil še specialko za slikarstvo in se študijsko izpopolnjeval v Londonu in takratni Sovjetski zvezi. Danes živi in dela v Mariboru in Ljubljani, kjer poučuje na Akademiji za likovno umetnost. Umetnika in njegovo delo bo predstavila umetnostni kritik Judita Krivec Dragan. Jeraj se zadnje čase posveča "skicoznim posegom v likovno kompozicijo, ki včasih zgolj v domiselnih detajlih dopolnjuje zgodbo, drugič prevzemajo formalno in vsebinsko zgradbo celote. In čeprav lahko še zmeraj govorimo o izrazitem kolorizmu, se je tudi v paleti omejil le na dve vrednosti, na belo in črno, na barve zime in noči..."

NOVA ŠTEVILKA LISTA YENI

ZAČEL SE JE 15. FILM VIDEO MONITOR

PO ZASLUGI DRUŠTVA FRANCE PREŠEREN

EVROPSKI ODMEV MLADIH SLOVENCEV IZ ITALIJE

GORIŠKI DNEVI SLOVENSkih ŽIVIH PODOB

MOSKOVSKI POKLON ŽIGI HERBERSTEINU

"Hallo, my dear! Back again in business." Tako se začne uvodnik trinajste številke YENIja, glasila evropske organizacije Youth of European Nationalities, ki združuje mladinske organizacije manjšin iz cele Evrope. Gre za drugo številko - po majski -, ki je izšla v Trstu, odkar za list skrbi nov odgovorni in glavni urednik. To je tržaški Slovenec, Matej Susič, ki je obenem tudi podpredsednik YENa.

Jesensko obarvani YENI prinaša, podobno kot prejšnja številka, veliko novic o pobudah YENa -, o pobudah, ki zanimajo vse mlade, ki so preko svojih organizacij povezani v to veliko krovno organizacijo. Kotiček je posvečen tudi novički o delovanju FUENA, ki je podobna organizacija kot YEN, le da združuje manjšinske organizacije starejših. Tudi ta številka posveča veliko pozornosti reportažam mednarodnih mladinskih srečanj ter izmenjav, ki jih organizirajo organizacije članice, in še novice o raznih manjšinah.

Največ prostora je namenjena predstavitvi programa in kraja, kjer bo potekal Jesenski seminar (Autumn seminar) YENa. Seminar, ki se ga bosta od 26. do 30. oktobra udeležila dva predstavnika vsake manjšine (Slovenec iz Italije bosta zastopala dva člana Mladinske sekcije Slovenske skupnosti oz. Mladih v odkrivanju skupnih poti) bo potekal v južni Madžarski. Gostitelji bodo mladi pripadniki nemške manjšine. YENI objavlja majhen zemljevid, zgodovino in veliko slik iz kraja, ki ga bodo mladi obiskali in spoznali.

Med reportažami in novicami izstopa poročilo o izmenjavi med mladimi Frizijci (na sliki frizijski grb) in Slovenci iz Trsta, ki je bila minulo poletje v našem zamejstvu. Članek je v angleškem jeziku (nekateri drugi članki so v nemškem) napisal Tsjerk Bottema. V živahnem in duhovitem slogu opisuje pustolovščine, ki so jih Frizijci doživeli po zaslugi članov MOSPa iz Trsta, kraje, ki so jih obiskali, slovenske ustanove, ki so jih spoznali, hrano in pijačo, ki so jo okusili. Predstavniki frizijske manjšine ugotovljajo, da je bil prvi del izmenjave (drugi - obisk Slovencev v Friziji - bo na vrsti prihodnje poletje) izredno uspešen, da so se mladi, kljub različni narodnosti, odlično ujeli, se skupaj zelo zabavali in spoznali marsikaj zanimivega. Ob koncu vabi avtor vse ostale organizacije članice YENa, da večkrat organizirajo podobne izmenjave in da med obiskom drugih manjšin spoznavajo, kako so druge skupnosti organizirane in kako rešujejo probleme, s katerimi se srečujejo vse manjšine.

Kdor želi prelistati YENI, se lahko oglasi v uradih Slovenske prosvete (ulica Donizetti 3, Trst) ali v Narodni in študijski knjižnici. Mladi v odkrivanju skupnih poti in Mladinska sekcija Slovenske skupnosti pa vabita vse, ki jih zanimajo stiki z manjšinami v Evropi, da se vključijo v mednarodni krožek MOSP (inf. 040 370846 - Matej).

AČ

Sinoči, v sredo, 25. t.m., so v Kulturnem domu v Gorici svečano odprli letošnji, že 15. Film Video Monitor, ki ga prireja Kinoateljje v sodelovanju s slovenskimi filmskimi in drugimi kulturnimi ustanovami, vse bolj pa tudi z italijanskimi filmskimi krogi. Na otvoritvenem večeru so tudi predstavili razstavo karikatur Dušana Povha in pa razstavo izzivalnih stripov slovitega Stripburgerja. Po devet minut dolgem videu *Heartbeat* Andreja Zdraviča je bil takoj po slovenski premieri predstavljen tudi v Gorici nov slovenski celovečerec *Porno film* Damjana Kozoleta.

Že danes, v četrtek, 26. t.m., pa bo na ogled več stvari, saj Film Video Monitor ni samo filmski festival slovenskega filma v malem, ampak je z leti zrasel v bogatejšo prireditev. Tako so v njegovem okviru na ogled tudi projekcije slovenskih dokumentarcev, nato VideoGONG, ki je festival slovenskega in ne samo slovenskega neod-

V soboto, 28. t.m., bo v Kulturnem domu zelo pestro, saj bo ob 10. uri simpozij z naslovom *Slovenija, Italija: Produkcija in koprodukcija v Evropi*, na katerem se bodo predvsem producenti filmov pogovarjali o perspektivah slovensko-italijanskega sodelovanja na filmskem področju in tudi o možnostih za male producente. Ob 16. uri bo na sporedu več krajših filmov, med temi omenimo filme študentov ljubljanske filmske Akademije, ob 18. uri pa bo na ogled izbor posnetkov iz VideoGONGa, medtem ko bo med večernim sporedom tudi projekcija letošnjega kratkega filma domačega režiserja Daria Frandoliča z naslovom *Beautiful Kreplje*. Na ta dogodek izrecno opozarjamo, saj je Dario Frandolič, ki med drugim poučuje na slovenskih šolah, eden redkih filmskih ustvarjalcev pri nas. Ob 21. uri bo podelitev nagrade, poimenoovane po ustanovitelju in duhovnem očetu Kinoateljjeja in Film Video Mo-

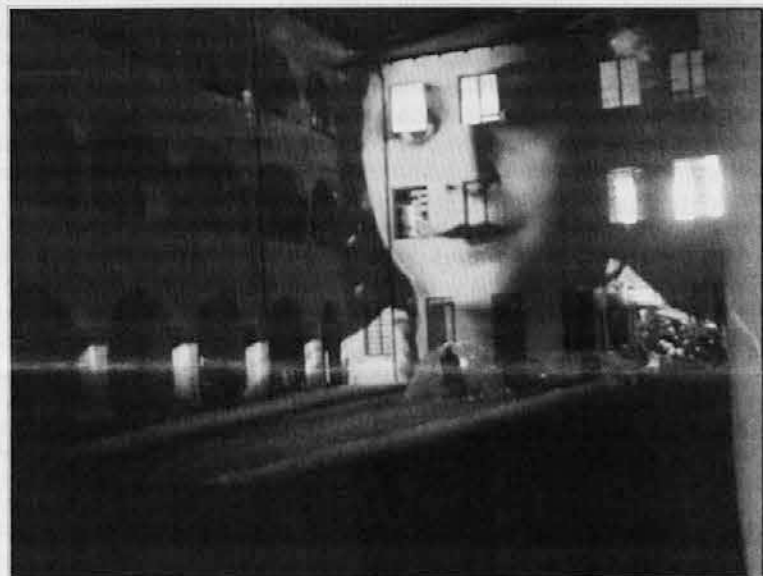

FOTO BUMBACA

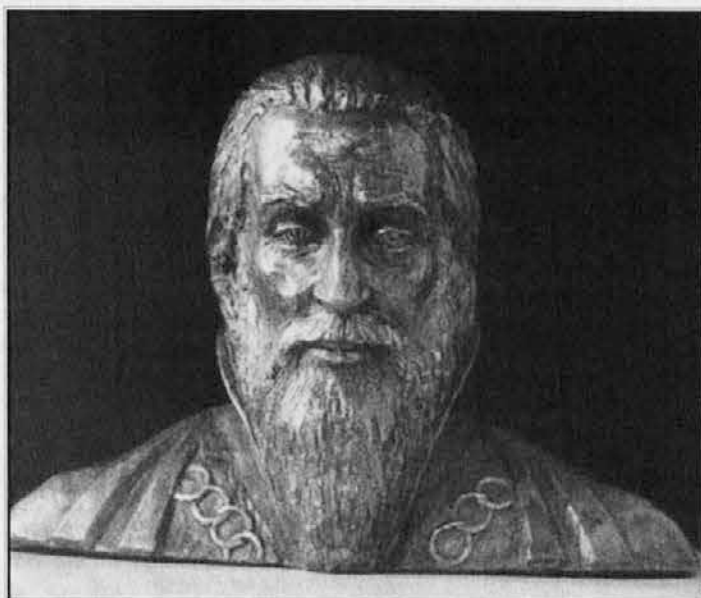
visnega videa; ob 20. uri bo na sporedu nekaj kratkih filmov, nato italijanski celovečerni film *Živa kri - Sangue vivo*, nakar še film *Mokuš* Andreja Mlakarja.

V petek in soboto se bo Film Video Monitor nadaljeval s celodnevним programom; ljubitelji filma, videja in skratka "tekoče slike" opozarjamo, da bo v Kulturnem domu dogajanje potekalo vsak dan že od 9. ure naprej. Tako si bomo lahko v petek, 27. t.m., ogledali zvečer film (predpremiero!) italijanskega režiserja Mattea Garroneja *Rimsko poletje - Estate romana*, ki bo gotovo vrh dolgega dne; opozarjamo pa tudi na srečanje z avtorji ob 12. uri, kjer lahko vsakdo spozna filmske ustvarjalce in se z njimi tudi pogovarja. Pozno zvečer bodo v okviru retrospektive zavrtili film Karpa Godine *Umetni raj*.

IVO PETKOVŠEK FINALIST

Dr. Ivo Petkovšek je na nagradnem natečaju, ki ga je razpisala ugledna italijanska revija za umetnost *Arte*, med tri tisoč udeleženci prišel v ožji izbor za nagrado *Arte 2000*. Petkovšek, ugleden zobozdravnik v Ronkah, se že desetletja ukvarja s slikanjem, grafiko in risbo, večkrat je razstavljal pri nas, tako na Tržiškem, v Trstu, Laškem kot tudi v Gorici. Petkovšek je finalist tekmovanja v skupini 80 slikarjev, ki se bodo borili za nagrado *Arte 2000* za slikarsko tehniko. Nagrada bo namreč podeljena tudi fotografom, kiparjem, grafikom, videoumetnikom in umetnikom, ki izdelujejo dela z računalnikom. Od 27. t.m. do 4.11. bodo nagrajena dela na ogled na razstavi v Milanu.

JUP

V Moskvi je izšla dvojezična, slovensko-ruska monografija z naslovom *Žiga Herberstein - vojščak, državnik, diplomat in mirotvorec* avtorjev Ane Horoškevič in Andreja Lenarčiča. Knjigo je izdalo in založilo Društvo dr. France Prešeren iz Moskve, ki ima velike zasluge za promocijo Slovenije v Rusiji. Uvodno besedilo je prispeval predsednik slovenskega društva Just Rugel, predgovor sta napisala dr. France Bučar in akademik dr. V. L. Janin, dr. Jožko Šavli pa je v svojem zapisu obrazložil družinski grb Herbersteinov. Knjiga obsega 205 strani in je bogato opremljena in ilustrirana.

Slovesna predstavitev knjige bo v Moskvi 31. t.m. Ob tej priložnosti bodo v preddverju Vseruske državne knjižnice tuje literature ob prisotnosti visokih predstavnikov Ruske federacije, republike Slovenije in mesta Moskve, diplomatov, znanstvenikov in raziskovalcev dela Žige Herbersteina odkrili spomenik temu našemu znamenitemu rojaku (na sliki). Kip Žige Herbersteina, odlit v bronu in postavljen na granitni podstavek, je delo kiparja Potočkega.

Izvedbo projekta je finančno podprlo preko 60 sponzorjev - podjetij in posameznikov.

OB DEVETDESETLETNICI PISATELJEVEGA ROJSTVA

EX-TEMPORE NA ZGODOVINSKO TEMO

KOSMAČEVI DNEVI V TOLMINU

PRIMORSKE VASI Z OBZIDJEM

Ob devetdesetletnici rojstva Cirila Kosmača so nedavno potekale v Tolminu prireditve v pisateljev spomin. Organizatorji Kosmačevih dni so bili knjižnica Ciril Kosmač v Tolminu, OŠ Dušan Munič v Mostu na Soči, ZDK Tolmin in Tolminski muzej. Tako je bilo 27. septembra v krajevni knjižnici odprtje razstave o projektu *Kosmačeva učna pot OŠ Most na Soči*, za tem pa so vrteli v Kinodvorani priljubljeni slovenski celovečerni film *Na svoji zemlji*. Dne 29. septembra je bil v Tolminskem muzeju še koncert glasbene skupine Tantadruj.

Po krajšem nagovoru o spominski prireditvi in Kosmaču, ki ga je imel ravnatelj knjižnice Vili Leban, so učenci OŠ Most na Soči pod vodstvom mentorice Neveke Janež lepo prikazali v besedi in sliki Kosmačevo učno pot. Tudi razstavo so skrbno pripravili, saj so se pri izpeljavi tega projekta, ki poteka od Slapa do Mosta na Soči, povezali predmeti slovenščine, zgodovine, zemljepisa, likovne vzgoje, biologije in športne vzgoje. Prav bi bilo, da bi si čimveč bralcev, posebno mladih, to razstavo ogledalo.

Štiglicjev film *Na svoji zemlji*, ki so ga predvajali v kinodvorani, je bil posebno zanimiv za mlade. Pisatelj Kosmač in režiser Štiglic sta si bila prijatelja, odtod tudi projekcija solidnega slovenskega filma, v katerem izstopajo predvsem igralci. O koncertu skupine Tantadruj, ki nosi ime po enem od Kosmačevih junakov, bi le pripomnili, da poslušalcev s svojim nastopom in glasbo ni prepričala.

Lahko nazadnje zapišemo, da so bili Kosmačevi dnevi nekaj novega tudi zato, ker so potekali na za proslave neobičajen način.

ADA KLINKON

Nekatere šole na Primorskem, ki imajo v svojem šolskem okolišju vasi z obzidjem, so želele opozoriti na to zanimivost in posebnost. Zato so vsaka v svojem okolju po dogovoru organizirale Extempore. Od četrta, 26. t.m., so slike iz teh aktivnosti razstavljene v avli Osnovne šole Dobrovo. Na razstavi sodelujejo s svojimi prispevki učenci Osnovne šole Drago Bajc Vipava, Osnovne šole Dornberk in Osnovne šole Dobrovo. Poleg slik so še kratki teksti, ki opisujejo nastanek in značilnosti krajev in obzidij, ki so v preteklosti spreminila naselja v svojevrstne utrdbe.

Učenci Osnovne šole Dornberk so slikali ostanke Taborskega obzidja v vasi Tabor nad Dornberkom. Učenci Osnovne šole Drago Bajc Vipava so slikali ostanke Tabora v vasi Štjaka in ostanke obzidja in stolpov v delu Vipave, ki so ga ljudje imenovali Tabor. Učenci Osnovne šole Dobrovo pa so slikali dve vasi z obzidjem na področju Brd, in to predvsem Šmartno in v manjši meri Jordano.

Takšnih vasi je na Primorskem še več, na primer Tabor nad Črničami (Ravne), Tabor (Sv. Mihael nad Planino) pri Ajdovščini. Tem bi morali posvetiti še večjo pozornost in takšen je tudi namen tega "zgodovinarskega" ex-tempora. Vasi, ki imajo deloma ali povsem ohranjena obzidja ali druge sledove utrjevanja, postajajo vedno bolj zanimive z različnih vidikov. Želeli bi poudariti te posebnosti v širšem slovenskem prostoru.

Na OŠ Drago Bajc v Vipavi je bil mentor na ex-temporu likovni pedagog Brane Jazbar, na OŠ Dornberk Jožef Šfagelj in na OŠ Dobrovo Lidija Vodopivec.

PETER STRES

7

 ČETRTEK
26. OKTOBRA
2000

KOMISIJA ZA ENAKE MOŽNOSTI

PRAVICE IZSELJENK IZZIV ZA VSE

Deželna komisija za enake možnosti, ki vključuje različne stvarnosti ženske civilne družbe v Furlaniji-Juljski krajini, je pred časom poverila videmski ustanovi RUE - Risorse Umane Europa nalogo, da opravi raziskavo o razmerah, s katerimi se soočajo ženske izseljenke v naši stvarnosti. Pri komisiji za enake možnosti so prepričane, da gre za nov problem, ki pa je obenem tudi priložnost za razvoj vse deželne skupnosti. Raziskava, ki nosi naslov *Priseljenke in državljske pravice*, je bila predstavljena javnosti v petek, 20. oktobra.

Cilj je v tem, da se deželni upravi da v roke informativni instrument o življenjskih razmerah in o stopnji integracije priseljenk, ki jih je v naši deželi skoraj 20.000. Priseljenke prihajajo iz Afrike, Latinske Amerike, Azije, z Balkana in iz Srednje Evrope, v Italijo pa prihajajo bodisi zakonito (večkrat zaradi študija), bodisi na protizakonit način v iskanju zaposlitve ali pa, ker bežijo pred revščino in nasiljem. Raziskava se deli na uvod, dve poglavji in prilogi. Iz nje je razviden položaj priseljenk, ki v večini primerov opravljajo poklice, ki ne odговarjajo njihovi izobrazbi in diplomam: povečini gre za oskrbovanje starejših oseb, za hišna oz. gospodinjska opravila. V primeru dela v tovarni se postavlja vprašanje varstva majhnih otrok. Priseljenkam se toži po domovini, imajo težave z jezikom in so primorane se znajti v okolju, v katerem vla-

dajo povsem drugačne navade, poleg tega pa ne gre izključiti tudi rasistično zadržanje do njih. V večini primerov gre za že znane težave, s katerimi se soočajo priseljenci, a je tu, v primeru žensk, prisotna še dvojna diskriminacija. Tu gre za konkretne probleme, kot so npr. pomanjkanje posebnih uradov, neznanje jezikov osebja, odsotnost specializiranih struktur, ki jih sicer imajo drugod po Italiji, v F-Jk pa ne. Od tu potreba, da se npr. oblikujejo mreža informativnih uradov, tečajji italijanskega jezika za tujce, da se priseljenkam in priseljencem prizna njihova diploma itd. Krajevna birokracija je nepripravljena na pojav priseljenštva, ki postaja iz dneva v dan večji in ki je danes problem, jutri pa bo bistven element skupnega razvoja, zato je raziskava ustanove RUE tudi prispevek za vzgojo k sožitju in različnosti.

Poleg deželne svetovalke Brune Zorzini Spetič sedi v Deželni komisiji za enake možnosti - kot predstavnica Slovenskega deželnega gospodarskega združenja - tudi Silva Bogatec, kiv svojem priložnostnem prispevku med drugim piše, da kot Slovenka in bivša mala podjetnica še posebno čuti ta problem izrinjenosti in neupoštevanja osnovnih državljskih pravic. "Mislim", je pisano v njenem prispevku, "da bi se morali o tem zamisliti tudi naši predstavniki in ljudje ter pomagati tam, kjer morejo."

NABREŽINA / PROSLAVA OB 30-LETNICI SPOMENIKA PADLIM

SIMBOL IN SVARILO PRED POZABO

"Trideset let stoji na vašem trgu spomenik, simbol pridobljene svobode po večletnem zatiranju, trpljenju in boju naših ljudi proti silam, ki so hotele za vsako ceno izbrisati vsakršno sled Slovencev iz tistega koščka zemlje, ki je slovenska že več kot celo tisočletje." S temi besedami je prof. Zvonko Legiša v nedeljo, 22. oktobra, uvedel svoj slavnostni govor na proslavi na glavnem trgu v Nabrežini. "Ali so manifestacije, kakršna je ta, še aktualne, jih ljudstvo doživlja kot nekaj ali sploh niso več v skladu s časom", se je spraševal prof. Legiša. "Prepričan sem", je nadaljeval, "da so bili pred 30 leti nameni, cilji in ideali prirediteljev ob postavitvi spomenika dokaj slični onim, ki jih imajo organizatorji današnje spominke svečanosti, in sicer hvaležen spomin na tiste, ki so trpeli in padli za svobodo svojega naroda, hkrati pa opomin sedanjim in bodočim rodovom, da se kaj takega nikdar več ne ponovi".

Slavnostni govornik na nabrežinski svečanosti pa se ni osredotočil le na pretekli čas, pač pa je svoj pogled uprl tudi v sedanost, ko se spet pojavlja rasizem, ko nestrpnost narašča in ko smo priča hudim kršenjem najosnovnejših človekovih pravic. Spomeniki so zato danes dragocen simbol za tiste, ki se zavedajo, kako nevarno je pozabljati na zgodovino. Zvonko Legiša pa je s prstom pokazal tudi na - za

našo skupnost - boleče točke. Omenil je dolgoletna prizadevanja za naš zaščitni zakon ter poudaril, da smo v povojnem času tudi sami zagrešili napake, za katere je upati, da nam ne bodo usodne. To sta predvsem pojav raznarodovanja in prodajanja naše zemlje. "V kolikih starih in v glavnem obnovljenih domačijah živijo še prvotni lastniki? Vsiljuje se mi tu vprašanje, koliko je narod brez lastne zemlje še pravi narod", je nadaljeval govornik. "Mi smo že stoletja sinovi te zemlje. To nam potrjuje zgodovina, ki nas od Karantanije mimo kmečkih uporov popelje do današnjih dni. Za to zemljo so se borili naši očetje in matere, mnogi so dali življenje zanjo. Želeli so, da bi njihovi

potomci lahko imeli svoje ustanove, lastne šole, svoj jezik, ki bi ga lahko vedno in povsod uporabljali. Bodimo ponosni nanje, predvsem pa sledimo njihovim nazorom, da bomo lahko našim bodočim rodovom zagotovili resnično življenje v demokratični družbi", je zaključil prof. Zvonko Legiša.

Pred spomenikom padlim, ki ga sestavljata dva elementa - nabrežinski kamen in bronasti plamen svobode - se je zbrala množica ljudi. Prisoten je bil tudi arhitekt Dario Jagodic, ki si je pred tremi desetletji zamislil obeležje. Slovesnosti so se udeležili tudi številni krajevni upravitelji. Ljudje so zbrano sledili kulturnemu sporedu. Točke programa proslave v organizaciji

zveze VZPI-ANPI in devinsko-nabrežinske občinske uprave je povezoval Franc Fabec, nastopili pa so domača godba na pihala z dirigentom Ginom Sulčićem, zbora Fantje izpod Grmade in Igo Gruden pod taktirko Iva Kralja ter otroci osnovnih in srednjih šol iz devinsko-nabrežinske občine. Župan Marino Vocci je prisotne nagovoril tudi v slovenščini, nato pa svoj poseg nadaljeval v italijanskem jeziku. Na govorniški oder je stopil tudi Arturo Calabria kot predstavnik združenja borcev VZPI-ANPI. Tudi on je opozoril na ponovne pojave nestrpnosti, ki se jim moramo odločno upreti s trdno vero v demokracijo in sodelovanje med narodi.

POSVET 27. OKTOBRA V BOLJUNCU

ISTRSKA ČEZMEJNA EVROPSKA REGIJA IN SLOVENC

Zamisel o oblikovanju tako imenovane čezmejne istrske evropske regije, ki naj bi poleg županije v hrvaški Istri zaobjemala tudi območje občin Slovenske Istre in po možnosti vsaj del Furlanije-Juljske krajine, že vrsto let spodbujajo hrvaški politiki, ki skušajo za svoj načrt pridobiti tudi sosednjo Slovenijo in našo deželo. Razumljivo je, da se

o tej problematiki precej piše in razpravlja, vendar še zdaleč ni dovolj jasno, kakšno konkretno in politično obliko naj bi zadobila omenjena regija, kajti tako Hrvaška kot Slovenija nista še v Evropski uniji, kar je temeljni pogoj za takšne oblike medsebojnega sodelovanja.

V zadnjem času smo tako v italijanskem kot slovenskem tisku lahko brali, da se v tem okviru sestajajo tudi župani z omenjenega območja in skušajo najti primerno obliko medsebojnega sodelovanja. Ker gre torej za zanimivo in aktualno vprašanje, sta se sekciji Slovenske skupnosti iz dolinske in miljske občine odločili prirediti informativno srečanje, na katerem bo gornjo problematiko prikazal dr. Milan Gregorič, znani javni delavec in publicist ter poznavalec razmer v Istri.

Srečanje bo v petek, 27. oktobra, ob 20. uri v mali dvorani gledališča Prešeren v Boljuncu. Prireditelji vabijo nanj vse, ki jih vprašanje zanima, predvsem javne, kulturne in politične delavce.

NA KRASU 14-URNO DNEVNO OGREVANJE

Občina Trst sporoča, da od ponedeljka, 23. t.m., so ogrevalne naprave na kraškem teritoriju, ki jih je občinska uprava vključila v t.i. "klimatsko cono E", lahko vključene 14 ur dnevno. To velja za vasi Sv. Križ, Prosek, Kontovel, Opčine, Trebče, Ferlugi, Bani, Padriče, Bazovica in Gropada, ki bodo lahko imele vključeno ogrevanje 14 ur dnevno do 15. aprila 2001. V preostalem delu tržaške občine, ki je vključen v "klimatsko cono D", bodo ogrevalne naprave lahko delovale 12 ur dnevno od 1. novembra letos do 15. aprila prihodnjega leta.

2. NOVEMBRA V DVORANI TRIPCovich

KONCERT ZBORA DE PROFUNDIS

V četrtek, 2. novembra, bo v dvorani Tripčovich v Trstu nastopil Mešani komorni pevski zbor De profundis iz Kranja. Pevski koncert sodi v okviru kulturnih pobud, ki jih tržaška občina prireja ob veliki razstavi, posvečeni liku habsburške cesarice Elizabete.

Komorni zbor De profundis spada med najboljše slovenske zborovske sestave. Svojo visoko izvajalsko raven potrjuje na koncertih po Sloveniji in na tujem. Z uspehom so gostovali v Italiji, Avstriji, na Slovaškem in Hrvaškem ter v Španiji, Nemčiji in letos poleti v Kanadi. Prav tako je zbor sodeloval na domačih in mednarodnih strokovnih srečanjih (npr. na evropskem simpoziju za zborovsko glasbo v Ljubljani leta 1995) in do zdaj vedno zelo uspešno meril svoje pevske moči na slovenskih in mednarodnih zborovskih tekmovanjih, kjer so ob najvišjih uvrstitvah prejeli tudi več posebnih nagrad (Naša pesem Maribor - zlata plaketa 1997 in 1999; Spittal, Avstrija, 1997 - 1. nagrada v kategoriji ljudske glasbe; Milienberg, Nemčija, 1998 - 3. nagrada; Tolosa, Baskija (Španija) - 5. mesto; Powell-River,

Kanada, 2000 - 1. mesto med mešanimi, 1. mesto med ženskimi zbori, 2. mesto v kategoriji sodobne glasbe). Zbor snema za slovenski radio in televizijo. Leta 1998 je posnel zgoščenko s slovenskimi ljudskimi pesmimi, letos pa je s še drugimi najvidnejšimi slovenskimi zbori sodeloval pri snemanju zgoščenke skladb Damijana Močnika za znano založbo Carus iz Stuttgarta.

Branka Potočnik, ki vodi komorni zbor De profundis od ustanovitve jeseni 1990, je svoj študij zaokrožila z diplomom iz zborovodstva na pedagoškem oddelku ljubljanske akademije za glasbo. Delovala je kot učiteljica glasbene vzgoje na osnovni šoli in s šolskim mladinskim zborom dosegala vidne uspehe v nacionalnem in mednarodnem merilu. Predava vokalno tehniko in zborovodstvo na oddelku za razredni pouk pedagoške fakultete ljubljanske univerze. Zadnja leta predava tudi na slovenskih seminarjih za zborovodje in sodeluje v komisijah in žirijah na zborovskih revijah in tekmovanjih.

OD 26. DO 30. OKTOBRA

MOSP PRI NEMCIH NA MADŽARSKEM

DANILO PAHOR

MOSP (Mladi v odkrivanju skupnih poti) nadaljuje s svojimi uspešnimi stiki z drugimi manjšinskimi mladinskimi organizacijami. YEN (Youth of European Nationalities), mednarodno mladinsko združenje, katerega aktivni člani so tudi predstavniki slovenske manjšine v Italiji, organizira vsako leto - poleg bolj znanege Easter seminarja - tudi Autumn seminar. Letos bo potekal v Púcsvórad-u, to je na južnem Madžarskem, od 26. do 30. oktobra. Prireja ga organizacija GJU (Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher - mladinska organizacija Nemcev na Madžarskem). Udeležila se ga bo trojica mladih, ki so člani mednarodnega krožka v okviru MOSP-a, in sicer Vuokko Antonini, Matej Susič in Danilo Pahor. S svojo prisotnostjo bodo predstavniki slovenske manjšine še bolj utrdili stike z ostalimi manjšinskimi organizacijami, ki so že precej živji, tako da bi

lahko celo rekli, da imajo člani mednarodnega krožka prijatelje vseh psovod po Evropi. Ker je za vsak seminar gostiteljica druga manjšinska organizacija, imajo udeleženci enkratno priložnost, da se na kraju samem seznanijo z dejanskim stanjem te manjšine; istočasno pa ostale manjšine lahko posredujejo vsem pričevanja o življenju v lastni skupnosti. Na srečanju na Madžarskem bodo jutraj glavnem posvečena delavnicam (ples, EU, mediji), popoldnevi pa ekskurzijam. Eno popoldne bo tudi zasedala glavna skupščina YEN-a, na kateri bodo delegati med drugim odobrili razne resolucije v zvezi z manjšinskimi vprašanji in preučili možnost ustanovitve stalnega sedeža organizacije s tajnikom, ki bi bil stalno zaposlen. Vendar pa je seminar predvsem priložnost za vse mlade udeležence, da se na srečanju sprostijo ob živahnem in sproščnem vzdušju, ob pesmi, glasbi in zabavi.

RAZSTAVA OB 20-LETNICI SKLADA MITJA ČUK

IGRAČE, KI GOVORIMO O OTROCIH VČERAJ IN DANES

IVAN ŽERJAL

V sklop pobud ob 20-letnici delovanja Sklada Mitja Čuk spada tudi zanimiva razstava, ki bo do srede novembra na ogled v dvorani Zadržne kraške banke na Opčinah. Gre za razstavo *Igrače na Slovenskem*, ki jo je sklad priredil v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem, podprlo pa jo je še ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Igrače vseh vrst so danes nepogrešljive spremljevalke otrok. Vendar, ali je bilo vedno tako? Razstava, ki jo je postavila etnologinja Tanja Tomažič (avtorica razstave *Igrače - stare in nove, moje in tvoje* v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani in avtorica priložnostnega kataloga, sicer pa že večletna sodelavka Sklada Mitja Čuk in njegovega glasila Škrat), kaže, da v preteklosti igrače niso

bile ravno tako same po sebi umevne, pa čeprav so jih izdelovali tudi v prejšnjih stoletjih. Skromne življenjske razmere so v preteklosti narokovale, da so otroci hitro odraščali, saj so navadno že v rani mladosti morali pomagati odraslim pri delu doma ali na poljih. V takem položaju je razumljivo, da za globlje otrokove potrebe po sprostitvi in igri je bilo bolj malo posluha. A vendar so se razmere počasi začele spreminjati tako na področju družbenih razmer kot miselnosti (ki je vedno bolj spoznavala tudi vzgojni pomen igre in igrač) in tako se je začelo dogajati, da so ob obiskih kakih premožnejših sorodnikov začele prihajati na domove tudi igrače.

Na razstavljenih panojih so npr. reprodukcije fotografij iz začetka 20. stoletja, ki prikazujejo nekaj takih obiskov, kjer so se strici in nečaki

postavili fotografu v družbi z darili (v večini primerov je šlo za gugalne konjičke). Igrače pa so pri socialno skromnejših družinah izdelovali tudi doma, kot na primer punčke iz cunj. Že v drugi polovici 19. stoletja pa so prodajalne igrače že dobro uspevale, zlasti v mestnem okolju, o čemer pričajo tudi številni reklamni oglasi v takratnih časopisih.

Razstava *Igrače na Slovenskem* prikazuje izsek razvoja igrač v 19. in 20. stoletju v našem prostoru. Obiskovalec si lahko ogleda tako skromne domače izdelke (deklice iz cunj, lesene vozičke in figure itd.) kot nepogrešljive plišaste živalice (predvsem medvedke) in sestavljenke kot tudi dragocenejšie igrače, kot so na primer deklice s porcelanasto glavo in najnovejše variante barbi, katerih cena gre tudi v milijone lir. Pri vsem tem je treba reči, da gre le za

skromnejši prikaz, saj prostorska stiska ni omogočila, da bi razstavili večje število eksponatov (trenutno ima Slovenski etnografski muzej v zalogi kakih petsto igrač, zbirka pa je stalno v nastajanju). Tudi površnemu obiskovalcu pa že ta drobni izsek lahko marsikaj pove o razvoju pogledov na položaj otroka ter o odnosih med odraslimi in otroki skozi zgodovino.

Razstava, ki jo je postavila Tanja Tomažič ob sodelovanju Jelke Cvelbar, Erike Cibic, Jasne Merku, Ludvika Benigarja in Barbare Čok, bo, kot že rečeno, na ogled nekako do srede novembra, narkar bo romala v dvojezični šolski center v Špeter v Benečiji. Sicer je urnik ogleda od ponedeljka do petka od 10. do 12. in od 15. do 17. ure, ob nedeljah pa od 10. do 12. ure.

OBVESTILA

DOLINSKA IN miljska sekcija SSK vabita na srečanje na temo *Istrska evropska regija med Hrvaško, Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino: stvarna pobuda ali politična spekulacija?* 27. oktobra 2000, ob 20. uri v mali dvorani gledališča France Prešeren v Boljuncu. Problematiko bo prikazal dr. Milan Gregorič, znani javni delavec in poznavalec razmer v Istri. Na srečanje vabimo kulturne in politične delavce v dolinski in miljski občini in vse tiste naše ljudi, ki jih zanima zgoraj omenjena problematika.

DRUŠTVO FINŽGARJEV dom, župnija sv. Trojice na Katinari in Fundacija Toneta Kralja vabijo na dobrodelni koncert za obnovo fresk, ki jih je po raznih primorskih cerkvah poslikal slikar Tone Kralj. Koncert bo v cerkvi sv. Trojice na Katinari v nedeljo, 29. oktobra, ob 17. uri. Nastopili bodo solisti Irena Baar in Mateja Arnež-Volčanšek (sopran), Marjan Trček (tenor), Janko Volčanšek (bas-bariton) in Andraž Hauptman (orgle). Izvajali bodo skladbe Stradelle, Duranteja, Giordanija, Bacha, Händla, Mozarta, Verdija, Francka, Saint-Saensa in Gounoda. Vljudno vabljeni v lepem številu.

OB JUBILEJNEM letu 2000 prireja župnija sv. Janeza Krstnika iz Devina, Štivana in Medje vasi v sodelovanju z ZCPZ iz Trsta Dekanijsko revijo pevske zborov v novi cerkvi v Štivanu 29. t.m. ob 17.30.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 30. oktobra, na srečanje z arhitektom Marijanom Eiletzem, predsednikom Slovenske kulturne akcije v Argentini in piscem spominov *Moje domobranstvo in pregnanstvo*, ki so pravkar izšli pri celjski Mohorjevi družbi. Srečanje z avtorjem bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, s pričetkom ob 20.30.

KONCERTNA POBUDA / Rojan vabi na koncert Komornega mešanega pevskega zbora De profundis iz Kranja, ki bo v četrtek, 2. novembra, ob 20.30 v dvorani Tripcovich v Trstu. Na sporedu bodo skladbe Johannes Brahmsa, Zoltana Kodalyja, Lajosa Bardosa, Emila Adamiča, Marija Kogojca, Marca Sofianopula, Lojzeta Lebiča, Damijana Močnika, Györgya Ligettija, Ambroža Čopija, Jakoba Ježa in Pavleta Merkuja. Nastop spada v okvir kulturnih pobud, ki jih tržaška občina prireja v spomin na habsburško cesarico Elizabeto. Pokroviteljstvo: Odborništvo za kulturo tržaške občine.

ZŠSDI PRIREJA ob 30-letnici ustanovitve fotografski natečaj, ki je odprt vsem, pod geslom *Naš šport v našem prostoru*. Posnetki morajo biti izvorni, čeprav lahko stari ali letošnji, tehnika pa je prosta. Diapozitivov organizatorji ne sprejemajo. Tematika naj bo športna in naj po možnosti vrednoti športno udejstvovanje v zamejstvu. Organizator si pridržuje pravico, da dela obdrži. Prijave do 30. oktobra do 16. ure v uradih v Trstu (ul.

Cicerone 8) in Gorici (ul. Malta 2). Informacije na telefonski številki 040 635627 oz. 0481 33029.

DAROVI

ZA SLOVENSKO Vincencijevo konferenco v Trstu: Marija in dr. Marko Udovič v počastitev sv. Vincencija, v spomin prof. Vinku Beličiču in v zahvalo veliki dobrotnici ge. Marti Puhaj roj. Martelanc 300.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: ob poroki E. Visentin 200.000 lir; Floridan 35.000; namesto cvetja pok. Lucianu Visentinu darujeta Franja in Linko 50.000; Udovič M. 100.000; Guidobaldi 20.000; Blasina 150.000; Pin. 20.000; Širca 25.000; K.K. 30.000; bolniki 50.000; Tina Iv. 100.000; Kakeš 100.000; Milič 80.000; Kovačič 10.000; Vera V. 50.000; A.C.E.G.A.S. 484.000 lir.

ZA KATINARSKO župno cerkev: namesto cvetja na grob Pine Cunja darujeta N. in M. Jevnikar 50.000 lir; v spomin na Pino Cunja daruje Laura Abram 50.000 lir.

V SPOMIN NA OTO IN HROVATINA

1. ZAMEJSKI VIDEO NATEČAJ

Krožek Foto Trst 80 prireja v sodelovanju z Deželnim sedežem RAI prvi slovenski zamejski video natečaj, posvečen spominu na tragično preminula Sašo Oto in Mirana Hrovatina. Namenjen je vsem ljubiteljem videospemanja, ki se natečaja lahko udeležijo z največ dvema videofilmoma, ki naj trajata najmanj pet in največ deset minut. Na videokaseti in na priloženi zaprti ovojnicji naj bo napisan naslov dela. Ovojnica pa naj vsebuje: izpolnjeno prijavnico in prispevek za udeležbo 10.000 lir za vsak film. Posneta dela je treba oddati do 10. januarja 2001 v Tržaški knjigarni v ul. sv. Frančiška 20. Vsak avtor odgovarja za vsebino posnetkov. Izreči se mora tudi o tem, ali dovoljuje podvajanje (duplikat) svojih del, ki se bodo uporabila zgolj v kulturne in nepridobitniške namene. Najboljši trije filmi bodo nagrajeni s pokali in denarnimi nagradami: 1. nagrada 1.000.000 lir, 2. nagrada 500.000 lir, 3. nagrada 300.000 lir. Dela bo predhodno pregledala ustrezna komisija in se nepreklicno odločila o njihovi primernosti za udeležbo na natečaju in jih ocenjevala. Komisijo sestavljajo: David Čok, Niki Filipovič, Igor Tuta, Duilio Vecchiet in Aljoša Žerjal. Kljub skrbi za varnost prispelih del si prireditelj ne prevzema odgovornosti za morebitno izgubo, krajo ali poškodbo videoposnetka. S podpisom se udeleženec strinja s pravilnikom. Ob morebitnih sporih nepreklicno odloča komisija. Foto Trst 80 si pridržuje pravico, da dela obdrži. Prijave do 30. oktobra do 16. ure v uradih v Trstu (ul.

DSI / PRETRESLJIVO PRIČEVANJE

SAVININA ZGODBA

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je na svojem rednem tedenskem večeru v ponedeljek, 23. t.m., v Peterlinovi dvorani gostilo gospo Savino (Savico) Rupel vd. Pahor, pričevalko o trpljenju internirank v nacističnem uničevalnem taborišču Ravensbrück. Njeno pričevanje, ki ga je zapisal raziskovalec pri deželni inštitutu za zgodovino osvobodilnega gibanja Marco Coslovich, je pred nekaj meseci izšlo v knjižni ob-

liki pri založbi Mursia pod naslovom *Storia di Savina* (Savinina zgodba). Ob tej priložnosti so si prisotni tudi ogledali magnetoskopski zapis TV Koper, posvečen tej zgodbi.

O delu in o taboriščni književnosti na splošno je spregovorila Lida Turk, ki je tudi opozorila na nepripravljenost mnogih bivših internirancev

in internirank, da bi spregovorili o svoji kalvariji, predvsem iz sramu nad tem, kar je človek uspel početi v tistih okoliščinah.

Marco Coslovich pa je s svoje strani opozoril, da je za primorske Slovence bilo interniranje v nacističnih taboriščih le tragični epilog njihovega dvajsetletnega boja pro-

ti fašističnemu zatiranju. Zavzel se je za to, da se pride do čim večjega števila pričevanj o nacističnih uničevalnih taboriščih. Pričevalka Savica Rupel vd. Pahor pa je v razgovoru z udeleženci večera pretresljivo orisala svoje doživljanje taborišča z namenom, da se čimveč ljudi seznanijo s tem in da se taka tragedija ne ponovi nikoli več. Vsi pa so se zavzeli za čimprejšnji slovenski prevod knjige.

MALOŠTEVILNI, A POŽRTVOVALNI PEVCI

PEVSKI ZBOR OD SV. VINCENCIJA DANES

Cerkveni pevski zbor od Sv. Vincencija iz Trsta nadaljuje s svojim delovanjem, čeprav v težkih manjšinskih razmerah. S podobnimi problemi se soočajo tudi drugi naši zbori, predvsem pa tisti, ki pojejo pri slovenskih obredih v tržaških mestnih župnijah, kot je naša. Kljub temu ima ta verska skupnost v središču mesta tudi v zadnjih letih petje pri vseh nedeljskih in prazničnih mašah, ki, čeprav se začnejo ob 8. uri zjutraj, prijetno vplivajo na počutje vernikov, ki sledijo bogoslužju.

Za službo božjo skrbi g. Stanko Živic, ki kljub osemdesetim letom redno mašuje in s svojimi lepimi pridigami bogati prisotne vernike. Zadnje leto spremlja zbor na orgle Marija Kerže, ki je nadomestila prejšnjega organista Davida Puntela, ko je ta moral k vojakom. Pred leti je bil ta zbor številčnejši, danes pa je ostala le manjša skupina cerkvenih pevcev, ki pa zve-

sto in vztrajno spremlja vse liturgične obrede in se zato pripravlja na rednih vajah. Po končani maši se vsi pevci, pev-

ke in simpatizerji zberejo še v Ognjišču, da se pogovorijo in tudi kaj zapojejo. V nedeljo, 15. oktobra, pa so se po maši

MŠK

PREJELI SMO

ZA KOREKTNO IZVAJANJE ZAKONA 482/1999

V preteklih dneh sem s posebno pozornostjo sledil dogajanju okoli izvajanja zakona 482/99 o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin v sosednji Občini Gorica, ki ga določene stranke želijo omejiti le na področje Štandreža in o katerem so skrbno poročali italijanski in slovenski mediji v Italiji.

Sprejemanje in izvajanje omenjenega zakona je pomembno predvsem zaradi tega, ker predstavlja osnovo za kasnejše priznanje in izvajanje splošnega zakona o zaščiti slovenske manjšine v Italiji, ki je pravkar v obravnavi v senatu.

Zakon 482/99 o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin nikakor ne pomeni omejevanja ali zapostavljanja večinskega italijanskega naroda. Razumeti jo moramo kot pridobitev za vse občane, ki želijo živeti v demokratični in evropsko usmerjeni družbi. Za manjšine pa seveda to pomeni priznanje njihove prisotnosti na Goriškem in njihovega preteklega delovanja. Zadostuje le kratek sprehod po Gorici, kjer aktivno delujejo vse najpomembnejše slovenske kulturne in družbene organizacije. Naj omenim le dva kulturna doma, ki nedvomno bogatita kulturno življenje goriškega območja.

Menim in verjamem, da bo Občina Gorica tokrat korektno ravnala, da bo torej upoštevala vsa mnenja in upravičila pričakovanja vseh njenih občanov, tudi predstavnikov slovenske, v Rimu že priznane narodnostne skupnosti tako v mestu kot na celotnem območju občinske uprave.

NOVOGORIŠKI ŽUPAN ČRTOMIR ŠPACAPAN

ZAKON 482/99 V OBČINI GORICA

LIGA OBLJUBLJA PODPORO

Prejšnji četrtek se je v zvezi z zakonom 482/99 oglasila tudi t.i. tretja krovna organizacija SCGPS s tiskovno konferenco, na kateri so spregovorili Boris Gombač ter predstavnik SL Boris Tanko Paušič in FI Alex Pintar.

Na vprašanje, ali namerna Severna liga podpreti prizadevanja širitve območja, na katerem naj bi veljale zaščitne norme omenjenega zakona, je občinski tajnik Severne lige Tanko Paušič povedal, da sta dva od treh občinskih svetovalcev SL na to pripravljena. To pomeni, da bi levosredinska koalicija, ki v občinskem svetu šteje dvanajst svetovalcev (skupaj s SKP, Zelenimi in gibanjem Isonitini per l'Europa), imela zadostno število podpisov za potrebno predstavitev dokumenta o izvajanju zakona 482/99 v občini Gorica. Zakon namreč predvideva, naj se o tem iz-

reče vsaj tretjina občinskih svetovalcev dane občine, v goriškem primeru štirinajst svetovalcev, in naj se nato dokument preda pokrajinskemu svetu, ki je pristojen za določitev območja zakonske zaščite.

Naslednji dan se je s tiskovnim sporočilom oglašil tudi načelnik skupine SL v občinskem svetu Michele Formentini, ki je soglašal z izvajanjem občinskega tajnika in obljubil s strani omenjenega političnega gibanja potrebno podporo dokumentu v občinskem svetu, kar pomeni, da bi lahko z omenjenimi podpisni rešili omejevalno stališče, za katerega je 2. t.m. poskrbela s predlogom resolucije večina, ki upravlja goriško občino.

V prihodnjih tednih prišlo postalo jasno, ali bo tudi dejansko do pomembnega političnega premika.

SP

ERIK DOLHAR V KULTURNEM DOMU

NARODNI DOM IN NAŠI KULTURNI HRAMI

Prejšnji četrtek so v Kulturnem domu v Gorici predstavili zbornik o Narodnem domu, ki ga je uredil novinar Erik Dolhar in je izšel ob 80. obletnici požiga julija letos. Na večer sta po pozdravnem nagovoru direktorja KD Igorja Komela spregovorila ob Dolharju še Marko Korošič in izdajatelj Branko iz Nove Gorice. Protagonisti za mizo so povedali, kako je do dragocene zbornika prišlo, od zamisli do zbiranja prispevkov in postavitve; ob tem so povedali, kako je treba brati o-

menjeno publikacijo, ki jobogatijo številne zanimive črno-bele fotografije. Te želijo nuditi bralcem hitreje listanje in branje, ki je prikladnejše današnjemu času, obenem pa nudijo pomembno dokumentarno ponazarjanje stavbe ter življenja in dela v njej.

Po formalni predstavitvi publikacije se je med publiko in prisotnimi za mizo razvila zanimiva debata o vlogi kulturnih hramov pri nas, o njih namlogi, vzdrževanju in nujni diferenciaciji kulturne ponudbe.

EJ

GORIŠKI VRTILJAK-MOJE GLEDALIŠČE / SEZONA 2000-01

DRAMSKA PRIREDBA KOSMAČEVE NOVELE OSVOJILA DIJAKE

IVA KORŠIČ

Moje Gledališče v sklopu Goriškega vrtiljaka, ki v organizaciji KC Lojze Bratuž, goriškega Kulturnega doma, s sodelovanjem PDG Nova Gorica in SSG Trst že drugo leto privablja srednješolce v goriška kulturna hrama, je v ponedeljek, 23. t.m., ponudilo drugo od štirih predstav, namenjenih dijakom višjih šol. Primorsko dramsko gledališče je v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž gostovalo s svojo prvo letošnjo uprizoritvijo - premiera je bila 28. septembra -, in sicer dramatisacijo novele *Tistega lepega dne* besednega mojstra Cirila Kosmača. Odrska priredba Srečka Fišerja v slikovitem narečju zgornje Vipavske in radoživa, s humorjem, a včasih tudi z melanholijo prežeta režijska roka Borisa Kobala je popolnoma osvojila višješolsko publiko, ki je svoje odobravanje jasno izrazila v končnem aplavzu in z navdušenimi vzkliki. Plastična igra Radoša Bolčina v glavni vlogi Štefuca, imenitno prikazana plašna nerodnost

FOTO RUMBACA

Ludvika-Iztoka Mlakarja, boječnost orglarja Miha Jereba-Jožeta Hrovata, glasbena zavzetost župnika-Janeza Starine in sploh igralska spretnost celotnega ansambla z gosti vred se je čudovito izražala tudi na prostorsko bolj omejenem goriškem odru, na katerem je bila nujno okrnjena tudi lepa realistična scenska zasnova Janje Korun. Vsestransko dobra predstava je lahko profesorjem in seveda dijakom bogata iztočnica za obravnavanje literarnega o-

pusa razgledanega pisatelja Cirila Kosmača, čigar devetdesetletnica rojstva poteka prav v letošnjem letu, pa tudi za poglobitev zgodovinskega ozadja, ki oklepa dogajanje novele.

Ob rob kratkega zapisa naj pripišemo še to, da se goriški abonenti gledališke sezone Slovenskega stalnega gledališča nemalo čudimo, ker dognana in dovršena postavitev ni bila sprejeta v letošnji abonmajiški spored.

SCGV KOMEL 7 PRVO SREČANJE Z GLASBO 2000/2001

OBETAVNA DIPLOMANTA

JOŽEK ŠTUCIN

Letošnja Srečanja z glasbo, tradicionalna prireditve, ki je nastala na pobudo Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, združenja Arsatelier in Centra Glasbena srečanja Alpe-Jadran, so se v sredo, 18. oktobra, pričela nadvse spodbudno; predstavila sta se namreč še "sveža" diplomanta, ki sta končala študij na SCGV Komel in nato še na tržaškem konservatoriju, pianist David Trebižan (iz razreda prof. Helene Plesničar) in oboist Matija Faganel (prof. Andreja Konjedic-Le-nardič).

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž je bila skoraj premajhna za vse, ki so želeli slišati poustvarjalno spretnost mladih umetnikov. Uvodno skladbo, Bachovo Kromatično fantazijo in fugo v d-molu BWV, je Trebižan zaigral odlično. Presenetile so nas lahkotnost izvedbe, tehnična dovršenost in tudi zanimiva dinamika, ki je dosledno ohranjala stilne značilnosti dobe, v kateri je delo nastalo. Bach je seveda težak, zapleten in duhovno tako pnotranjen, da mu le redki uspejo razkriti bistvo. Trebižan se je približal optimalni izvedbi, tako da je zvočna preja bogatega kontrapunkiranja zavzvenela polno in prijetno za uho. Rahle spodrsrljaje v težkem delu fuge seveda brez težav lahko spregledamo, saj so

bržčas le odraz treme, ki je glasbeniku (nedvomno zaradi pomanjkanja koncertnih izkušenj) občasno ponagajala.

Zelo zanesljivo in suvereno pa je svoj nastop opravil tudi oboist Matija Faganel. Händlov Koncert za oboo in godala v g-molu št. 3 je poslušalstvo navdušilo. Oboja je gibek instrument, Matija pa se je predstavil kot izredno muzikalen in izvajalsko natančen intepret. Skladba sama ponuja obilo možnosti za izrazno igranje, njena stroga konsonančna zgradba pa ji daje še poseben čar urejenosti in sproščene igrivosti. Res je tu nekoliko več zunanjega blišča in manj tehničnih vsebin, širokosapnost mojstrovega sloga pa je vendarle veličastna in všečna. Faganel se je seveda popolnoma predredil dik-

tatu bogatega baročnega okrasja, ki brez težav premaguje čas in ohranja svežino do današnjih dni.

V drugem delu koncerta sta glasbenika izvedla še deli nekoliko "sodobnejših" skladateljev. Faganel je ob zanesljivo spremljavi pianistke Valentine Pavio zaigral Poulencovo Sonato za oboo in klavir, Trebižan pa je z Brahmsovo viharšiško, že hudourniško koncipirano Rapsodijo v Es-duru op. 119 št. 4 prijeten koncertni večer zavil še v tančico visokih romantičnih emocij. Obema nastopajočima gre čestitati za uspešno nastop, seveda tudi z željo, da bosta v bodoče svoje znanje še naprej poglobljala in z uspešno zastavljeno glasbeno kariero nadaljevala.

OTROŠKE URICE V FEIGLOVI KNJIŽNICI

PRAVLJICE ŽE VABIJO

Z jesenjo so se v Feiglovo knjižnico povrnile Otroške urice, ki imajo za seboj že častitljivo desetletje. Tudi letos bodo vodile malčke v neskončni pravljčni svet enkrat mesečno in jih obenem vabile k prelistavanju in branju ilustriranih otroških knjižic, s katerimi je Feiglova knjižnica kar dobro založena.

Od oktobra do marca - vsakič ob 17. uri - se bo vrstilo pet pravljčnih popoldnevov, ki jih bodo oblikovali, seveda z živahnim sodelovanjem vseh otrok, različni pripovedovalci. Kot ponavadi mali obiskovalci ne bodo odšli praznih rok domov. Na vsako srečanje s pravljico jih bo spominjal majhen izdelek. Letos bo pripoved spremljala še drobna animacija, ki bo tesno povezana z vsebino. Te otroške urice so namenjene zelo majhnim poslušalcem, malčkom iz vrta in prvo-ter drugošolčkom.

Ostalim šolarjem pa so letos v knjižnici pripravili presenečenje. Ker so se pač "starejšim" učencem zdele urice preveč "za ta mičkene", bodo letos njim namenjena tri srečanja, ki bodo 6. novembra, 5. februarja in 5. marca ob 17. uri. Tudi v teh popoldnevih bodo kraljevali pravljčni junaki, toda pripoved in predvsem animacija bosta nekoliko zahtevnejši. V sproščnem vzdušju bodo otroci reševali kvize, križanke in še kaj.

Otroci so že prejeli živobarvni zgibanki s celotnim programom; pred vsako urico pa jih bo na pravljico povabil pisani listič.

Prvi so s svojimi zvedavi mi očmi napolnili mladinsko sobo Feiglove knjižnice najmlajši poslušalci v ponedeljek, 23. t.m. Učiteljica Barbara je kot ponavadi mikavno pripovedovala pravljico o Petru Klepcu, ki jo je po ljudski predlogi napisal France Bevk. Okrog trideset malčkov je posedlo po blazinicah in poslušalo zgodbo o fantičku, ki ga je morala mati zaradi revščine poslati služiti za pastirja. Iz dobrega fantka so hudobni vrstniki pastirji brili norce in ga topli. Toda ko je nekoč Klepec z vejami zabranil, da bi sončni žarki ožgali lepo vilo, mu je le-ta poklonila tako moč, da je z njo lahko izrul velike smreke, ugnal hudobne pastirje, pa tudi pomagal tistim, ki so bili potrebni pomoči.

Knjižničarka Luisa, ki je med pripovedjo poskrbela za majhno animacijo ob dveh velikih risbah - delo Brede Bertalančič - in "skale", je malčkom iz zelenega krep papirja. Nanje je privezala trakce, ki so jih najbolj "marljivi" poslušalci prinesli s seboj, kot je priporočala "domača naloga" na vabilu. Na mah so se otroci spremenili v vesele Klepce.

Otroška urica pričakuje spet malčke 20., večje neugrance pa že 6. novembra. Ne prezrite njenega vabila!

IK

PRILJUBLJEN POHOD IN DRUGE PRIREDITVE

ENAJSTIČ NA SABOTIN

V mesecu oktobru marsikateri Goričan nestrpno pričakuje vesti iz Štmavra, in sicer datum že tradicionalnega pohoda na Sabotin. Priljubljeno pobudo prireja domače društvo Sabotin v sodelovanju s krajevno konzulto za Pevmo-Oslavje-Štmaver.

Letošnja izvedba je bila že enajsta po vrsti, saj so prvi tovrstni pohod na Sabotin priredili leta 1989. V prvih letih so začeli z manjšo udeležbo, imeli so namreč 80-100 obiskovalcev, v zadnjih letih pa je pohod postal pomembna jezenska stalnica po trgatvi seveda, katere se udeležujejo ne le domačini.

Letos se je na pohod vpisalo in se ga udeležilo prek 400 ljudi, ki jih je privabila tudi krasna jezenska nedelja. Odhod je bil v zgodnjih jutranjih urah, po prihodu na vrh

pa sveta maša na Sabotinu, letos v prenovljeni cerkvi. Udeleženci pohoda so se nato spustili v Štmaver na sedež društva, kjer so se dalj časa zadržali v prijetni družbi. Ob domači kapljici in marsičem

drugem pa so si v poslopju nekdanje osnovne šole lahko ogledali fotografsko razstavo z naslovom *Utrinki iz Štmavra*. Odprtje, na katerem so sodelovali domači moški zbor, ki ga vodi Nadja Kovic,

in zbor Danica z Vrha sv. Mihaela ter skupina domačih recitatorjev, je bilo v soboto zvečer. Kulturni delavci društva Sabotin so poskrbeli za prijeten večer, na katerem so v sliki in besedi objeli deset let družbenokulturnega delovanja med ljudmi in za ljudi, ki se prepleta in sooblikuje življenje v vasi pod Sabotinom v zadnjih desetih letih.

Za vse tiste, ki se večera niso udeležili, pa so na ogled panoji, na katerih so zanimive fotografije, ki prikazujejo dejavnost društva v Štmavru ter življenje na vasi. Razstava bo na ogled vse do praznika sv. Valentina, t.j. do 14. februarja. Prostori nekdanje osnovne šole v Štmavru bodo odprti ob družbenih in kulturnih srečanjih, ki jih v Štmavru gotovo ne manjka; tisti pa, ki si razstavo želijo ogledati tudi drugače, se lahko ogledajo na tel. številki 0481 530085 in se zmenijo za ogled.

EJ

OBVESTILA

VRHOVSKA CERKEV obhaja 120. obletnico obstoja. Uvodni kulturni večer v proslavljanje te pomembne obletnice bo v petek, 27. t.m., ob 20.30 v cerkvi sv. Lovrenca na Vrhu sv. Mihaela. Nastopajo: Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela, učenci osnovne šole Vrh sv. Mihaela, Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba. Prisrčno vabljeni!

SKUPNOST SV. EGIDIJA prireja v petek, 27. t.m., ob 20.30 v dvorani Fogar, Corso Verdi 4 v Gorici srečanje *Biti kristjan v 3. tisočletju* in predstavitev knjige *Il sapore dell'utopia - La comunità di S. Egidio*.

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ vabi izletnike in prijatelje lanskega in letošnjega potovanja v Kampanijo in Apulijo v soboto, 28.10., ob 20.30 v prostore PD Rupa-Peč na ogled diapozitivov s potovanjem. Prikazal jih bo Viktor Selva.

DAROVİ

ZA POPLAVIJE v Dolini Aoste: R+R 50.000 lir.

ZA SLOVENSKE MISIJONARJE: S. Franc 100.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ivana Štanta 100.000 lir.

ZA NOVI GLAS: Ivo 50.000 lir.

ZA ZSKP: Stefan Gregorič iz Globasnice 5.000 Sch.

ZA PD ŠTANDREŽ: I.Z. iz Štandreža 100.000 lir.

ZA CERKEV SV. IVANA: v spomin na pok. Kristo Tomažič O. Mirjam 50.000 lir.

ZA CERKEV NA PEČI: druž. Čevdek, P. 1/c v spomin na

pok. Kristino Godnič Tomažič 50.000; Marija Petejan Čevdek 100.000 lir.

NAMESTO CVETJA na grob Evgenu Ferfolji daruje Adela z druž. 50.000 lir za cerkev v Doberdoba in 50.000 in za zbor Veseljaki.

ZAMEŠANI pevski zbor Hrast iz Doberdoba: v spomin na Evgena Ferfolgio žena Milena, otroci Daniela, Gabrijel in Marko z družinami 200.000 lir; Avguštin Devetak z družino 100.000 lir.

ČESTITKE

Z MATIJO FAGANELOM se ob diplomi iz oboe iskreno veselijo člani mešanega pevskega zbora in društva F.B. Sedej iz Števerjana.

SOŽALJE

Ob izgubi dragega EVGENA FERFOLJE izrekajo iskreno sožalje družini in ostalim sorodnikom pevci cerkvenega pevskega zbora iz Doberdoba.

S svojci pokojnega EVGENA FERFOLJE sočustvujejo tudi člani sekcije Slovenske skupnosti iz Doberdoba.

Ob izgubi

EVGENA FERFOLJE

izreka družini in svojcem iskreno sožalje kolektiv

SOBEMA

OBČNI ZBOR PD ŠTANDREŽ

BOGAT OBRAČUN

Vsakoletni občni zbor Prosvetnega društva Štandrež je potekal v torek, 17. t.m., v prostorih župnijskega doma v Štandrežu. Udeležili so se ga tudi podpredsednica ZSKP Franka Padovan, predsednica KC Lojze Bratuž Franka Žgavec ter predstavniki društev Rupa-Peč in F.B. Sedej iz Števerjana, pozdravil pa tudi predsednik štandreškega rajonskega sveta Marjan Breščak.

O delovanju društva je poročilo tajnice Martine Nanut prebrala Tiziana Zavadlav. PD Štandrež je bilo posebno uspešno na dramskem, zborovskem in publicističnem področju. V zadnjem letu so člani dramske skupine nastopali kar s sedmimi predstavami v 28 različnih krajih. Z igro *Jaz sem Berto* se je skupina uvrstila na zaključno republiško srečanje gledaliških skupin v Radovljici. Člana dramske družine Majda Zavadlav in Božidar Tabaj sta prejela Severjevo nagrado za najzlahtnejše igralske dosežke.

Za najmlajše je poskrbela Majda Zavadlav, ki je pripravila igrice *Miklavžev balonček*, za katero so prejeli tudi priznanje Mladi oder.

O delovanju mešanega pevskega zbora je spregovorila zborovodkinja Tiziana Zavadlav, ki je poudarila nenadomestljivo vlogo zborovske dejavnosti pri ohranjanju kulturnih in narodnostnih vrednot. Zbor je uspešno nastopal na Cecilijanki in reviji Primorska poje v Drežnici, pa tudi na prireditvah v domačem kraju, v Štmavru, Podgori, v goriški stolnici na praznik mestnih zavetnikov ter na koncertu Tomčevih pesmi v štandreški cerkvi.

Društvo je v prostorih župnijskega doma pripravilo fotografsko razstavo del Slavka Bratine, večer z diapozitivi o Egiptu in o podzemskem svetu Goriške. V poletnih mesecih je poskrbela za kul-

turni in družabni program v okviru tradicionalnega Praznika špargljev. Potekali so slikarski extempore za otroke iz vrtcev in osnovnih šol, fotografski natečaj in srečanje pritrkovalcev. Nastopili so otroci štandreške osnovne šole Franc Erjavec, baletna skupina Centra E. Komel in Moški pevski zbor Skala iz Gabrij. Štandreška dramska skupina se je predstavila z igro *Janeza Povšeta Politika tudi prav pride*.

O načrtih dramske družine je poročal Božidar Tabaj, Lucijan Pavio pa je podal blagajniško poročilo.

V svojem posegu je predsednik Damjan Paulin podčrtal važno vlogo, ki jo je društvo imelo pri skupnih pobudah za zaščito Štandreža ter njegovih etničnih in kulturnih značilnosti. Protestne manifestacije doma in po goriških ulicah ter odmevne prireditve na Jeremitišču so seznanile širšo javnost o namenih goriške občinske uprave, da bi z urbanističnimi posegi zadušila štandreško in jeremitarško skupnost. Pri teh pobudah je odločilno sodelovanje vseh štandreških društev in tudi posameznih domačinov. Društvo posveča veliko pozornosti sodelovanju z domačo osnovno šolo, ki je sooblikovala številne pobude v domačem kraju. Tisočletnice prve pisne omembe Gorice se bo društvo spomnilo s publikacijo o Jeremitišču in bo sodelovalo pri pobudah Zveze slovenske katoliške prosvete.

Na občnem zboru so izvolili nov društveni odbor, ki ga sestavljajo: Dimitri Brajnik, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Lucijan Kerpan, Jordan Mučič, Marijo Mučič, Martina Nanut, Damjan Paulin, Lucijan Pavio, Danijela Puia, Patrik Quaggiato, Viktor Selva, Božidar Tabaj, David Vižintin in Tiziana Zavadlav.

ZID PETIH JEZIKOV-SOČA

PODGORA JE LEPŠA

FOTO BUMBACA

V nedeljo, 22. t.m., je bilo v Podgori slavje ob svečanem zaključku poslikave zidu na glavni ulici, tovarniškega zidu, ki zakriva pogled na Sočo in je bil do sedaj siv in neprijazen; sedaj je prava paša za oči.

Osemindvajset likovnih umetnikov iz naših krajev, Slovenije in Avstrije je namreč rade volje pristopilo k prostovoljni poslikavi 120 m dolgega zidu; Franco Dugo in Valentin Oman pa bosta svoje umetniško delo na zidu naslikala v naslednjih dneh. *Zid petih jezikov-Soča* je bila prireditev, ki si jo je bila pred časom zamislila Alba Gurtner, v Podgori in blizu tovarniške-

ga zidu stanujoča kulturna delavka, ki je za udejanjenje poslikave našla dobrega sogovornika najprej v Ediju Maligoju, predsedniku rajonskega sveta Podgore, in predvsem v takojšnji pripravljenosti goriških in slovenskih likovnikov, da pridejo v Podgoro slikat zastonj.

Prvi jezik poslikanega zidu v Podgori je seveda likovna govorica, medtem ko je izbor pesnikov, ki so pisali v furlanskem, nemškem, italijanskem in slovenskem jeziku, le dopolnitev sedaj že itak dovolj bogatega in pisanega zidu. Nevsakdanja pobuda, ki jo gre pozdraviti iz vsega srca, saj smo v nedeljo v Podgori videli po dolgem času na prireditvi ob svečanem odprtju tudi občinske odbornike in župana samega kot tudi veliko prijateljev iz Nove Gorice in od drugod, je seveda hvalevredna. Če k temu dodamo še nezanemarljivo dejstvo, da je pridna organizatorica Alba Gurtner zbirala sama denar za barve, hrano in pijačo ter je na svojem domu tudi gostila in nudila prenočišče umetnikom, ki so prišli od daleč, da so briški vinogradniki dali vino za veselico, je jasno, da se tudi pri nas lahko še kaj lepšega naredi, če je le dobra volja.

JUP

GORIŠKI NADŠKOF OKREVA

Pred kratkim se je goriški nadškof msgr. Dino De Antoni podvrnil manjšemu kirurškemu posegu, ki so ga uspešno opravili zdravniki v Padovi. Sedaj nadškof že okreva in bo zato nekaj časa še ostal izven škofije. Medtem vodi tekoče zadeve nadškofije generalni vikar msgr. Adelchi Cabass. Nadškofu izrekamo najboljša voščila za čimprejšnje popolno okrevanje.

MISIJSKI KROŽEK IZ ŠTANDREŽA in ŽUPNIJA SV. ANDREJA

vabita na

MISIJSKO PRIREDITEV

Sodelovala bo znana in odmevna mladinska glasbena skupina Gloria iz Ljubljane. Bogat srečolov za misijone.

Nedelja, 29. oktobra, ob 17. uri v župnijski cerkvi v Štandrežu.

DRUŠTVO SKALA IZ GABRIJ v sodelovanju z GMD

vabi na predstavitev knjige

Dorice Makuc

SARDINCI

Na programu sta tudi predvajanje videoposnetka s potovanja in ogled slik. Večer bo popestril moški zbor Skala.

Petek, 3. novembra 2000, ob 20. uri, na sedežu društva v Gabrijah

SKUPINA GLORIA V ŠTANDREŽU

Glasbene skupine Gloria iz Ljubljane, ki bo prihodnje nedeljo oblikovala misijsko prireditev v Štandrežu, ni treba posebej predstavljati. Dejstvo, da je dvakrat nastopila pred papežem, pričča, da so njeni člani polni veselja, iskrene prijateljstva in krščanske zavesti. Pred petnajstimi leti so se srečali, zapeli v družabnem krogu in odtlej razvijajo svojo pesem in glasbo v kakovostno in duhovno globoko smer. S svojim nastopanjem oznanjajo sporočilo prijatelja Kristusa, ki ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi on stregel. V nedeljo nam bodo ob 17. uri v župnijski cerkvi postregli z mladinsko duhovno

glasbo, tako, ki jo radi in velikokrat pojejo tudi naši mladi in manj mladi.

MARTINOVO NA JEREMITIŠČU

V nedeljo, 5. novembra, vabijo Jeremitarji na Martinovo in obljublajo, da bo program za vse okuse. Potekal bo ob vsakem vremenu. Začel se bo ob 11.30 z otvoritvijo razstave domačega kruha, pol ure kasneje bodo otroci na Jeremitišču zasadili drevesa. Udeleženci bodo ob 14.30 lahko pokusili in ocenili domači kruh, ki ga bodo obložili s pečenim svinjskim mesom. Na voljo bodo pečen kostanj in praženi vržoti ter dobra domača kapljica. Poskrbljeno bo tudi za zabavni in kulturni program.

11

ČETRTEK
26. OKTOBRA
2000

"USPELO NAM JE!"

ERIKA JAZBAR

Ko smo pred dvema tednoma vprašali predsednika Planinske družine Benečije Igorja Tulla, kaj si obeta od prihodnosti, je stvarno odgovoril, da si želi lepega vremena v nedeljo. Njegove želje so bile uslišane, saj je bil v nedeljo krasen in sončen jesenski dan in tako so lahko beneški planinci na najlepši način kronali velikopotezen in ambiciozen načrt gradnje koč na Matajurju, zamisel katere se je porodila pred osmimi leti.

Leta 1992 se je zbrala skupina mladih beneških Slovencev, ljubiteljev gora in zavednih ljudi, ki so obudili planinsko društveno dejavnost. Tolikšnega odziva s strani navad-

vedbo, finančna plat zadeve ni bila niti zanemarljiva, saj gre v takih primerih za vsote, s katerimi naša društva navadno niso vajena razpolagati. S pomočjo, ki je prišla iz raznih krajev v obliki fizičnega dela in finančnih prispevkov, so načrt le izvedli in dokazali, kako vztrajnost prinese zaželene sadove.

Stalna skupina okrog deset beneških planincev z dragoceno pomočjo drugih slovenskih prostovoljcev in navadnih ljudi je omogočila z delom ob nedeljah izvedbo koč, ki bo odslej kraj srečanja, združevanja in sprostitev. Namenjena je vsem tistim, ki so se radi podali na Matajur in so ob lepem razgledu in prijetni hoji iskali tudi nekaj slo-

no, da se je napolnila na Matajur. Na beneški hrib je prišlo v nedeljo okrog dva tisoč planincev iz zamejstva in Slovenije, njihova prisotnost je bila v spodbudo, okrepitev in pohvalo za uspešno izvedeno zamisel. "Končno smo prišli do cilja, danes dokazujemo, da smo živi in močni, končno je prišel dan, da si lahko odpočijemo!" se je oddahnil Igor Tull.

Za celo Benečijo je bil to nepozaben dan, ki se je začel s slovensko sveto mašo, obogateno s slovensko pesmijo domačih beneških pevcev; slovesnost predaje planinske koč svojemu namenu je bila pršerna, nedeljsko popoldne pa se je končalo na prijeten in domač način z družabnostjo.

nega človeka si niso pričakovali, bili so polni energije in zagona; ob "tradicionalni" planinski dejavnosti pa so od vsega začetka resno razmišljali o gradnji planinske koč, ki bi morala stati na najvišjem beneškem vrhu seveda, t.j. na Matajurju. Težav seveda ni manjkalo, o le-teh smo lahko prebrali v omenjenem intervjuju marsikaj zanimivega. Treba je bilo najti primerno lokacijo, treba si je bilo domisliti načrt in njegovo iz-

vedenskega. Koča Pelizzo jim tega ni nudila. "Koča na Matajurju" višina 1545 m. Tako se glasi tabla, ki so jo zabili na kočo, ki šteje 18 ležišč, prostorov za goste pa je kar 30.

V nedeljo je bil na Matajurju velik praznik planincev, ljubiteljev gora in Planinske družine Benečije seveda. Vzdušje je bilo slovesno in obenem domače. Vreme je dokaj pripomoglo k velikemu prazniku in prepričalo marsikaterega planinca in družin-

Zaradi del pri koči beneški planinci niso poskrbeli za vsakoletni *burnjak*, t.j. za praznik kostanja, katerega marsikdo nestrno pričakuje v oktobrskih nedeljah. Slovesno priložnost so tako izkoristili kar na Matajurju, ko je bil ob krožniku testenin na razpolago tudi pečen kostanj. Kot je že navada, pa niti harmonike ni manjkalo, tako da se je marsikdo pomudil do poznopoldanskih ur.

50 LET MED SLOVENSKIMI LJUDMI

Prejšnji teden je bil v slovenski Benečiji posebno slovesen, saj so praznovali 50 let izhajanja tednika Novi Matajur. Tednik beneških Slovencev Novi Matajur je začel namreč izhajati pred petimi desetletji in je kljub neugodnim okoliščinam, ki še danes otežujejo njegovo redno izhajanje, s časom postal nenadomestljiva stvarnost in povezovalni člen med navadnim človekom-bralcem, družbenokulturnim delavcem, pa tudi zdomcem, za katerega predstavlja živo nit z domačo zemljo. Štirinajstnevnik Matajur in v nadaljevanju tednik Novi Matajur je neprekinjeno v pol stoletja trajajoči skupni polpretekli zgodovini dokumentiral življenje od Kanalske doline do Rezije, Terske in Nadiške doline. Zanj skrbi danes redakcija, časopis sooblikujejo tudi sodelavci, tednik pa izdaja istoimenska zadruga.

Novi Matajur med drugim tudi dokazuje tistim, ki so še ostali v ropotarnici zgodovine, da živijo v teh dolinah Slovenci in ne potomci slovenskega plemena.

Praznovanje pomembnega jubileja so odgovorni razdelili na dva pomembnejša dogodka. V poznih popoldanskih urah so v Beneški galeriji v Špetru odprli fotografsko razstavo Maria Magajne z naslovom S strani Matajurja. Na njej si lahko vsak obiskovalec ogleda utrinke iz slovenskih vasi, za katere je poskrbel tržaški fotograf v letih 1948-56. Starejši generaciji tako obuja spomine na otroška leta, mladim pa odkriva nepoznan svet.

Mario Magajna je s svojim objektivom ovekovečil utrinke iz vsakdanjega življenja navadnih ljudi. Na odprtju razstave je tudi sam spregovoril o nezaupljivosti takratnega beneškega človeka do tujca, prisotne je nagovorila tudi špeterska županja Bruna Dor-

bolò, srečanje pa je obogatila skupina Beneške korenine.

Praznovanje se je nato nadaljevalo v gledališču Ristori v Čedadu, prireditev pa je bila posvečena bralcem in prijateljem Novega Matajurja. Prisotne so pozdravili številni gostje in upravitelji, pozdrave predsednika Republike Slovenije je prebrala generalna konzulka RS v Trstu Jadranka Šturm Kocjan. Formalnemu delu je sledil kulturni program, ki je želel potrditi, da v zamejstvu živimo zemljepisno v precej razpršeni obliki, smo pa kljub temu narod, ki nas povezuje slovenska pesem in beseda.

Pri predstavi z naslovom *Zgorice na oder* so sodelovali številni pevski zbori in skupine iz Rezije in Nadiških dolin, z Goriškega in Tržaškega, ki so predstavili slovensko pesem in glasbo iz ljudske zakladnice naše zemlje.

Na slovesnosti je v nagovoru odgovorna urednica Novega Matajurja Jole Namor med drugim povedala tudi naslednje: "Naš časopis zapolnjuje obenem tudi vrzel drugih uradnih medijev, ki so nas in nas še radi zamolčijo ali dajejo izkrivljeno sliko o naši manjšini. Pravila sodobne družbe pa pravijo, da ideje, osebnosti, dogodki obsta-

jajo, v kolikor jim javni mediji dajejo značaj javnosti. Zato je sama slovenska manjšina poskrbela za lasten časopis, na straneh katerega posreduje javnosti svojo zgodovino in kulturo, svojo stvarnost, svoje potrebe in zahteve."

EJ

TRG KOSTANJA IN VABILO NA KOSILO

Pri mostu v industrijski coni v Špetru se uspešno nadaljuje Trg kostanja in domačega sadja. V oktobru je Trg odprt vsak dan, ko sta na razpolago obiskovalcem tudi pečen kostanj in rebula. Žene pripravljajo domače potice in odlične sladice, ki jih prodajajo na Trgu, izkupiček pa gre v dobrodelne namene.

Ljubitelji domače kuhinje pa se lahko napotijo v Nadiške in Terske doline na kosilo. V polnem teku je namreč Vabilo na kosilo, pri katerem sodelujejo domače gostilne v Terski dolini, le-teh je 7; vsem obiskovalcem bodo nudile tradicionalne jedi iz terske kuhinjske zakladnice do 5. novembra; v Nadiških dolinah pa si obiskovalci lahko oddahnejo, saj se pobuda konča meseca decembra, gostincev pa je na razpolago kar sedemnajst.

KNJIŽNA POLICA

KONDOR JE SPET PRILETEL MED NAS

JURIJ PALJK

V sloviti knjižni zbirki Kondor, ki jo pri Založbi Mladinska knjiga ureja izjemno delavni urednik Aleš Berger, je pred kratkim izšlo pet novih knjig, ki bodo zagotovo dobrodošle med ljubitelji dobre literature. Med novimi knjigami Kondorja tokrat postavljamo na prvo mesto knjigo izbrane kratke proze Frana Milčinskega, ki nosi naslov *Smešne historije* in je dober izbor kratkih humoresk, grotesk in kratkih zgodb, ki jih je nepozabni Fran Milčinski (1867-1932) pisal predvsem za dnevno časopisje in revije, posthumno pa so bile te zgodbe objavljene v knjigah *Humore-*

skje in groteske ter v knjigi *Fridolin Zolna*. Izbor duhovitih in toplih ter še vedno sveže veselih zgodb Frana Milčinskega je opravil Goran Schmidt, ki je knjigi na pot napisal tudi izjemno poglobljeno študijo ter na koncu objavil tudi kratko biografijo z bibliografijo prvih slovenskih knjižnih natisov in prazgodb Frana Milčinskega. Schmidtu in seveda uredniku Kondorja Alešu Bergerju gre zasluga, da sta Frana Milčinskega končno le uvrstila v slovensko literaturo z veliko začetnico in popravila krivico, ki se je avtorju predol-

go dogajala. Včasih se zdi, da se Slovenci ne znamo smejeti in se bojimo naših velikih pisateljev, ki so si upali pisati zgodbe polne smeha, a tudi melanholije in toplega, pristno človeškega humorja, katerega so označevala predvsem veliko spoštovanje do sočloveka in visoka etična merila. Če nepozabne Butalce, hvala Bogu, že vsi dobro poznamo, potem je sedaj pravi čas, da spoznamo tudi "smešne historije" velikega Frana Milčinskega, če jih seveda že ne! Toplo priporočamo, predvsem mladim bralcem, ki prehitro vpijajo samo cinični posmeh današnjega časa in zdravega smeha in odrešujoče samoironije skorajda ne poznajo več!

Zmote dijaka Tjaža je roman, ki ga je že daljnega leta 1972 napisal koroški pisatelj iz Avstrije Florjan Lipuš in ta-

krat opozoril slovensko literarno kritiko nase. Silvija Borovnik je v knjigo prispevala esej o avtorjevem celotnem pisateljskem opusu in Matjaž Hočevar je pripravil kratko biografijo tega koroškega pisatelja in prispeval še njegovo bibliografijo.

Odlični novogoriški prevajalec Srečko Fišer je pripravil za zbirko Kondor pod naslovom *Odgrnjena tančica* izbor angleške kratke proze s fantastično tematiko, kot piše na naslovnici, a je v knjigo prispeval tudi lep esej pod naslovom *Realnost fantastičnega, realizem in fantastika*, v katerem že v začetku pove, da gre za britansko pripovedništvo, ker sta v izboru zastopana dva Irca, en Škot in tudi en poangležen ameriški pisec. Skupno vsem piscem, ki so objavljene kratke zgodbe pisali v drugi polovici devetnajstega sto-

letja, je to, da so pisali "fantastična in grozljiva" besedila. Vemo, da so bili prav Angleži ustanovitelji novoveške gotske literature in bomo zato radi prebrali zgodbe Eliota, Dickensa, Sheridan Le Fanuja, Stevenso- na, Stokerja, Jamesa in edine ženske v tem izboru, Virginie Woolf. O vsakem avtorju in delu je Srečko Fišer prispeval tudi osnovne podatke.

Lev in Maja Milčinski sta v slovenščino prevedla knjigo *Radža joga* avtorja Swamija Vivekanande in Maja Milčinski ji je pridala spremno besedilo, ki je neobhodno potrebno, če se hočemo podati v svet tega plemenitega dela, kot ga avtorja imenujeta.

V Kondorju so izšle tudi Evridipove drame *Medeja* in *Ifigenija* v prevodu in s komentarjem danes na Slovenskem vodilnega klasičnega filologa Marka Marinčiča.

Zbirka Kondor tudi s temi novimi knjigami ponovno dokazuje, da je ena najboljših zbirk svetovne in domače literature na Slovenskem, ker je v vsaki knjigi poleg izbrane in običajno vrhunškega literarnega teksta tudi dovolj orodij, da bo prav vsaka knjiga prišla še kako prav tako dijaku, študentu kot izvedencu in -zakaj ne?- predvsem radoživemu bralcu, kateremu bo dala iztočnico, da bo lahko sam brskal in iskal naprej, če seveda avtorja in njegovih del še ne pozna...

Uredniku zbirke Kondor Alešu Bergerju želimo še veliko uspehov in seveda tudi trdega, a najbrž zaradi družinje z velikani tudi lepega dela s to zbirko, ki ima častno mesto na slovenskih knjižnih policah in seveda želimo vsem velikim bralnim užitek!

JUP

OBJAVLJENI URADNI IZIDI DRŽAVNOZBORSKIH VOLITEV

LDS SE POGAJA O NOVI VLADNI KOALICIJI

MARJAN DROBEŽ

Pred tem so morale Republiška volilna komisija in 88 okrajnih volilnih komisij ugotoviti izid glasovanja za parlamentarne volitve na okoli tridesetih diplomatsko-konzularnih predstavništvih Slovenije po svetu in tudi na podlagi glasovnic, ki so po pošti neposredno prispele iz tujine. Samo na republiški ravni so obdelali skoraj 2 tisoč glasovnic od približno 4.700, kolikor izseljencev in zdomcev je pred volitvami republiški volilni komisiji sporočilo, da želi glasovati. Iz Argentine, kjer živi več tisoč Slovencev, je v posebnem kovčku na naslov republiške volilne komisije prišlo 969 glasovnic: iz Trsta 66, s Svetega sedeža 56, iz Bruslja 33, Washingtona in Budimpešte po 30, New Yorka 27, z Dunaja 25, iz Praga 21, Zagreba 18 in iz Celovca 4.

Izidi glasovanja v tujini niso občutneje spremenili prejšnjih neuradnih napovedi o razmerju med političnimi strankami v državnem zboru in števila poslanskih sedežev oz. mandatov zanje. Poročilo o volilnih izidih je Anton Frantar, predsednik republiške vo-

Republiška volilna komisija je v torek, 24. t.m. zvečer, objavila dokončni uradni izid volitev poslancev v novo sestavo državnega zbora.

lilne komisije, v torek pozno zvečer poslal predsedniku države Milanu Kučanu, ki bo na tej osnovi sklical ustanovitveno zasedanje državnega zbora. Le-to bo najbrž v soboto, 4. novembra.

Pomembnejši od formalnosti za sklic parlamenta v novi sestavi so pogovori, ki jih ima predsednik LDS in predvideni mandatar za sestavo nove vlade dr. Janez Drnovšek s predstavniki drugih političnih strank. Doslej ni povedal ničesar o merilih, ki jih bo upošteval pri oblikovanju nove koalicijske vlade. Najprej se je sestal s predsednikom SLS+SKD Slovenske ljudske stranke dr. Francem Zagožnom, ki pa je opozoril, da se ta stranka, ki je zaradi neuspaha na volitvah zašla v težave, sploh še ni odločila, ali bi sodelovala v vladi. Če bi na predlog dr. Janeza Drnovške pristala, bo SLS+SKD Slovenska ljudska stranka zahtevala tri ministrstva in položaj podpredsednika vlade. Eno od omenjenih mest bi lahko zasedel guverner Banke Slovenije dr. France Arhar, ki

zdej bolj jasno podpira stranko dr. Franca Zagožna. Zanimiva je izjava podpredsednika SLS+SKD Slovenske ljudske stranke Marjana Podobnika, ki se zavzema za njen odhod v opozicijo, čeprav bi to lahko pomenilo tudi njegovo odstavitev s položaja generalnega direktorja Telekom Slovenije.

NAJPREJ SOOČANJE Z ZASKRBLJUJOČIM STANJEM JAVNIH FINANC

Čas hitro teče, oblikovanje nove vlade pa bi morali zato pospešiti. V nekaterih ministrstvih, agencijah, skladih in drugih vladnih službah ter v javnih podjetjih, kjer ima država prevladujoč vpliv in moč, pričakujejo, da nova vlada ne bo izvedla večjih kadrovskih zamenjav oz. sprememb. S tako strpnostjo in širino naj bi izpolnila napoved, izrečeno v predvolilni kampanji, da bi ob spremembah koalicijske uslužbenci uprave oziroma vladnih služb morali ostati na svojih položajih, menjajo naj se le ministri in nemara državni sekretarji na ministrstvih, ki veljajo za politične osebnosti.

Kot pričakujejo, bo dr. Janez Drnovšek novo koalicijsko vlado lahko sestavil do božičnih praznikov. Njegov kabinet bo imel veliko nujnih nalog in obveznosti. Najbolj kritično je stanje v javnih financah. Primanjkljaj državnega proračuna bo v tem letu znašal že 26 milijard tolarjev, dodati pa je 36 milijard tolarjev primanjkljaja v pokojninski blagajni. Tudi v sedanji prehodni vladi dr. Andreja Bajuka poudarjajo, da se bo morala država odločiti za skrajno varčevanje, za kar bo potrebno ponovno preučiti okoli 230 zakonov, sprejetih v samostojni državi, ki v nekaterih primerih brez potrebe obremenjujejo državni proračun. Morda bo v tem okviru potrebno tudi zmanjšati nekatere socialne pravice, kar pa seveda sindikati ogorčeno zavračajo.

V Sloveniji obstajajo različna mnenja o tem, kako premostiti krizo javnih financ. Po napovedi finančnega ministra utegne proračunski primanjkljaj v prihodnjem letu znašati nad 230 milijard tolarjev, to pa bi bilo več kot 5% bruto domačega proizvoda v Sloveniji. Zunanji dolg države je narasel na 6 milijard dolarjev, rezerve pa dosegajo 4 milijarde tolarjev in jih je torej za dve milijardi manj, kot pa znaša dolg Slovenije v tujini.

V BOLNIŠNICI V ŠEMPETRU

VEČ ROJSTEV IN OPREMLJANJE PORODNIŠNICE

V splošni bolnišnici dr. Franca Derganca v Šempetru pri Novi Gorici so nedavno tudi porodniško-ginekološki oddelki opremlili z novimi najmodernejšimi aparati, tako da porode lahko izvajajo na visoki strokovni ravni. Predstojnik ginekološko-porodniške službe dr. Sergej Pušnar in vodja porodniškega oddelka mag. dr. Zvonko Šošarič sta na časninarski konferenci v bolnišnici z zadovoljstvom poudarila, da se število rojstev v Šempetru povečuje. V letu 1998 je bilo pri njih rojenih 652 otrok, leta 1999 681, letos pa naj bi bilo novorojenčkov okoli 712. To je spodbudno in razveseljivo spričo splošnega upadanja števila rojstev v Sloveniji in tudi ponekod na Goriškem. Več rojstev ugotavljajo predvsem zaradi tega, ker se za porod v šempetrski bolnišnici odločajo tudi mnoge matere, ki so prej rojevale v drugih slovenskih porodnišnicah.

V porodniški službi so pred dnevi pridobili medicinski aparaturo fetalno telemetrijo in vrhunski kardiograf iz ZDA, ki omogočata

spremljanje počutja otroka v maternici in ugotavljanje številnih pomembnih podatkov o stanju porodnice tudi na daljavo. Porodnica se lahko prosto giblje in ni potrebno, da stalno leži v porodni postelji. Zdravnik in babica s pomočjo omenjenih aparatov dobta zdravstvene podatke o stanju otroka in porodnice med porodom in lahko pravočasno ukrepata, kadar je to potrebno. Za porodnice, ki želijo rojevati v polsedečem ali sedečem položaju (gre za t.i. alternativni porod), je v porodnišnici v Šempetru sedaj na voljo moderna porodna postelja (iz podjetja EVAB na Švedskem, ki ima certifikat ISO 9001), ki nudi visoko udobje za porodnico. Po podatkih, pridobljenih z anketo med porodnicami, so le-te vedno bolj in v veliki večini zadovoljne s strokovnimi storitvami in prijaznostjo do njih. Sicer pa se zdravniki, babice in drugo osebje trudijo, da bi porodnišnica v splošni bolnišnici "dr. Franca Derganca" v Šempetru pri Gorici postala ena najboljših v Sloveniji.

M.

POBUDA ŽUPANA V ŠEMPETRU

MEDNARODNA SREDNJA GLASBENA ŠOLA?

V Šempetru pri Gorici so na dnevi prihodnjega zasedanja Občinskega sveta občine Šempeter-Vrtojba uvrstili tudi stanje in možnosti glasbenega izobraževanja. V gradivu za svetnice in svetnike, ki ga je podpisal župan Dragan Valenčič, je poudarjeno, "da se je novejša zgodovina glasbenega šolstva na Goriškem pričela prav v Šempetru, in sicer z otvoritvenim koncertom Glasbene šole Šempeter, 3. oktobra leta 1948. Sedaj glasbeno vzgojo oz. kulturo razvijajo v šempetrski enoti Glasbene šole Nova Gorica. Poslojce, v katerem glasbena vzgoja in izobraževanje potekata, se nahaja pri glavnem semaforškem križišču sredi naselja, kar je neprimerna lokacija, saj hrup moti tako učence kot tudi glasbene pedagogice. Še bolj pereče je pomanjkanje učilnic, v ka-

terih tudi nimajo urejenega zimskega ogrevanja. V zgradbi tudi ni primerne dvorane za nastope učencev, kaj šele za večje glasbene prireditve in koncerte."

Župan občine meni, da bi prostore za glasbeno izobraževanje lahko pridobili v Coroninijevem dvorcu, ki ga bo država kmalu prepustila občini v last in uporabo. Če pa bi ta možnost odpadla, bi za glasbeno šolstvo v Šempetru zgradili novo poslopje.

Po rešitvi prostorske stiske bi radi dvignili raven glasbenega izobraževanja, tako da bi v Šempetru ustanovili srednjo glasbeno šolo. Vanjo bi vključili učence, ki bi nadaljevali glasbeno usposabljanje, za kar je v občini Šempeter-Vrtojba in tudi drugod v Vipavski dolini in na Goriškem že po tradiciji precejšnje zanimanje. Pobuda je zagotovo uresničljiva, saj ima omenjena občina dovolj sredstev, da lahko izvaja tudi večje naložbe. Po mnenju župana Dragana Valenčiča, "bi se v srednjo glasbeno šolo lahko vključevali tudi učenci Glasbenih šol iz Bovca, Tolmina, Kobarida, Ajdovščine, s Krasa in tudi iz prekomejnih italijanskih glasbenih šol. Morda bi tako, tudi v povezavi s programom čezmejnega sodelovanja oz. s pomočjo sredstev EU, omogočili razvoj mednarodne srednje glasbene šole v Šempetru, to je na Goriškem."

M.

POLEMIČNA PISMA MED KUČANOM IN PETERLETOM GLEDE VELEPOSILNIKOV

ZAPLET SE NADALJUJE

Predsednik Slovenije Kučan in zunanji minister Peterle si izmenjujeta pisma, v katerih pojasnjujeta in utemeljujeta svoje domnevne pravice pri odpoklicu petih slovenskih veleposlanikov, ki jim je potekel mandat. Zadeva se je začela zapletati sredi julija, ko državni poglavar ni hotel podpisati ukaza o razrešitvi veleposlanikov v Rimu, Moskvi, Argentini, na Japonskem in veleposlanice pri Svetu Evrope v Strasbourg. Kot vzrok za odlog podpisa ukazov je zapisal, "da doslej ni bilo v navadi, da sprejemam ukaze v podpis, ne da bi bil z namero in razlogi zanje kakor koli seznanjen". Kučan je želel tudi izvedeti imena novih kandidatov za izpraznjena mesta, preden bi podpisal ukaze o odpoklicu. Menil je nadalje, "da v državah z razvito diplomacijo ni v navadi tik pred volitvami postavljati novih vodij diplomatskih predstavništev in s tem posegati v manevrski prostor prihodnje vlade. Zame torej ni sporna namera ministrstva za zunanje zadeve, da odpokliče veleposlanice oz. veleposlanice, ki so jim potekli mandati, ampak čas, v katerem želi to namero uveljaviti". Peterle je Kučanu v pismih pojasnjeval, da so kadrovske spremembe v izključni pristojnosti vlade oz. zunanjega ministrstva. Takšno je bilo tolmačenje prav-

ne službe vlade, Lojzeta Peterleta pa je podprl tudi Sindikat slovenskih diplomatov. Spor se je še bolj poglobil dan po volitvah, 16. t.m., ko je Kučan privolil v odpoklic veleposlanikov in je kot datum za njihovo vrnitev v domovino določil 15. november. Po zakonu o zunanjih zadevah takšne pristojnosti predsednik države nima. Zaradi tega je zunanji minister sklenil, da bo štiri veleposlanice in veleposlanice odpoklical v času, ki ga bo sam odločil. To se bo kmalu zgodilo, saj so že imenovani odpravniki poslov, ki bodo začasno vodili veleposlanstva, dokler nova vlada ne bo imenovala novih ambasadorjev. Medtem je vlada sklenila odložiti odpoklic slovenskega veleposlanika v Bosni in Hercegovini Draga Mirošiča, ki je med omenjeno petorico edini poklicni diplomat. Na sedanjem položaju v Sarajevu bo ostal do junija prihodnjega leta. Veleposlanstvo Slovenije v Rimu bo začasno vodil odpravnik poslov Jože Šušmelj, ki je sicer izvedenec za slovensko-italijanske odnose.

Predstavniki slovenskega zunanjega ministrstva za stike z javnostjo Alfred Killer je v neki izjavi menil, "da se je zaradi zapleta pri odpoklicu veleposlanikov zmanjšala verodostojnost slovenske zunanje politike in diplomacije".

M.

NESEBIČNO DELO

NEKDANJA SODNICA NUDI PRAVNO POMOČ BREZPLAČNO

Svetnik občine Nova Gorica Miloš Ložič je županu Črtomirju Špacapanu predlagal, da bi v občini uvedli brezplačno pravno pomoč kot socialni ukrep za občane, ki nimajo dovolj denarja za plačilo odvetnika. Opozoril je, da so zaradi neugodnih finančnih razmer najbolj ogroženi tisti, ki jim nasploh ovirajo uveljavljanje pravic. To so predvsem matere samohranilke, bolniki in starejši delavci, ki so jih delodajalci odpustili. Ložič je zapisal, "da država, ki že dolgo ni več socialna, odvetniških storitev pod ugodnimi pogoji ne nudi več, zato ne bo nič narobe, če malo občutka za socialna vprašanja pokaže vsaj občina." Špacapan je odgovoril, "da je pobuda sprejemljiva, vendar bi to zahtevalo dodatna sredstva, ki jih ta trenutek v proračunu ni predvidenih." Sicer pa bodo v primeru, da bo svetnik vztrajal pri pobudi, za eno naslednjih sej mestnega sveta pripravili gradivo o možnostih brezplačne pravne pomoči.

Spodbuden je primer upokojene sodnice Malči Jug iz Solkana, ki nudi brezplačno pravno pomoč. Za pogovore s strankami je določila poseben urnik; za svojo dejavnost se je prostovoljno odločila.

M.

VZOR ZDRAVNIKOM

DR. PRIJATELJ PREJEL PRESTIŽNO ODLIČJE

Na X. kongresu in 137. skupščini Slovenskega zdravniškega društva, ki sta 20. in 21. t.m. potekata v Ljubljani, so podelili tudi priznanja najbolj uspešnim in požrtvovalnim zdravnikom. Najvišje priznanje društva, Priznanje Marka Gerbca, je prejel dr. Anton Prijatelj, upokojeni specialist medicine dela iz Nove Gorice. V utemeljitvi je med drugim zapisano, "da je dr. Anton Prijatelj široko razgledan zdravnik, pisec poljudnih in strokovnih prispevkov, priljubljen predavatelj v strokovnih krogih, pa tudi lokalnih skupnosti in v delovnih okoljih. Na področju medicine dela je vrhunski strokovnjak... Na Primorskem je bil začetnik in spodbujevalec te medicinske stroke... Dvajset let se bolj poglobljeno ukvarja z zgodovino medicine, o čemer pričajo objavljene knjige, prispevki v številnih publikacijah in redna rubrika v *Zdravniškem vestniku*". Komisija je tudi zapisala, da je dr. Prijatelj "lik zdravnik, ki je lahko vzor zdravnikom vseh generacij".

Poudarjamo, da dr. Prijatelj tesno sodeluje tudi s slovenskimi zdravniki v Gorici in Trstu v okviru društva slovenskih zamejskih zdravnikov. Zdravniške nasvete daje tudi v rubriki tednika Družina.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

OPERATIVNA DEŽELNA PODPORA ZA DRUŽINE

DAMJAN HLEDE

Končno je deželna podpora za družine z več kot dvema otrokoma postala operativna. V deželni uradni listu BUR št. 40 je bil 4. oktobra objavljen odlok predsednika deželnega odbora, ki vsebuje pravilnik za izvedbo podpor, uvedenih s tretjim členom deželne zakona št. 2 z dne 22. februarja 2000 (glej članek v NG št. 15, 20. aprila 2000). Po tem zakonu bi moral biti pravilnik odobren že v šestdesetih dneh od vstopa v veljavo zakona št. 2, tako pa ni bilo, saj nosi omejen odlok datum 6.7. 2000, v uradni listu pa je - kot omenjeno - bil objavljen šele 4. oktobra. Do zapletov je najverjetneje prišlo na računskem sodišču. Kakorkoli že, je sedaj ta zakon operativen. Posamezne občine, ki so pristojne za sprejemanje prošnje in za izplačilo, so že prejele dežele potrebne obrazce, ki jih morajo prosilci izpolniti.

Naj vsekakor priključimo v spomin pogoje za koriščenje prispevkov, tako kot jih določa zakon št. 2 in kot jih dopolnjuje novi pravilnik. Predvidene so naslednje denarne podpore, ki veljajo za otroke, rojene po 1. januarju 2000: a) šest milijonov lir "una tantum" za vsakega otroka, ki

sledi prvemu; b) posebna mesečina za vsakega otroka, ki sledi drugemu; c) v primeru dvojčičnih ali večdvojčičnih porodov deset milijonov lir "una tantum" za vsakega otroka.

Podpore lahko koristijo družinska jedra, v katerih je vsaj eden od zakoncev italijanski državljan z vsaj enoletnim stalnim bivališčem v deželi F-Jk (za ugotovitev tega pogoja se upošteva datum poroda) in katerih skupni družinski dohodek v prejšnjem letu (upošteva se skupni obdavčljivi dohodek vseh članov družinskega jedra, kot je bil prikazan v davčni prijavi za leto 1999) ni bil nižji od 9.233.250 (minimalna penzija) in ni presegal vsote 90 milijonov lir. Za družinsko jedro pojmuje pravilnik tisto, ki ga sestavljajo zakonca in s bivajoči otroci - tudi naravni ali priznani otroci, rojeni v drugi zakonski ali izvenzakonski skupnosti - v trenutku zadnjega poroda.

Mesečina za vsakega otroka, ki sledi drugemu, bo pristojala od prvega meseca po porodu vse do dopolnitve tretjega leta otrokove starosti (tako pojasnjuje pravilnik, medtem ko se je iz zakonskega besedila zdelo, da bo predvidenih samo dvanajst mese-

čin). Višina mesečine bo različna z ozirom na različen družinski dohodek: 400.000 lir na mesec za dohodke do 30 milijonov lir; 300.000 lir za dohodke med 30 in 60 milijoni lir; 200.000 lir za dohodke med 60 in 90 milijoni lir. Za koriščenje mesečin tudi v drugem in tretjem letu otrokove starosti bo treba vsako leto vložiti samopotrdilo o družinskem dohodku. Te mesečine lahko, ob prisotnosti vseh pogojev, pristojajo tudi istočasno s podporami, omejenimi pod črkama a) in c).

Pravilnik določa tudi poseben časovni rok, v katerem je treba vložiti prošnje: šest mesecev po porodu. Za otroke, ki so bili rojeni pred vstopom v veljavo tega pravilnika (to je pred 4. oktobrom 2000), začne šestmesečni rok potekati od tega dne dalje. Ker pa prehodno določilo 9. člena pravilnika pravi, da za otroke, ki so bili rojeni do 4. oktobra, bodo občine prejele denar v teku 30. novembra, je priporočljivo, da zainteresirani vložijo prošnjo čimprej, tako da bodo vključeni že v prvi rok izplačil. Prošnjo (v bistvu je treba le izpolniti obrazec, ki se najde na občini) je treba izročiti pristojni občini na podlagi bivališča prosilca.

Ker so te podpore združljive z nekaterimi drugimi podporami, ki so za drugačne količine predvidene na deželni ali državni ravni, bomo zaradi večjega razločevanja v spodnjem članku omenili, katere so druge možne družinske podpore.

POGOVOR Z VINOGRADNIKOM ALEŠEM KOMJANČEM

NAŠI LJUDJE V NAŠIH BRDIH

DANIJELO DEVETAK

Aleš Komjanc, ki ima domačijo na vinorodnih Jazbinah pri Števerjanu, je eden tistih briških vinogradnikov, ki mu družina in zemlja pomenita res veliko. S požrtvovalno delavnostjo in z iznajdljivo podjetnostjo je postal eden večjih vinogradnikov v Brdih na Goriškem, znan daleč naokrog po opojnem sadu svojih trt. S preudarnim očesom spremlja vsakdanje delo na zemlji na tem področju že nekaj desetletij. Tudi zato nam je v času, ko že poteka delo v kleti, prijazno povedal marsikaj zanimivega.

Kako ocenjujete zadnjo trgatve?

Letos smo imeli res izvenredno trgatve. Na začetku poletja je bilo vreme zelo vroče in suho; grozdje je neverjetno cvetelo in se oplodilo, postalo hitro debelo. Naj omenim samo picolit: ponavadi zraste na vsakem grozdu le nekaj jagod, letos pa so bili grozdi skoraj popolni kot pri kakih drugih sortih. Kaj takega sem v 30-40 letih videl samo dvakrat ali trikrat! Marsikje so začeli trgati že 20. avgusta; tudi pri nas se je že zdelo, da bo trgatve zgodnja. Zaradi julijskega dežja pa se je stanje malo normaliziralo. Na splošno je grozdje lepo dozorelo, grozdi so bili lepi. Če smo

pred kakim letom potrgali stot grozdja npr. v eni uri, smo ga letos potrgali v tričetrt ure. Delo je teklo. Tudi vreme nam je bilo naklonjeno; deževalo je le dvakrat po pol dneva, ko smo se lahko malo spočili.

Kaj pa menite o količini in kakovosti pridelka?

Zadovoljen sem z obema. Količina grozdja je dobra, pa tudi sladko je dovolj. Z letino sem osebno prav zadovoljen. **Koliko vina mislite pridelati v tej letini?** Mislim, da smo letos pridelali nekaj nad 900 hektolitrov. Ne bo ga manjkalo!

Koliko hektarov vinogradov imate?

Skupno imamo okoli 20 ha vinogradov. Pridelujemo deset sort belih vin in štiri sorte črnih; med temi je tudi "pokalica" (it. schioppettino).

Od kdaj se pravzaprav posvečate vinogradništvu?

Dejansko se mu posvečam od majhnega. Še se spominjam, kako sem pomagal očetu orati z volom, ko še ni bilo traktorja. Lažja dela sem opravljal, še preden sem začel hoditi v šolo. Potem pa sem začel delati vedno več. Po srednji šoli sem delal že vse. Dela sem se učil zlasti pri starših, v letih '50-'60 pa je bilo na razpolago tudi več tečajev vinogradništva, kletarstva, pokušnje in prodaje vina. Sledili smo malo vsemu. Naročniki smo tudi na nekaj italijanskih kmetijskih revij, prek katerih spremljamo novosti s tega področja.

Pri delu radi uvajate nove prijeme. Med prvimi ste na tem področju začeli stekleničiti, in to pred skoraj 40 leti...

Verjetno sem bil res eden od prvih, čeprav so drugi to že delali pred mano. Tedaj se je vino v steklenicah dobro prodajalo in smo skoraj vse stekleničili. Prej smo delali vse s "flaskoni"; morali smo pretakati, polniti, nositi sem in tja... Bilo je znatno več dela. Ko smo začeli stekleničiti, sem bil tega res zadovoljen. Dvakrat letno smo stekleničili, približno sto tisoč steklenic, in potem prodajali. Nekaj let

je šlo dobro. Kasneje se je trg nekoliko poslabšal. Trenutno stekleničimo od 30 do 40 tisoč steklenic letno, imamo pa ob tem nekaj samoprodaj in osmic, in to na Majnici, v Gorici, Gradežu in Trstu.

Vam otroci pomagajo pri delu?

Najstarejši sin Benjamin je agronom, drugi, Robert, je diplomiral iz kmetijskih ved, Patrik še končuje šole v Gorici, Ivan pa je lani končal jezikovni licej in se bo sedaj resno lotil dela doma.

Ste član zadruge St. Florijan. Deluje dobro?

Da, skupaj lahko marsikaj naredimo. Imamo kamion za stekleničenje, imamo nekaj skupnega orodja, skupaj kupujemo gnojila, pa tudi vino skupno prodajamo.

Kaj pa bi povedali o Konzorciju briških vin?

Ta je nastal pred skoraj 40 leti. Bil je dobro zamišljen in v začetku so ga postavili kmetje za kmete. Ščasom pa je žal prišel v roke trgovcem in kmetje smo v njem vedno bolj izgubljali moč, tako da ga ne moremo usmerjati v prid manjšim kmetom, še zlasti slovenskim. Zadeva je prišla v veliki meri v italijanske roke; Brda pa so od vedno slovenska. Tako Konzorcij ne opravlja dela, ki bi ga lahko opravljal. Potrebno bi bilo spremeniti statut in lahko bi naredili veliko več.

Kako gledate na Brda pred 40 oz. več leti in kako danes?

Brez dvoma je prišlo do velike spremembe. Pred nekaj desetletji je imela vsaka družina štalo z živino, žitarice, vsakovrstno sadje in tudi zelenjavo. Dela je bilo ogromno, rezultatov pa malo. Imeli smo morali vsakovrstno orodje in se nismo mogli specializirati na nobenem področju. Počasi je prevladalo monokulturno pridelovanje. Nekdaj je imela vsaka družina po nekaj glav živine, celo do dvajset; danes ne vem, če je v celnem Števerjanu še pet krav. Dva sama kmeta pridelujeta mleka za celo vas in še več. Dejansko se je skoraj vse briško območje opredelilo za vinogradništvo.

Kako si predstavljate Brda čez 20 let?

Cena grozdja pada in bo po mojem mnenju še padla, z njo pa tudi zaslužek. Če so srednje veliki družini še do pred kratkim zadostovali za preživetje vsaj 3-4 hektarji vinograda, v prihodnje po mojem to ne bo več mogoče, če bo cena grozdja še tako padla. Ostale bodo večje kmetije, manjše pa bodo morale "zapreti". Bojim se, da bo tako. Potrošnja vina namreč stalno upada, in to še posebno v zahodnih državah. Verjetno bodo manjši vinogradniki hodili kam drugam v službo, ob tem pa bodo delali "part-time" tudi doma.

DRŽAVNI IN DEŽELNI PRISPEVKI

DRUGE DRUŽINSKE DOKLADE

Obstajajo še druge družinske podpore, za katere je prav se pozanimati na občini, v kateri zainteresirani starši prebivajo, saj so nekatere med sabo združljive.

Med temi podporami so:

1) Deželni prispevek v znesku treh milijonov lir za žene, vsaj eno leto bivajoče v deželi Furlaniji-Juljski krajini, ki ne prejema porodniške doklade po zakonih št. 1204/71 in 379/90, ker niso zaposlene. Prispevek pristaja, če je družinski dohodek višji od devet milijonov in nižji od 50 milijonov lir. Prošnjo je treba vložiti na občino v roku šestih mesecev po porodu. Ta podpora obstaja že od leta 1993 (D.Z. št. 49/1993), do lani je bil zanjo pristojen zavod INPS, od 1. januarja 2000 pa so pristojne občine (D.Z. št. 2/2000). Doklada velja tudi v primeru posvojitve ali predposvojitvenega varstva.

2) Državni prispevek po zakonu št. 448 z dne 23. decembra 1998, člen 65. Gre za trinajst mesečnin po tristo tisoč lir za družinska jedra z italijanskim državljanstvom s tremi ali več mladoletnimi otroki, s skupnim letnim družinskim dohodkom, ki je nižji od šestintridesetih milijonov lir.

3) Državni prispevek po istem zakonu št. 448, člen 66. Gre za prispevek za žene, ki ne prejema nobene porodniške doklade in prebivajo v Italiji. Lahko so italijanske ali evropske (EZ) državljanke, lahko pa imajo tudi zgolj dovoljenje za prebivanje za tujce (ital. *carta di soggiorno*). Prispevek znaša pet mesečnin po tristo tisoč lir (do 1. julija 2000). Pristojne so občine, ki morajo same obvestiti možne koristnike.

4) Državni prispevek po zakonu št. 488 z dne 23. decembra 1999, člen 49, 8. odstavek. Gre za prispevek za v Italiji bivajoče žene z italijanskim ali evropskim državljanstvom (Evropska zveza) ali z dovoljenjem za bivanje v Italiji, ki plačujejo ali so v preteklosti plačevale prispevke za obvezno porodniško varstvo. Pristojajo jim prispevek v znesku treh milijonov lir, če ne prejema nobene porodniške doklade, razlika, če prejema doklado, ki je nižja od omenjene vsote.

DH

DAVČNE OLAJŠAVE

NEKATERE FINANČNE NOVOSTI (2)

MARJAN DRUFOVKA

ZNIŽANJE PREDUJMOV IN DAVČNIH KOLIČNIKOV

Dne 30. novembra 2000 bo zapadel rok poravnave za odvisne in neodvisne delavce - drugega letnega davčnega predujma v višini 92 odstotkov davkov za leto 2000; finančni zakon 2001 namreč predvideva že za letošnje leto znižanje letnega davca na 87 odstotkov. Odvisni delavci oziroma njihovi nadomestni davčni iztirjevalci upoštevajo popust predujma in nove davčne količnike že letos.

Neodvisni delavci pa bodo letos koristili samo znižanje predujma, prihodnje leto pa tudi olajšane odstotke davčnih odtegljajev. Poleg predujma davka IRPEF sta se znižala predujma davkov IRAP na 95 odstotkov in IRPEG na 93 odstotkov.

PRVO STANOVANJE OPROŠČENO DAVKA

Lastnik stanovanjske hiše je oproščen davka že z letom 2000 dalje ne glede na višino katastrske rente (do danes je znašal odbitek za prvo stanovanje 1.800.000 lir). Po tem ukrepu veliki večini davkoplačevalcev ne

bo potrebno več predstaviti davčne prijave (730 in UNICO) in končno bo naše stanovanje obdavčeno samo z davkom ICI. Poleg tega se bodo povišali odbitki pri nekaterih stanovanjskih najemninah (ital. *contratti di locazione*).

POTRJENI ODBITKI ZA POPRAVILA

Podaljšan je bil rok za celotno leto 2001 za izredno vzdrževanje nepremičnin, ki jih opravijo lastniki ali voditelji.

Od davka na dohodek (IRPEF) jim pripada odbitek v višini 36 odstotkov celotnega stroška. Poleg tega ostaja davek na dodano vrednost nespremenjen (10 odstotkov) bodisi za redno kot tudi za izredno vzdrževanje, upoštevajoč že obstoječa pravila.

Letošnji pogoji ostajajo praktično nedotaknjeni, njihov rok se celo podaljša za eno leto.

Več potrebnih informacij in pojasnil o omenjenih finančnih novostih in olajšavah bo zainteresiranim z veseljem nudilo osebje na uradu GOSERVISIA v Gorici (tel. 0481 537386).

DALJE

GOSPODARSTVO

SDGZ IN SGZ GORICA V GOSPODARSKI ZBORNICI SLOVENIJE

DALEKOVIDEN SPORAZUM

DAVORIN DEVETAK

Prejšnji četrtek je prišlo na sedežu Gospodarske zbornice v Novi Gorici do slovesnega podpisa sporazuma med Gospodarsko zbornico Slovenije in obema slovenskima stanovskima organizacijama iz naše dežele. Gre za Sporazum o pristopu v polnopravno članstvo GZS tako Slovenskega deželnege gospodarskega združenja kot Slovenskega gospodarskega združenja Gorica.

Tradicionalno sodelovanje, ki poteka med naštetimi organizacijami bržkone vsa povojna leta, naj bi z uradnim podpisom listine dobilo bolj institucionalizirano obliko in elan. To so napovedali gostitelji slovesnosti, podpredsednica GZS Marta Kos ter direktor GZS - Območne zbornice za severno Primorsko Rino Velikonja in direktor GZS - Območne zbornice Koper Tomaž Može, to je območnih zbornic, ki bosta uresničevali skupno delovanje. Sorodne misli in pričakovanja sta izrazila predsednik SDGZ Marino Pečenik in SGZ Gorica Vid Primožič, ki sta sporazum podpisala v imenu obeh organizacij. V prejšnjem desetletju so se krepko spremenile oblike in vsebine medobmejnega sodelovanja slovenskih gospodarskih osebkov na obeh straneh. Z redimenzioniranjem avtonomnih računov in masovnih nakupov v Trstu - Gorici ter z odnosnim širjenjem delokroga italijansko-slovenskih partnerjev v obeh stvarnostih se je raven blagovne izmenjave zelo

skrčila, a obenem tudi zdifrencirala.

Takšen razvoj in nastop novih pobud, npr. nove investicije v slovenski industriji in distribuciji, a tudi prodor slovenskih proizvajalcev in delovne sile v Italijo, vsi ti novi dejavniki (da ne govorimo o bližajočem se vstopu Slovenije v EU) narekujejo nove pristope in prilagoditev znanja v obmejnih gospodarstvih. Zato lahko postane bolj usklajeno delovanje in povezovalje med navedenimi organizacijami pomemben in dragocen člen pri rojevanju in nastanku novih pobud.

SGZ Gorica tradicionalno sodeluje z novogoriško GZS, SDGZ pa čedalje bolj krepi svojo udeležbo pri različnih čezmejnih evroprojekih (Benečija, Tolminska, Brda, Kras, Obala itd.) ter uresničuje skupne pobude na to temo tudi z Obrtno zbornico Slovenije (gostinstvo, informativna okenca za podjetnike). Skrajni čas je, da se obojestransko še bolj preverijo stvarne oblike sodelovanja. V sporazumu je predvidena izmenjava servisov na področjih poslovnega informiranja, gospodarske promocije, svetovanja in izobraževanja tako na ravni organizacij kot za potrebe včlanjenih podjetij.

Protokol je torej podpisan, sedaj je upati, da bo prišlo čimprej tudi do udejanjenja zaželenih ciljev. Pred koncem leta je napovedan tristranski sestanek, na katerem bodo preučili vzpostavitev prvih skupnih storitev in začetek skupnega dela.

NAPOTKI ZA MALE VINOGRADNIKE

DELO Z MLADIM VINOM

Marsikdo je sredi prejšnjega tedna ob lepem, vetrovnem in hladnem vremenu pretakal, saj je bilo potrebno pretočiti mlado vino. S tem ukrepom ločimo vino od droži (odmrlih kvasnic, škropiva, beljakovin itd.) ter preprečimo nevarnost, da bi vino s predolgim ležanjem na drožeh dobilo slab vonj ali okus in bi zbolelo. Zlasti za primorska vina priporočajo zračni pretok. S tem pospešimo čiščenje vina in zdravimo vlečljiva vina. S pretokom tudi preprečimo hitro upadanje kislin. Za kakovost mladega vina je važno prav sedanje obdobje dozorevanja. Po pretoku skrbno pazimo, da je posoda polna, oz. da je površina vina, ki je v dotiku z zrakom, čim manjša. To velja še zlasti za lesene sode, ki dihajo in je torej osušitev večja. Vendar to pravilo velja tudi za sode iz nerjavečega jekla ali iz plastične mase oz. steklene balone ali "flaskone", kot jim pravimo v naših krajih. Še najbolj zanesljiva zaščita je enološko olje, to je olje iz parafina, ki ga previdno vlijemo na površino vina in, ker je olje nepropustno za zrak, primerno zaščiti pridelek. Nekaj težav bomo sicer imeli pri pretaka-

nju, ko pridemo do sloja olja, a izguba je minimalna v primerjavi s škodo, ki bi jo imeli, ko bi se nam vino pokvarilo. To je prvo pravilo za ohranjanje zdravega vina.

Mlado vino damo analizirati, saj bomo edino tako vedeli, kakšno je dejansko stanje, in dobili potrebna priporočila, ki jih potrebujemo tudi za trženje. Strokovne službe, ki delujejo v okviru stanovskih organizacij ali pri konzorcijih, so nam v tem smislu na razpolago, da točno določijo stanje mladega vina in tudi priporočijo žveplanje oz. druge možne ukrepe, če bi ugotovili kako napako.

Ob analizi v laboratoriju pa je prav tako ali mogoče še bolj pomembna redna pokusna vina, tako da bomo imeli tudi občutek, da je vino lepo dišeče in s prijetno cvetico, sortno primerno barvo in sploh dobro ter zdravo. Ko pokusimo vino, lahko tudi opravimo preizkušnjo o oksidaciji. Natočimo pol kozarca vina in ga pustimo na zraku; če bo po 24 urah potemnelo in če želimo v tem smislu zaščititi vino, bomo morali vino zažveplati, kar je - glede zaščite vina - nujno zlo.

IGOR COTIČ

Glavni smotri društvenega delovanja so bili od vsega začetka do današnjih dni zbirati mladino s celotnega goriškega območja, nuditi mlajšim rodovom zdravo slovensko okolje in sodelovati s sorodnimi odbojkarskimi društvi in Goriškem. Odborniki ŠZ Soča so vedno uspešno gojili podmladek, saj so z najmlajšimi osvojili prvo in drugo mesto v minivolleyu na državnem tekmovanju UISP in na državnem prvenstvu v organizaciji vsedržavne odbojkarske zveze. O plodnem delu z mladimi potrjujejo tudi uspehi na pokrajinski in deželni ravni, kjer mladinske ekipe odigravajo eno vodilnih vlog. Lepe uspehe so sočani dosegli tudi s članskim moštvom, in to še posebej v sezoni 1995/96, ko so napredovali v državno C ligo in se celo uvrstili v play-off za B ligo. V bogato športno izkaznico združenja pa je treba še dodati izredno uspešno odbojkarsko uveljavitev nekdanjega sočinca igralca Mateja Černica, ki je član državne reprezentance U23 in nastopa v najvišji odbojkarski ligi, ki je po mnenju svetovnih odbojkarskih poznavalcev sploh najboljša liga na svetu. Vse te uspehe pa ne gre pripisati golemu naključju, saj je uspehe mogoče doseči le s trudom in naporom tako igralskega kot odbojniškega kadra. Sportnemu združenju Soča trenutno predseduje Benjamin Černic, ki je bil med ustanovitelji društva, odbojniško funkcijo opravlja neprekinjeno od nje-

Temelji in korenine odbojkarskega športnega združenja Soča so bili postavljeni leta 1981, tako da bo slovensko društvo prav prihodnje leto slavilo 20-letnico obstoja, kar nameravajo odborniki tudi primerno obeležiti.

govoga nastanka, skratka "gonilna sila" gibanja, ki zbira osemdeset članov.

Bi lahko orisali delovanje društva v letošnji sezoni?

Društvo goji moško in po dolgoletnem premoru letos tudi žensko odbojko. Zdrženje nastopa tako v deželni C ligi kot v mladinskih prvenstvih vse do minivolleya. Pri moškem članskem moštvu je v letošnji sezoni z "upokojitvijo" Kledeja, Ferija in Battistija prišlo do pomladitve, tako da bo mlajšim silam namenjena vidnejša vloga, kar predstavlja za mlade igralce izziv in obenem spodbudo za kvalitetnejše delo na treningih. Cilj ekipe, ki jo drugo leto zapored vodi Vojko Jakopič, je obstanek v ligi, z višjo uvrstitvijo pa bi igralci preseglji vsa pričakovanja. Mladi, perspektivni odbojkarji (letniki 1986-88) bodo branili naše barve tako v prvenstvu U17 kot U15. Če bi v prvenstvu U15 morali na pokrajinski ravni odigrati vlogo favoritov, so nastopi v prvenstvu U17 namenjeni predvsem pridobivanju izkušenj. Skupino sestavljajo sočini igralci in dečki OKVal in to pod vodstvom trenerja Štefana Cotiča. Vlogo trenerja združene ekipe, ki bo nastopala v prvenstvu U13, pa smo zaupali Lučotu Battistiju. Pri dekletih U13 je prišlo do sestave združene ekipe, kar je

sad dobrega sodelovanja s ŠZ Olympia. V Sovodnjah se na treningih minivolleya, ki jih dvakrat tedensko vodita Erika in Nevja Černic, zbira trideset dečkov in deklic.

Veliko pozornost posvečate najmlajšim. Zakaj je po vašem mnenju športno udejstvovanje pomembno pri razvoju mladega človeka?

Današnja mladina se v primerjavi s preteklostjo bistveno manj ukvarja z gibalno vzgojo, saj poleg šolskih obveznosti presedi veliko ur pred televizijskim sprejemnikom, računalnikom... Mladi bi morali biti aktivni tako umsko kot fizično. Vloga športa je pri tem nenadomestljiva, saj vpliva na fizično in psihično rast

otroka, mu krepi samozavest in pripomore k temu, da postane odpornejši do številnih kvarnih dejavnikov. Druga pomembna vloga športnega udejstvovanja pa je privabiti čimveč mladih v našo sredo, dati možnost naši mladini, da se zbira v zdravem slovenskem okolju.

Kaj pa vprašanje pokroviteljev?

Izrazil bi zahvalo vsem pokroviteljem, ki omogočajo redno delovanje društva. Glavni pokrovitelji so gostilna Devetak, gradbeno podjetje Ideal, Zadržna banka Dobrodo in Sovodnje, Svet slovenskih organizacij, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji idr.

Kako ocenjujete sodelovanje z ostalimi slovenskimi društvi?

Zaradi demografskega padca je pot sodelovanja z ostalimi društvi nujna in edina možnost, da ostane slovensko odbojkarsko gibanje živo. Če je ta izbira pravilna in posrečena, pa je z mojega vidika združevanje neprijetno, saj ta proces večkrat pripelje do razpusta obstoječih moštev.

Katere načrte bi radi še uresničili?

Združenje je od zametkov nastanka do danes kljub težavam raslo. Ob dvajsetletnici delovanja bi želel, da bi obseg delovanja utrdili in povečali ter da bi čimveč mladih športnikov zahajalo v telovadnico, kar bi bil najboljši dokaz o slovenski ustvarjalnosti, življenjskosti, in to na domačem terenu.

PRVE PARAOLIMPIJSKE IGRE V SYDNEYU

OLIMPIJSKI PLAMEN INVALIDOV

Potem ko so se pred nekaj tedni v Sydneyju končale 23. olimpijske igre moderne dobe, poteka trenutno na istem prizorišču enajsta izvedba t.i. paraolimpijskih iger. Gre za športna tekmovanja, namenjena invalidom s ciljem, da se le-tem približa oz. olajša vsakodnevno življenje. Prve paraolimpijske igre so potekale leta 1960 v Rimu in je na njih nastopilo kakih 400 tekmovalcev. Od skromnih začetkov pa so te igre beležile nenehen razvoj, tako da so danes za olimpijskimi igrami manifestacija, ki privablja najbolj množično udeležbo.

Letošnje paraolimpijske igre so se začele 18. t.m. in bodo potekale do 29. t.m. Njihovo slovesno odprtje je bilo spektakularno in ni v blišču prav nič zaostajalo za tistim, s katerim so se septembra pričele olimpijske igre.

Na 11. paraolimpijskih igrah v Sydneyju nastopa sko-

raj 4.000 športnic in športnikov invalidov iz 121 držav. Tem je treba prišteti še okoli tri tisoč spremljevalcev in 10.000 organizatorjev in prostovoljcev, medtem ko prireditelji računajo, da si bo igre ogledalo kakih 850.000 ljudi. Dejstvo, da so igre postale zelo lepa stvarnost, potrjuje npr. tudi podatek, da jih letos spremlja 1.500 novinarjev.

Slovenska reprezentanca sodeluje s 17 tekmovalci, nekateri izmed njih pa so se do sedaj zelo dobro odrezali, tako da lahko govorimo o slovenskem uspehu na igrah. Že drugi dan iger (v četrtek, 19. t.m.) je Franc Pinter osvojil srebrno kolajno v streljanju zračno puško, v torek, 24. t.m., pa je v metu kopja Andrej Roškar osvojil bron, potem ko je tekmovalna komisija diskvalificirala Američana Marshalla; dobre rezultate so dosegli tudi drugi Slovenci.

VELIKA NAGRADA MALEZIJE

FERRARIJU ŠE DRUGI NASLOV

Michael Schumacher je v Sepangu pri mestu Kuala Lumpur na Daljnem vzhodu v nedeljo dodal krono že itak imenitni sezoni avtomobilskega kluba Ferrari v formuli ena, saj je slavil na dirki za Veliko nagrado Malezije in tako dobil še tiste potrebne točke, da je šel v Maranello še drugi naslov, svetovno prvenstvo za graditelje avtomobilskih dirkalnih bolidov. Slavje na Daljnem vzhodu je bilo še popolnejše zaradi tretjega mesta brazilskega drugega moža v Ferrarijevi ekipi Rubensa Barichella; na drugem mestu je pristal škotski voznik David Coulthard, medtem ko je bil končni drugi v svetovnem seštevku Mika Hakkinen na koncu šele četrti, saj je po prehitrem startu moral "počivati" v boksih deset sekund in je tako pristal na repu kolone dirkalnikov... Srebrne puščice so torej končno le premagane, kar seveda šefu

Ronu Dennisu ni šlo v račun in se zato (zelo športno!) ni udeležil slavja pri Ferrariju, kjer je bilo morda že malce preveč veselo. Direktor moštva Ferrari in znani plemič Luca Cordero di Montezemolo si je po tekmi tudi nadel rdečo lasuljo, kot so si jo nadedli vsi, ki so zaposleni v moštvu Ferrarija, pa je v izjavi za tisk vseeno previdno povedal, da je sam prepričan, kako bo prihodnje leto spet trd boj predvsem z letošnjimi poraženici: z McLaren-Mercedesovim moštvom.

Formula 1 se torej že pripravlja na novo sezono, pretekla pa je pokazala, da niti ene same zmage ni dobil nihče, ki ne tekmuje za Ferrari ali McLaren-Mercedes, kar potrjuje tezo cinikov, ki pravijo, da bi lahko organizirali dve formuli ena: eno za moštvi Ferrarija in McLaren-Mercedesa ter drugo za vse ostale... ZUT

POSVET OB 130-LETNICI ROJSTVA JURIIJA TRUNKA

KOROŠKI RODOLJUB

PETER RUSTJA

V soboto, 21. oktobra, je v gostilni Pusnik-Wrolich v Ločah na Koroškem potekal posvet z naslovom *Jurij Trunk in njegova koroška leta*. Pobudniki te prireditve, in sicer Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu, Slovensko prosvetno društvo Jepa - Baško jezero v Ločah s podporo občinske Enotne liste so na ta način želeli osvetliti dogodke ob plebiscitu in po njem. Kot sta v uvodnih besedah poudarila dr. Avgustin Malle in dr. Pavle Apovnik, bi bila morala tema posveta pravzaprav biti del širšega simpozija, ki se pa, žal, ni uresničil.

V svojem predavanju je dr. Janko Pleterski (Ljubljana) prikazal situacijo slovenskega naroda v prelomnih letih 1918-20. Edino mejno vprašanje, ki ga je po vojni močno prizadela Avstro-Ogrska lahko še "rešila" sebi v prid, je bilo prav vprašanje južne meje na Koroškem in Štajerskem. Predlog nemškega političnega vodstva slovenski narodni vladi v Ljubljani, naj se meja uskladi z mejo volilnega okrožja iz leta 1907 med Borovljami in Pliberkom, je slovenska stran odbila, saj se je potegovala za jezikovno mejo. Vprašanje meje oz. državnopripadnosti pa je pomenilo za Slovence življenjsko potrebo za ohranjanje in razvoj identitete. Potrebo po lastni državnosti je mogoče zaslediti že v programu Zedinjene Slovenije iz leta 1848, saj je prav razkosanost ozemlja predstavljala oviro za razvoj, v tedanjih "normalnih" razmerah pa je bilo njeno uresničenje pravzaprav nemogoče. Povojne razmere so omogočile, da je prišlo do novega političnega scenarija, v katerem so se na ozemlju nekdanje Avstro-Ogrske izoblikovale nove nacionalne države.

Vprašanje slovenske narodne emancipacije je tudi po vojni ostalo nespremenjeno, saj so se Slovenci znašli razdeljeni v štiri države, prav tako občutna pa je bila razprava znotraj Slovenije v zvezi z avtonomističnim konceptom, ki ga je podpiral zlasti katoliški tabor, in centralističnim, ki je odgovarjal bolj liberalnemu taboru, saj ga je ščitil pred močnejšim političnim katolicizmom.

Dr. Matjaž Klemenčič (Maribor-Ljubljana) je v svojem posegu z dveh zornih kotov predstavil življenje in delo Jurija Trunka. Najprej je podal nekatere biografske podatke s poudarkom na Trunkovem pastoralnem delu na Koroškem. Slednje je tudi tesno povezano s kulturno-političnim delovanjem, saj je Trunk zelo aktivno sodeloval pri organiziranju slovenske kulturne in ekonomske mreže na Koroškem. V drugem delu je Klemenčič izpostavil delovanje Trunka v predplebiscitnem času. Trunk je neposredno kot podpredsednik Narodnega sveta za Rož v Borovljah

akter tega časa, kot izvedenec za koroško mejo pa je sodeloval v jugoslovanski diplomatski misiji na mirovnih pogovorih v Parizu, in sicer v času, ko pa je bila v glavnem večina diplomatskih detajlov v zvezi z mejo pravzaprav že odločena. Po plebiscitu se je zaradi političnega vzdušja odločil, da zapusti Koroško. Pot ga je peljala leta 1921 dokončno v Ameriko, t.j. v kraj, ki ga je že prej spoznal in opisal v knjigi *Amerika in Amerikanci*. Tudi v daljni Ameriki je Trunkovo službo spremljal spomin na Koroško: župnišče njegove prve ameriške postojanke v nemški župniji Fulda v Severni Dakoti je poslikal s koroškimi gorskimi motivi, slovenski pečat pa je pustil tudi v cerkvi sv. Jožefa v Leadvillu. O koroškem vprašanju in plebiscitu je pisal tudi v slovenskem ameriškem časopisu, kjer je imel tudi svoje stalne stolpce.

Dr. Avgustin Malle (Celovec) je idejno nadaljeval temo delovanja slovenskih duhovnikov na Koroškem in njihovega pregona v poplebiscitnem času. Jugoslovanska nota omenja, da je 28 slovenskih duhovnikov moralo zapustiti Koroško. Kaj so jim takratne oblasti očitale, pa je zgodovinarjem neznan, saj so arhivski viri še danes nedostopni. Tudi podatki o ropanju cerkva na južnem Koroškem leta 1919 ostajajo še vedno zaprti javnosti. Najbolj direktno in dostopno gradivo za proučevanje tega časa pa so farne kronike. Odločitev slovenske duhovščine na Koroškem za zbiranje podpisov v podporo majniški deklaraciji je naletela na odpor tako cerkvene kot politične oblasti. Plebiscit je še dodatno pokazal nacionalno polarizacijo znotraj koroške duhovščine: tudi nemška duhovščina je aktivno sodelovala v podporo "nedeljive" Koroške.

Malle je izpostavil nekatere primere izseljenih slovenskih duhovnikov oz. "koroških beguncev", kot so se sami definirali.

Dr. Pavel Apovnik (Celovec) je plebiscitne dokumente vzporejal s pravnimi dokumenti tistega časa kot z današnjim avstrijskim kazenskim pravom. S pomočjo zanimive terminološke analize je Apovnik predstavil najprej predpostavke plebiscita. Pri plebiscitu obstajata dve povsem

enakopravni, legitimni opciji, za kateri se posameznik odloča. Kasnejše vrednotenje glasov na "domovini zveste" in "izdajalske" seveda ni v skladu s prej omenjenim izhodiščem. Prav tako zanimiva pa je analiza političnih dokumentov tistega časa.

Analiza resolucije provizoričnega deželnega zbora z dne 28.9.1920 je npr. zanimiva, tudi ker izrecno uporablja za slovensko prebivalstvo na Koroškem besedo Slovenci, ne pa *vidinšarji*, naniza pa tudi celo vrsto namer, kako zaščititi slovensko prebivalstvo na temelju pravičnosti in sprave. V nasprotju s temi postavkami pa se je politična volja razvijala v poplebiscitnem času. Še 20.10.1920 je npr. časopis *Kärntner Landmannschaft* objavil članek proti spravi in spodbujal k maščevanju do tistih, ki so glasovali za drugo opcijo.

Dr. Teodor Domej (Celovec) je na koncu nanizal nekaj pripomb k obnovi slovenskih društev po plebiscitu. V svojem posegu je naglasil težavnost obdelave tega vprašanja, saj so arhivi slovenskih društev iz tega obdobja tudi nedostopni. Obdobje po plebiscitu v bistvu pomeni nadaljevanje že obstoječega nacionalnega boja z drugimi pogoji in z drugačno razporeditvijo sil. Politični dogodki so pripevali k potenciranju militantnega ozračja in so privedli na vaseh do procesa desolidarizacije medsoseskkih odnosov.

Na področju društvenega življenja je jugoslovanska okupacija prinesla določeno modernizacijo v ponudbi društev, saj se npr. pojavijo lovski, športna in ženska društva. Po plebiscitu pa je tako število društev kot njihovo delovanje močno nazadovalo. Izgon slovenskih duhovnikov, ki so bili pravi stebri društvenega življenja na Koroškem, je zadal društvenemu življenju močan udarec.

Posvet v Ločah je nakazal nekatere problemske sklope, s katerimi se ukvarjajo slovenski raziskovalci vprašanj v zvezi s plebiscitnim in poplebiscitnim obdobjem na Koroškem. Poleg vprašanja izgonu duhovščine pa je bil na posvetu govor tudi o potrebi podobne analize za npr. slovensko učiteljstvo.

GORIŠKI GRAD / PREDSTAVITEV KNJIGE "CARSO"

DVA JEZIKA, ENA PLANOTA

V zadnjem času se v obmejnem pasu rojevajo zanimive in hvalevredne pobude, ki želijo v znamenju kulturnega sožitja in spoštovanja različnih brisati meje in umetne ovire, ki jih je v zgodovini postavil sam človek. Pri tem pa si sploh ne domišljajo, da bi brisale tudi posamične različnosti drugačnih, saj prav te sestavljajo vzajemno bogatenje in plemenitenje.

Ena takih pobud je tudi bogata znanstveno-literarna publikacija *Carso, due lingue, un altipiano* (Kras, dva jezika na eni planoti), ki jo je pred kratkim izdala založba Edizioni della Laguna in ki so jo predstavili v grofovi dvorani na Goriškem gradu 20. t.m. Trojezična knjiga (v italijanščini, slovenščini in angleščini) želi, po spremnih besedah avtorjev, zrušiti "pregrade, ki jih je ustvaril človek in poimenoval »meje«"; Kras želi obravnava ti kot celoto in prikazati, "kako so ljudje različnih jezikov in tradicij živeli in še naprej živijo v mirnem sožitju".

Večer je uvedel direktor založbe Marino De Grassi, ki je bil ponosen na dejstvo, da se knjiga predstavlja v Gorici, "omikanem in kulturnem mestu, kjer se bere in prodaja razmeroma največ knjig na italijanskem polotoku". Knjiga o Krasu je že 312. naslov, ki

FOTO BUMBACA

ga je založba izdala v 14 letih. Založnik je z veseljem spregovoril o rojstvu nove knjige, zadovoljen zaradi "srečanja kultur in narodov". Takoj nato je predstavil ugledno gostjo večera, v mednarodnih krogih slavno znanstvenico Margherito Hack (*na sliki*), ki je knjigi napisala uvodno besedo. V njej nazorno opisuje večjezične in mednarodne znanstvene ustanove, ki so nastale na področju

Krasa v zadnjih desetletjih. Kot je poudarila tudi na predstavitvi, jih je res veliko in naravnost silijo naše kraje v prihodnost, v svet, ki se združuje. Za prof. Hackovo je spregovorila mlada avtorica publikacije Aline Cendon in poudarila, da lahko tudi ta knjiga predstavlja most med narodnima skupnostima. Prisotne je pozdravil tudi Giuseppe Turzi, avtor okrog 200 zgodovinskih barvnih fotografij, ki imajo veliko povedati o Krasu. Na koncu pa je prišel do besede še Loris Dilena, tržaški ornitolog in predavatelj, ki je sploh dal zamisel za nastanek dela. Z veliko občutljivostjo je govoril o Krasu kot edinstvenem področju, kjer so ljudje sposobni živeti v harmoniji med sabo in z naravo. Knjiga (o kateri bomo še pisali, saj so pri njej sodelovali tudi Slovenci) govori o Krasu celostno, saj obravnava njegovo favno in floro, arhitekturo, zgodovino in folkloro.

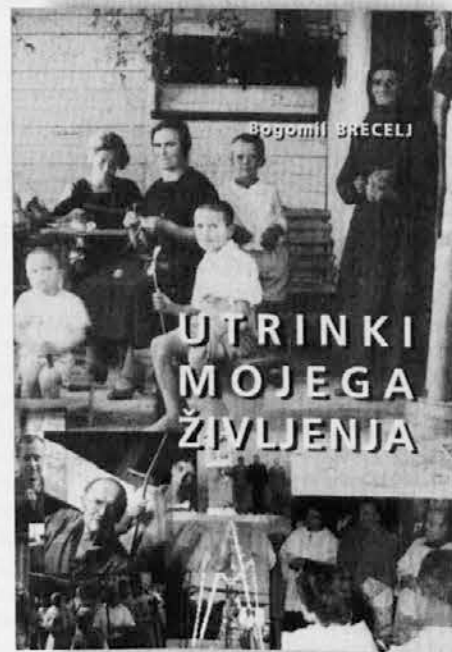
Avtorji so izrazili željo, da bi se tudi prek te publikacije ohranjal zgodovinski spomin. Knjiga želi namreč biti pričevanje obdobja in obenem poslanica poguma, ki obvezuje krajanke, da si bodo vneto prizadevali, da bi Kras res bil ena sama planota, kjer se govori ta dva jezika.

DD

novo pri
Goriški Mohorjevi
družbi

Drobni utrinki življenja in bogato slikovno gradivo nam v tej knjigi razgrinjajo živahno življenjsko pot sedanjega nabrežinskega župnika g. Bogomila Breclja, ki je v svoji 50-letni duhovniški službi prehodil to pot v družbi številnih vernikov in prijateljev.

BOGOMIL BRECLJ

UTRINKI MOJEGA ŽIVLJENJA

»Med kamenčki / je tudi kamen.
Ko vse prebereš,
boš morda rekel amen (tako je)!«